

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA BIOMEDICÍNSKÉHO INŽENÝRSTVÍ
Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

**Připravenost žáků základních škol v rámci projektu
POKOS – příprava občanů k obraně státu**

**Preparedness of Elementary School's Students
within POKOS Project - Preparation of Citizens for
Defense of the State**

Bakalářská práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva
Studijní obor: Plánování a řízení krizových situací

Autor bakalářské práce: Kamila Řezníčková
Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Monika Donevová, Ph.D.

Kladno 2023

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: **Řezníčková** Jméno: **Kamila** Osobní číslo: **500054**
Fakulta: **Fakulta biomedicínského inženýrství**
Garantující katedra: **Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva**
Studijní program: **Ochrana obyvatelstva**
Studijní obor: **Plánování a řízení krizových situací**

II. ÚDAJE K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Název bakalářské práce:

Připravenost žáků základních škol v rámci projektu POKOS - příprava občanů k obraně státu

Název bakalářské práce anglicky:

Preparedness of Elementary School's Students within POKOS Project - Preparation of Citizens for Defense of the State

Pokyny pro vypracování:

Bakalářská práce se bude zabývat přípravou žáků sedmých a osmých tříd základních škol v rámci vzdělávacího projektu POKOS - příprava občanů k obraně státu a analyzovat znalosti této problematiky formou přípravy žáků na branně-vědomostní soutěž, kterou pořádá Krajské vojenské velitelství Pardubice. V teoretické části budou posouzeny rámcové vzdělávací programy pro základní vzdělávání z hlediska naplňování společenské potřeby v oblasti přípravy občanů k obraně státu a míry jejich aplikace ve výuce na školách. V praktické části bude testovým šetřením za účasti minimálně 50 respondentů porovnána úroveň znalostí žáků základních škol v Pardubickém kraji před a po absolvování aktivní přípravy na soutěž. Dále budou využity polostrukturované rozhovory s odborníky v této oblasti a vyhodnoceny pomocí interpretativní fenomenologické analýzy. Výsledkem práce bude analýza a evaluace znalostí žáků a soubor opatření zaměřených na efektivnější vzdělávání této problematiky.

Seznam doporučené literatury:

- [1] GERHÁT, Ivan, Příprava občanů k obraně státu: příručka pro učitele základních a středních škol, ed. 2, Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Vojenský historický ústav Praha, 2018, ISBN 978-80-7278-728-9
- [2] VILÁŠEK, Josef a Ivan GERHÁT, Příprava občanů k obraně státu, Praha: Falešník Ondřej Ing. - FALON, 2017, ISBN 978-80-87432-24-2
- [3] GERHÁT, Ivan, Koncepte přípravy občanů k obraně státu: 2019-2024, Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Vojenský historický ústav Praha, 2019, ISBN 978-80-7278-775-3

Jméno a příjmení vedoucí(ho) bakalářské práce:

PhDr. Monika Donevová, Ph.D.

Jméno a příjmení konzultanta(ky) bakalářské práce:

plukovník gšt. Ing. Petr HOLÝ

Datum zadání bakalářské práce: **14.02.2023**

Platnost zadání bakalářské práce: **20.09.2024**

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem Přípravenost žáků základních škol v rámci projektu POKOS – příprava občanů k obraně státu vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Kladně dne 17.05.2023

.....
Kamila Řezníčková

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych tímto poděkovala své vedoucí bakalářské práce paní PhDr. Monice Donevové, Ph.D. za trpělivost, cenné rady a kritické, ale konstruktivní připomínky. Stejně tak děkuji panu plukovníkovi gšt. Ing. Petru Holému za volný čas, který mi věnoval při odborných konzultacích. Dále bych také ráda poděkovala základní škole Sezemice a Masarykově základní škole Dolní Roveň za umožnění provedení testového šetření s žáky těchto škol. Mé poděkování patří také oběma respondentkám rozhovoru za jejich čas a ochotu.

V neposlední řadě děkuji také své rodině za podporu a pomoc nejen při psaní této bakalářské práce, ale i v průběhu celého studia.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá připraveností žáků v oblasti Přípravy občanů k obraně státu (dále jen „POKOS“), konkrétně analýzou znalostí žáků sedmých a osmých tříd dvou základních škol z této oblasti.

V teoretické části jsou popsány základní pojmy, které jsou pro toto téma důležité a vyskytují se napříč bakalářskou prací. Dále je nastíněn historický vývoj branné výchovy od vzniku Československa v roce 1918 až po současnost. V druhé polovině teoretické části je vymezena současná právní úprava POKOS a jeho začlenění do rámcových vzdělávacích programů pro základní a střední vzdělávání. V návaznosti na tuto kapitolu jsou popsány jednotlivé metody a formy vzdělávání určitých charakteristických skupin. Teoretická část bakalářské práce je zakončena charakteristikou adolescenta.

Druhá polovina bakalářské práce je praktická část. Jako výzkumná metoda pro tuto část bylo zvoleno testové šetření. Za respondenty byli zvoleni žáci sedmých a osmých ročníků vybraných škol. Výsledky šetření byly zpracovány za pomoci základních statistických metod a shrnuty do grafů a tabulek. Součástí praktické části byl i předvýzkum, který byl proveden také s žáky základní školy. Dále byly použity rozhovory s odborníky v této oblasti.

Na základě zjištěných skutečností z výzkumu jsou navržena doporučení pro zvýšení efektivity a kvality výuky POKOS na základních školách.

Klíčová slova

POKOS; žák; vzdělávání; základní škola; branná výchova; obrana státu

ABSTRACT

The bachelor thesis addresses the preparedness of pupils in the area of Preparation of Citizens for National Defence (hereinafter referred to as "POKOS"), specifically the analysis of the knowledge of pupils of seventh and eighth grades of two primary schools in this area.

The theoretical part describes the basic concepts relevant to this topic and occur throughout the bachelor's thesis. Furthermore, the historical development of defence education from the establishment of Czechoslovakia in 1918 to the present day is outlined. The second half of the theoretical part defines the current legal regulation of POKOS and its inclusion in the framework of educational programs for primary and secondary education. This chapter also describes the different methods and forms of education for certain characteristic groups. The bachelor thesis's theoretical part is concluded with adolescents' characteristics.

The second half of the bachelor thesis is the practical part. As a research method for this part, a test survey was chosen. Pupils of seventh and eighth grades of the selected schools were chosen as respondents. The survey results were processed using basic statistical methods and summarized in charts and tables. The practical part included a pre-survey which was also conducted with primary school pupils. In addition, interviews with experts in the field were used.

Based on the research findings, recommendations are proposed to improve the effectiveness and quality of teaching POKOS in primary schools.

Keywords

POKOS; pupil; education; primary school; defence education; national defence

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Cíle práce.....	11
3	Přehled současného stavu.....	12
3.1	Vymezení základních pojmů	12
3.2	Historický vývoj branné výchovy	13
3.2.1	Branná výchova v letech 1918-1945.....	13
3.2.2	Branná výchova v letech 1945-1971	15
3.2.3	Branná výchova v letech 1971-1989	16
3.2.4	Branná výchova od roku 1989 do současnosti.....	18
3.3	Legislativní a vzdělávací rámec.....	18
3.4	Vzdělávání a příprava občanů k obraně státu.....	20
3.4.1	Vzdělávání personálu Ministerstva obrany	20
3.4.2	Vzdělávání občanů mimo resort Ministerstva obrany	23
3.5	Charakteristika adolescenta	33
4	Metodika.....	36
4.1	Předvýzkum	36
4.2	Testové šetření.....	36
4.2.1	Stanovení výzkumného vzorku	37
4.3	Rozhovory.....	39
5	Výsledky.....	40
5.1	Vyhodnocení předvýzkum	40
5.2	Vyhodnocení dat z testového šetření.....	41
5.3	Vyhodnocení rozhovorů.....	78

5.4	Návrhy a doporučení.....	87
6	Diskuze.....	89
7	Závěr.....	95
8	Seznam použitých zkratk.....	96
9	Seznam použité literatury.....	97
10	Seznam použitých obrázků.....	100
11	Seznam použitých tabulek.....	104
12	Seznam Příloh.....	105
	Příloha 1 – Otázky testového šetření.....	106
	Příloha 2 – Přepis rozhovoru s respondentem A.....	110
	Příloha 3 – Přepis rozhovoru s respondentem B.....	117

1 ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá tématem POKOS se zaměřením na jeho výuku na základních školách. S ohledem na dnešní situaci ve světě toto téma považuji za velmi důležité, ale domnívám se, že je velmi opomíjené nejen civilním obyvatelstvem, ale i odborníky.

Při studiu oboru Plánování a řízení krizových situací nám bylo opakovaně vštěpováno, že nejdůležitější je právě prevence neboli včasné předcházení možné nastalé nestandardní situaci. Tento důvod mě vede k myšlence, že je potřebné začít s osvětou POKOS již na základní škole, což potvrzuje i známé přísloví „co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš.“

Ačkoliv je problematika POKOS zařazena do rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělávání od roku 2013, kdy jsem ještě byla žákyní základní školy s tématem jsem se poprvé setkala, teprve v květnu loňského roku, kdy se v místě mého bydliště konalo krajské kolo branně-vědomostní soutěže POKOS pro žáky základních škol Pardubického kraje. Toto zjištění bylo hlavním důvodem, proč jsem si zvolila téma POKOS a analýzu současných znalostí žáků základních škol za téma bakalářské práce.

Bakalářskou prací bych chtěla zjistit vývoj a posun výuky tématu POKOS na základní škole Sezemice, kterou jsem jako žákyně navštěvovala. Z tohoto důvodu byla vybrána základní škola Sezemice jako jedna ze dvou základních škol v rámci výzkumu v praktické části této práce. Pro výzkumnou část byly zvoleny právě dvě školy z důvodu možného srovnání výuky POKOS a celkového začlenění této problematiky do výuky na jiné škole.

První část práce se zaměřuje na historický vývoj branné výchovy na území dnešní České republiky (dále jen ČR). V návaznosti na historický kontext bude popsáno současné zařazení problematiky POKOS do výuky. V druhé části bakalářské práce bude testovým šetřením ověřena právě úroveň znalostí žáků

sedmých a osmých tříd vybraných základních škol. Následovat bude srovnání dosažených výsledků z této práce s jinými autory, zabývajícími se také problematikou POKOS.

2 CÍLE PRÁCE

V rámci bakalářské práce byl stanoven hlavní cíl a několik dalších dílčích úkolů. Hlavním cílem byla analýza, pomocí sběru dat (testového šetření), úrovně znalostí žáků sedmých a osmých ročníků na vybraných základních školách z oblasti POKOS. Prvním z dílčích úkolů byl popis začlenění POKOS do výuky na základních školách v teoretické části práce. Dalším dílčím úkolem bylo za pomoci aktivní přípravy žáků ze strany autorky práce, doplnit žákům chybějící znalosti právě z oblasti POKOS, které pak mohou zúročit v části branně-vědomostní soutěže.

Výstupy a závěry z bakalářské práce budou předány Krajskému vojenskému velitelství Pardubice (dále jen KVV Pardubice) a zúčastněným školám pro případné využití v rámci spolupráce mezi těmito subjekty a nastavení vhodnější přípravy žáků v oblasti POKOS.

3 PŘEHLED SOUČASNÉHO STAVU

3.1 Vymezení základních pojmů

Bakalářská práce se zabývá tématem POKOS, který zahrnuje určité specifické pojmy, které jsou vymezeny níže. Tyto pojmy se vyskytují napříč celou bakalářskou prací, a to jak v teoretické, tak i praktické části.

Bezpečnost – stav, při kterém je zajištěna rovnováha systému a zabezpečeny podmínky pro jeho fungování, tedy schopnost odolat a přizpůsobit se známým, předvídatelným i nepředvídatelným hrozbám, hrožících části či celku systému, při zachování jeho celistvosti, struktury a stability [16].

Branná výchova – byla dříve součástí vzdělávání. Jednalo se o přípravu na krizovou situaci vojenského charakteru, především z oblasti první pomoci, ochrany a ukrytím před chemickými a jadernými zbraněmi. Dnes je jen velmi okrajově zahrnuta do problematiky POKOS, která je součástí rámcových vzdělávacích programů pro základní a střední vzdělávání [17].

Obrana státu – dle zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky je obrana státu: *„souhrn opatření k zajištění svrchovanosti, územní celistvosti, principů demokracie a právního státu, ochrany života obyvatel a jejich majetku před vnějším napadením. Obrana státu zahrnuje výstavbu účinného systému obrany státu, přípravu a použití odpovídajících sil a prostředků a účast v kolektivním obranném systému“* [15].

Příprava občanů k obraně státu (POKOS) – je nedílnou součástí obranné politiky. V době míru je dobrovolná, mimo určité vzdělávací instituce. Zaměřuje se především na základy zdravotnické pomoci, znalosti z oblasti civilní ochrany, sebeobranu či vzájemné pomoci [16].

Vzdělávání – Šafránková ve své knize chápe vzdělávání jako: „proces získávání vědomostí, dovedností, postojů, hodnot, norem a metod dalšího získávání poznatků“ [18, s. 38].

Žák – osoba, která je předmětem výchovného a vzdělávacího subjektu, nejčastěji školy. V ČR je žákem chápáno dítě navštěvující základní školu. V obecném pojetí lze pod pojem žák zahrnout i pojem student [19].

3.2 Historický vývoj branné výchovy

Tato podkapitola se zaměřuje na historický vývoj branné výchovy od vzniku Československa až po současnost a její začlenění do výuky. Střední a starší generace si jistě ještě dnes vzpomíná na výuku branné výchovy, a především na branná cvičení, při kterých si prakticky zkoušeli použití prostředků individuální osobní ochrany (protiplynových masek, pláštěnek a igelitových pytlíků). V dnešní době se již s brannou výchovou nesetkáme, ovšem jako její náhradu nebo spíše moderní verzi můžeme považovat právě POKOS. Na vývoj branné výchovy měly nemalý vliv tehdejší politické systémy, vývoj vojenských technologií a předpokládané vojenské ohrožení státu [20].

3.2.1 Branná výchova v letech 1918-1945

Při vzniku Československa v roce 1918 začaly vznikat i nové zákony. Jedním z nich byl i zákon č. 226/1922 Sb., zákon, jímž se mění a doplňují zákony o školách obecných a občanských. Díky tomuto zákonu byl do škol povinně zaveden předmět s názvem Občanská nauka a výchova, který vnesl do škol základ pro pozdější výuku branné výchovy. Od roku 1918 až téměř do poloviny 30. let minulého století bylo mnoho snah o zákonnou povinnost branné výchovy, ovšem žádný z návrhů jednak od vojenských úřadů tak i od tělovýchovných organizací nebyl nikdy přijat. První schválený návrh byl: „výnos o zavedení branné

výchovy na středních školách a učitelských ústavech“ [20, s. 26], který vešel v platnost v roce 1934. Stalo se tak z důvodu zvyšující se pravděpodobnosti ohrožení státu, zejména ze strany nacistického Německa. Následně byl roku 1935 vydán „*výnos o výchově žactva národních škol k brannosti*“ [20, s. 26]. V souvislosti s těmito výnosy mohla být branná výchova plně vyučována napříč všemi ročníky národních škol, ačkoliv samotný zákon o branné výchově byl schválen až roku 1937. Zákon o branné výchově, který například určoval povinnost branné výchovy pro všechny ve věku od 6-30 let. Dále také povinnost absolvovat základní výcvik v civilní protiletectvé ochraně pro děti ve věku 14-17 let, na který navazoval ještě branný výcvik, který byl určen jen pro muže ve věku 17-22 let. V meziválečném Československu měla branná výchova tři části: mravní, naukovou a tělesnou, přičemž hlavním cílem nebylo připravit žáky na vstup do armády, ale rozvíjet kladné vlastnosti a zvýšit celkovou fyzickou zdatnost. Nicméně praktické zavedení branné výchovy nebylo jednoduché. Vliv na to mělo mnoho faktorů, jedním z nich byla nutnost přepracovat školní osnovy a dostatečně zaškolit a vzdělat pedagogy v této problematice. Další překážky pro praktickou výuku na sebe nenechaly dlouho čekat. Mezi nejzásadnější se řadí nedostatek školních pomůcek a jejich financování, prostory a vybavení pro náplň tělesné výchovy. Dle výzkumu z roku 1928 měla tělocvičnu přibližně desetina škol. Řada pedagogů si na základě své iniciativy dokázala poradit i s touto překážkou, a to formou pochodových cvičení [20].

Rok poté, co byl vydán zákon o branné výchově, se branná výchova začala vyučovat jako samostatný předmět na středních a vysokých školách. Ovšem tento krok neměl dlouhého trvání. Z důvodu okupace byly předměty ihned zrušeny [20].

Ihned po okupaci Německem v roce 1939 byla na všech školách zrušena branná výchova, která žáky učila vlastenectví, což nebylo přínosné pro nacistickou okupaci [20].

3.2.2 Branná výchova v letech 1945-1971

Po druhé světové válce a po osvobození Československa vešel opět v platnost zákon o branné výchově. Od září roku 1945 byly obnoveny všechny části branné výchovy na školách (mravní, nauková i tělesná část). O několik měsíců později, po osvobození Československa, byl dekretem prezidenta republiky vytvořen Svaz brannosti, který měl převzít veškerou brannou výchovu. Svaz brannosti byl polovojenskou organizací a slučoval čtyři samostatné svazy – „*Svaz československého důstojnictva, Svaz československých rotmistrů, Svaz střeleckých gard a Svaz československých záložníků*“ [4, s. 61]. Nicméně existence a činnost tohoto svazu nebyla příliš dlouhá. Z důvodu politické neshody a snahy komunistické strany ovládnout organizaci, k čemuž nakonec došlo roku 1948, byl Svaz brannosti o rok později zrušen. Poté, co se k moci dostala již zmiňovaná Komunistická strana Československa, stala se výuka branné výchovy na několik let jen velmi okrajovou záležitostí. Bylo to především z důvodu vydání několika zákonů o školách a celkové reorganizace škol. Zásadní zlom v branné výchově nastal až roku 1951, kdy byl schválen nový zákon o branné výchově, který uváděl opět povinnou výuku branné výchovy na školách a ve střediscích pracujícího dorostu a dobrovolnou v organizacích zabývajících se touto tematikou. Důležitým bodem v zákoně byl pátý paragraf, který zřizoval Svaz pro spolupráci s armádou, známý spíše pod zkratkou Svazarm, který měl za úkol kontrolovat provádění branné výchovy. Zákon dále stanovil podobu osnov pro základní a střední školy. Konkrétně se jednalo o začlenění předvojenské výchovy. Předvojenská výchova se skládala z šesti částí – „*taktická příprava, střelecká příprava, řády československé branné moci, branný zeměpis, spojovací příprava, zdravotnická příprava a civilní ochrana*“ [20, s. 47].

Nicméně takto rozsáhlá branná výchova byla zrušena v roce 1957 z důvodu redukce učiva Ministerstvem školství a byla nahrazena všenárodní přípravou k obraně vlasti, která byla na základních školách vyučována formou kurzu branné výchovy a na středních školách byl do výuky zařazen předmět civilní obrana [20].

V 60. letech minulého století nebyly orgány vládnoucí komunistické strany spokojeny s výukou branné výchovy, a proto se otázka výuky branné výchovy stala jedním z řešených bodů na XIII. sjezdu Komunistické strany Československa. Výstupem z jednání v této oblasti byl požadavek na zavedení nového jednotného systému branné přípravy obyvatelstva. Zavedení tohoto požadavku do praxe nenastalo ihned, především z důvodu invaze vojsk Varšavské smlouvy [4, 20].

3.2.3 Branná výchova v letech 1971-1989

Jednotný systém branné výchovy byl opět schválen až roku 1971 usnesením předsednictva Komunistické strany Československa. Byl tím stanoven i jasný cíl branné výchovy, kterým bylo aktivní zapojení občana do obrany státu. V návaznosti na toto usnesení byl o dva roky později vydán nový zákon o branné výchově, který se vztahoval na přípravu nejen žáků a studentů, ale i dospělé populace. Tento zákon tedy počítal s přípravou téměř všech občanů, již od mateřské školy [20].

Na základních a středních školách i ostatních vzdělávacích institucích se branná výchova skládala ze čtyř částí: morálně politická, odborně technická, psychologická a tělovýchovná. Na základě těchto požadavků byly upraveny osnovy škol a vydány metodické příručky, které obsahovaly možné formy a prostředky výuky, což značně usnadnilo práci pedagogickým pracovníkům. Tvorbu příruček a úpravu osnov škol mělo na starosti nově zřízené oddělení

branné výchovy spadající pod Ministerstvo školství. Dále byly také zřízeny kabinety branné výchovy a obvodní metodik branné výchovy, které měly za úkol školit pedagogické pracovníky základních a středních škol [20].

Pro výuku na základních školách existovalo mnoho forem a prostředků, jakými lze vyučovat brannou výchovu. Nejzásadnější z hlediska odborně-technické stránky byly branné kurzy a branná cvičení, jejichž podoba byla stanovena směrnicí Ministerstva školství. Cílem branného cvičení na prvním stupni základní školy bylo naučit žáky (pod vedením učitele) ochránit se v případě napadení zejména při použití zbraní hromadného ničení. Pro druhý stupeň základních škol byl stanoven podobný cíl jako pro první stupeň s rozdílem, že žáci by měli být schopni se sami ochránit, a v případě potřeby ještě poskytnout pomoc ostatním. Na obrázku 1 je ukázka branného cvičení na základní škole [20].

Obrázek 1 - Branné cvičení na základní škole [20, s. 65]

Na středních a vysokých školách byla branná výchova zřízena jako samostatný předmět. Výuka byla také doplněna o povinné branné cvičení

a branný kurz, stejně jako tomu bylo na základních školách. Výuka vedena touto formou se vyučovala až do roku 1989 [20].

3.2.4 Branná výchova od roku 1989 do současnosti

Po pádu komunistického režimu v roce 1989 začalo nové politické uskupení jednat o změně výuky branné výchovy, která byla do té doby striktně ideologicky založená. První změna přišla v roce 1991, kdy byl zrušen zákon č. 73/1973, o branné výchově. Tímto krokem téměř vymizela veškerá příprava obyvatelstva v oblasti branné výchovy. Lidé se přestali obávat válečného ohrožení, ale začaly přibývat spíše obavy z jiných mimořádných událostí. Hlavní úřad civilní obrany ve spolupráci s Výzkumným ústavem pedagogickým se z tohoto důvodu rozhodl provést šetření, jehož cílem bylo ověřit možnost zavedení tématu ochrany člověka za mimořádných událostí do ostatních předmětů tak, aby se předešlo vytvoření samostatného předmětu. S ohledem na výsledky výzkumu byl vydán Ministerstvem školství pokyn k začlenění tématik ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů s platností od roku 1999. O rok později byly schváleny dva významné zákony, díky kterým přešla pravomoc v oblasti ochrany obyvatelstva z Ministerstva obrany ČR na Ministerstvo vnitra ČR. Jednalo se o zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení. Tento krok ovšem znamenal téměř vymazání POKOS ze systému vzdělávání, až do roku 2013, kdy vznikla Koncepce POKOS na rok 2013–2018. Začlenění POKOS do vzdělávání, od roku 2013, je podrobněji popsáno v následujících kapitolách [4, 20].

3.3 Legislativní a vzdělávací rámec

POKOS je od 1. září roku 2013 součástí Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Později byla problematika obrany státu

zahrnuta i do rámcových vzdělávacích programů pro střední vzdělávání. Oblast POKOS byla do výše zmíněných vzdělávacích programů zahrnuta převážně na základě Koncepce přípravy občanů k obraně státu na roky 2013-2018, která byla schválena vládou začátkem roku 2013. V rámci rámcových vzdělávacích programů uvádí Ing. Ivan Gerhát spolu s kolektivem v knize Koncepce přípravy občanů k obraně státu 2019-2024 jako jeden ze zásadních nedostatků zařazení problematiky obrany státu do několika předmětů, které neumožňují probrat dané učivo komplexně [1, 2].

V právním rámci je POKOS zastřešen zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky. Zákon vymezuje hlavní oblasti POKOS, kterými jsou základní zdravotní znalosti, znalosti z oblasti civilní ochrany, sebeobrany či vzájemné pomoci. Ačkoliv je dle zákona vymezeno mnoho oblastí POKOS, slouží Příručka pro učitele základních a středních škol mnohdy jako jediný zdroj informací, a to i přesto, že se zabývá pouze jednou oblastí, konkrétně vojenskými aspekty přípravy občanů k obraně. Dle § 52 výše zmíněného zákona se POKOS považuje za vzdělávání, které se v době míru povinně uplatňuje na základních a středních školách či dalších státem uznaných vzdělávacích zařízeních. Tento paragraf také stanovuje povinnost občanů podílet se na obraně státu, a to v případě vyhlášení stavu ohrožení státu či válečného stavu [3, 4].

POKOS se velmi blízce váže a mnohdy i protíná s přípravou na řešení mimořádných událostí a krizových stavů. Tuto oblast má ve své působnosti Ministerstvo vnitra, a vychází především ze zákona 240/2000 Sb., o krizovém řízení a změně některých zákonů, zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů či Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 [2].

3.4 Vzdělávání a příprava občanů k obraně státu

Bezpečnostní hrozby ČR nelze striktně rozdělit na mimořádné události či krizové situace vojenského a nevojenského charakteru. Z tohoto důvodu velmi úzce spolupracuje Ministerstvo obrany zabývající se vojenskými hrozbami a jejich řešením s Ministerstvem vnitra, které naopak zastřešuje řešení a přípravu občanů na mimořádné události nevojenského charakteru. Vzdělávání občanů v oblasti POKOS zajišťují především školy a vzdělávací zařízení [2].

POKOS je součástí obranné politiky a neoddělitelným prvkem plánování obrany státu. Připravenost a vzdělávání občanů v době míru je velmi podstatné. Znalosti získané právě v klidném období lze perfektně využít při nařízení krizových stavů, zejména za stavu ohrožení státu a válečného stavu. Při krizových stavech mohou vědomosti občanů zvýšit především samotnou ochranu obyvatelstva či snížit ztráty na lidských životech či majetkové škody [5].

3.4.1 Vzdělávání personálu Ministerstva obrany

Příprava k obraně státu v resortu Ministerstva obrany se zaměřuje na přípravu nejen vojáků, ale i civilních zaměstnanců. Hlavním cílem je budování vztahu k obraně vlasti a rozvíjení psychických a fyzických hodnot. Součástí přípravy je i neustálá aktualizace a doplnění znalostí a schopností, které jsou součástí vzdělávacích činností na vojenských školách a ve výcvikových zařízeních. Zaměstnanci resortu mají také možnost využít e-learningové kurzy, které jsou dostupné v rámci vnitřního informačního systému a byly vytvořeny pro podporu vzdělávání [2].

Akreditované vzdělávání na školách

Vojenské školy nabízí studentům v rámci svých oborů akreditované vzdělávací programy zaměřené na POKOS. Vzdělávání na těchto školách vede

nejen k získání znalostí, ale také k upevňování hrdosti, čestnosti, kuráže a preferování zájmů celku nad svými osobními. Podpůrným programem, který organizují vojenské školy v oblasti obrany státu, je pořádání seminářů, zasedání či soutěží, které jsou určeny pro vědeckou, ale i širokou veřejnost [2].

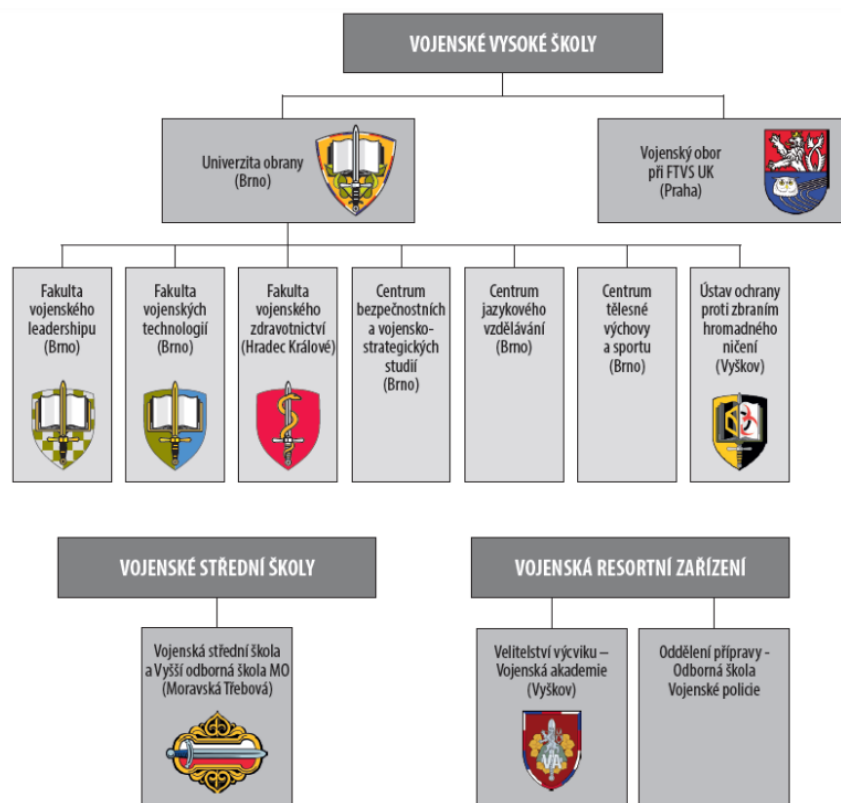
Střední a vyšší odborné školy

V ČR nabízí akreditované vzdělání v oblasti POKOS Vojenská střední škola a Vyšší odborná škola Ministerstva obrany v Moravské Třebové. U vyššího odborného vzdělávání je POKOS zařazen v rámci vzdělávacího programu Ochrana vojsk a obyvatelstva při krizových situacích, který je určen pro budoucí odborníky na krizové řízení [2, 6].

Vysoké školy

Vysokoškolské vzdělání v resortu Ministerstva obrany zajišťuje Univerzita obrany, nacházející se v Brně, která nabízí všechny tři stupně vysokoškolského studijního programu. Tato univerzita je přednostně určena pro výuku personálu Ministerstva obrany. Zároveň nabízí vzdělávání pro úředníky a zaměstnance ze státní správy, územní samosprávy a ostatních bezpečnostních organizací. Univerzita obrany působí jako odborné centrum v oblasti obrany a bezpečnosti státu, dále provádí vědeckou činnost, výzkum, inovace a expertizu ve vědeckých oborech souvisejících s bezpečností ČR. Při přípravě specialistů v oblasti bezpečnosti a obrany spolupracuje s dalšími vysokými školami nejen v ČR, ale i v zahraničí [2, 7].

Další školou poskytující vysokoškolské vzdělání v oblasti obrany a bezpečnosti státu je také Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy, konkrétně Vojenský obor. Univerzita nabízí bakalářské a magisterské studijní programy [2, 8].

Obrázek 2 - organizační struktura vojenských škol [23, s. 17]

Celoživotní vzdělávání

Celoživotní vzdělávání zaměstnanců se prolíná celým systémem resortu Ministerstva obrany. Příprava personálu v oblasti POKOS je zaměřena na vzdělávací a výcvikové činnosti s cílem získat nejen nové znalosti a dovednosti, ale i prohloubit již ty stávající. Vzdělávání probíhá ve výcvikových zařízeních, kterým je například Vojenská akademie – Velitelství výcviku ve Vyškově a na vojenských školách. Výuka je mnohdy doplněna vhodnými vzdělávacími aktivitami, které vyučují ostatní organizace zabývající se bezpečností a obranou státu. Celoživotní vzdělávání v resortu Ministerstva obrany můžeme rozdělit do třech kategorií:

1. vojenský personál;
2. státní zaměstnanci a zaměstnanci v pracovním poměru;

3. ostatní civilní zaměstnanci Ministerstva obrany.

Vzdělávání je taktéž určeno pro přípravu odborníků, jakožto budoucích zaměstnanců ústředních správních úřadů, správních úřadů a orgánů územních samosprávných celků a dalších organizací zaměřujících se na bezpečnost a obranu státu, ochranu obyvatelstva a krizové řízení [2].

3.4.2 Vzdelávání občanů mimo resort Ministerstva obrany

POKOS se zaměřuje především na získání vědomostí, které je možné využít v případě nastalé krizové situace vojenského charakteru, dále také na obecný rozhled a povědomí o Armádě České republiky (dále jen „AČR“), jejích historických tradicích a kulturním dědictví. V neposlední řadě je velmi důležitou součástí pochopení postavení ozbrojených sil v bezpečnostním systému ČR a začlenění občanů do obrany státu při napadení nebo válečném ohrožení [2].

Na vzdělávání občanů se spolu s Ministerstvem obrany ČR podílí také celá řada subjektů a organizací zabývajících se oblastí POKOS. Pro podporu těchto subjektů byly zřízeny neinvestiční státní účelové dotace, ve formě dvou dotačních programů. Do výběrového řízení na dotační program se mohou přihlásit zapsané spolky, nadace, církevní organizace, právnické osoby a mnoho dalších subjektů splňující určitá kritéria. První z dotačních programů má název Příprava občanů k obraně státu (POKOS), který je určen na přípravu dětí a mládeže, jehož cílem je získat vědomosti a dovednosti z branně-bezpečnostní oblasti. Druhý dotační program nese název Podpora branně-sportovních a technických aktivit obyvatelstva. Tento program je cílen na všechny věkové skupiny široké veřejnosti a zaměřuje se především na fyzickou zdatnost jedince, mentální zdraví a získání speciálních a technických zkušeností. Na podporu subjektů v rámci státní dotační politiky vůči státním neziskovým

organizacím vypisuje Ministerstvo obrany ČR každoročně dotace zhruba v částce tři milionů korun [3, 9].

Vzdělávání pedagogů

Vzdělávání pedagogických pracovníků, kteří budou vyučovat POKOS lze rozdělit do dvou skupin, a to na stávající a budoucí pedagogy. Právě vzdělávání vyučujících je základním bodem pro uplatnění POKOS v době míru [2].

Vzdělávání budoucích pedagogů

Vzdělávání budoucích pedagogů probíhá na vysokých školách. Rámcové vzdělávání POKOS je zařazeno do studijních plánů jednotlivých vysokoškolských studijních programů a je schváleno vládou jakožto společný vědomostní základ (Studijní základ I). Studijní základy I neboli „*materiál Začlenění tématik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult*“ [10], byl schválen usnesením vlády č. 734 ze dne 5. října roku 2011. Vytvoření tohoto materiálu mělo na starosti Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, spadající pod Ministerstvo vnitra ČR v součinnosti s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR (dále jen MŠMT), Ministerstvem zdravotnictví ČR a Ministerstvem dopravy ČR. V procesu tvorby výukových materiálů byla po projednání s Ministerstvem obrany ČR do studijních základů přidána oblast „*Informace o možných hrozbách v demokratické společnosti*“ [10]. V průběhu studia se všichni budoucí pedagogové seznamují se základními oblastmi obrany státu, bezpečnostním prostředím ČR či se zapojením ČR do mezinárodních organizací [2].

Vzdělávání současných pedagogů

Spolu se vzděláváním budoucích pedagogů probíhá také vzdělávání současných pedagogů základního a středního vzdělávání. Projekty, které byly vytvořeny k přípravě současných pedagogických pracovníků se zaměřují na získání nových znalostí či doplnění a prohloubení stávajících vědomostí z oblasti POKOS. Příprava a vzdělávání je uskutečňováno pomocí akreditovaných školení zajišťovaných Národním institutem pro další vzdělávání, jakožto organizací spadající pod MŠMT, přičemž školitel je odborně kvalifikovaný lektor převážně z řad zaměstnanců krajských vojenských velitelství. Dále se na školeních podílejí také organizace a vzdělávací instituce, které mají akreditaci od MŠMT a jsou zařazeny do databáze v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků [2, 11].

Školení se uskutečňují převážně na jednotlivých krajských vojenských velitelstvích z důvodu personálního zabezpečení vícero vyškolených lektorů v oblasti POKOS, a z důvodu finančních nákladů pedagogů či škol, které jsou jen minimální (doprava). Akreditovaná školení, probíhající právě na zmíněných krajských vojenských velitelstvích či jiných budovách spadajících pod Ministerstvo obrany ČR, jsou zcela zdarma. Zúčastnění pedagogové dostanou osvědčení o absolvování školení spolu s dalšími výukovými pomůckami (například Příručka pro učitele základních a středních škol) použitelnými při vzdělávání žáků [3].

Vzdělávání na základních a středních školách

Vzdělávání žáků a studentů na základních a následně středních školách je základním pilířem POKOS z hlediska dlouhodobého výhledu. Problematika byla v roce 2013 zahrnuta do rámcových vzdělávacích programů pro základní a střední vzdělávání, a v důsledku tohoto kroku musela být dále zařazena

i do školních vzdělávacích programů základních a středních škol. Cílem POKOS je rozvoj kladných hodnot k obraně státu založený na historických zkušenostech, upevňování a ochraně nejen fyzického, ale i duševního zdraví, ochraně majetku a životního prostředí při událostech vojenského typu. Při vzdělávání žáků je brán zřetel na cílové věkové skupiny a jejich specifické potřeby. S prvními znalostmi, zkušenostmi, dovednostmi či postoji z oblasti POKOS se žák setkává již na prvním stupni základního vzdělání, přičemž všechny získané dovednosti a schopnosti dále rozvíjí na druhém stupni základní školy a později i v průběhu studia na střední škole. V rámci výuky se žáci seznámí se základními oblastmi POKOS. Konkrétně se dozví informace o bezpečnostním prostředí ČR, seznámí se s významem mezinárodních organizací, do kterých je ČR zapojena, bezpečnostním systémem ČR a blíže i s některými jeho prvky (Vojenská policie, Vojenská kancelář prezidenta republiky, Hradní stráž, ...), s právními předpisy, které vymezují povinnosti občana k obraně státu či s prvky mezinárodního humanitárního práva [2, 3].

Vzdělávání žáků a studentů má na starosti odborně připravený pedagogický pracovník. V mnoha školách je POKOS rozdělena po částech do jednotlivých předmětů, proto je nezbytná spolupráce pedagogů, aby bylo učivo komplexně probráno. Ve většině případů se na přípravě a vzdělávání žáků a studentů podílí také externí spolupracovníci či subjekty, přičemž je důležité dbát na jejich kvalitu a odbornost. Například Ministerstvo obrany ČR, prostřednictvím odboru komunikace Ministerstva obrany ČR, pořádá prezentační programy na školách či jiné vědomostní soutěže. Zmíněné prezentační programy jsou zcela zdarma a dostupné pro základní a střední školy nacházející se v ČR. V rámci tohoto programu uskutečnilo KVV Pardubice v roce 2022 dvanáct prezentací na školách v Pardubickém kraji. Je velmi důležité brát v potaz, že prezentace, ukázka a představení na školách v gesci AČR nenahrazuje vzdělávání zařazené do školních vzdělávacích

programů. Forma těchto ukázek, přednášek a prezentací má pouze doplňkový charakter ke stávajícímu učivu. Cílem je tedy setkání žáků s příslušníky AČR, přičemž se vojákyně a vojáci snaží hravou a zábavnou formou předat dětem a dospívajícím informace související s historií a tradicemi armády, s obranou a bezpečností státu. Programy probíhají v prostorách škol, což je dle mého názoru velkou výhodou z hlediska organizačních nároků pro vedení škol. Naopak Gerhát uvádí ve své knize jako hlavní výhodu „*autentičnost a emocionální prožitek žáků a studentů*“ [3, s. 10]. Zajímavým zpestřením může být vyprávění vlastní zkušeností příslušníků AČR nejen ze zahraničních misí. Pro žáky a studenty jsou také připraveny praktické ukázky vojenských policistů, kynologů či zdravotníků. V neposlední řadě se také seznámí s vojenskými zbraněmi a další vyzbrojí a výstrojí, kterou si mohou vyzkoušet. Prezentace a ukázky jsou určeny převážně pro žáky druhého stupně základních škol a všechny ročníky středních škol. Na obrázku č. 3 je k vidění ukázka AČR, konkrétně KVV Pardubice z projektového dne na Základní škole Seč [2, 3, 12].

Obrázek 3 – prezentace KVV Pardubice na základní škole [12]

MŠMT vytvořilo kromě Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání také metodické doporučení pro pedagogy k začlenění výuky POKOS. Součástí metodiky je doporučené rozložení učiva včetně možných forem a metod výuky, dále také obsahuje informace o možném využití pomůcek, díky kterým si žáci a studenti lépe zapamatují dané učivo. V neposlední řadě obsahuje

i podstatné normativní právní akty či doporučené publikace využitelné jednak k přípravě pedagogů tak i k samotné výuce [2].

Na podporu výuky a vzdělávání jsou vydávány učebnice, skripta a učební texty. Všechny tyto učební materiály musí být schváleny, takzvaně jim musí být uděleny od MŠMT, ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR, schvalovací doložky [2].

Dalším prvkem, který lze využít k přípravě a vzdělávání žáků a studentů je internetová stránka POKOS, kde jsou každý měsíc připraveny vědomostní a jiné soutěže. Nejlepší účastníci soutěží jsou odměňovány drobnými a upomínkovými předměty [3].

Možné formy a metody výuky

Při vybírání metody a formy výuky je důležité brát zřetel nejen na věkovou skupinu žáků a studentů, ale také na jejich individuální potřeby. Z tohoto důvodu nejsou nikde stanovené pevné formy, které by se měly použít, ale každý pedagogický pracovník si je vybírá a určuje podle výše zmíněných kritérií. Důležitým bodem při výuce je klást důraz jak na samostatnost, tak i na týmovou spolupráci. K výuce lze využít například následující metody:

- samostatnou práci žáků a studentů;
- týmovou práci;
- hledání informací;
- referáty;
- výtvarnou práci.

Podstatným bodem při vyučování je použití pomůcek, které pomohou lépe pochopit dané učivo. Mezi pomůcky můžeme zařadit plakáty, interaktivní tabule či jiná elektronická zařízení, pracovní listy, obrázky či videa [1].

Formy výuky slouží především k opakování a upevňování dané látky. Nejpoužívanější formy výuky jsou:

- Praktický nácvik dovedností (nácvik sebeobran, první pomoci).
- Hry, závody a soutěže (branně-vědomostní závod, orientační běhy).
- Diskuse mezi žáky, ale i s odborníky – vojáci, hasiči, policisté.
- Praktická výuka v daném prostředí (les, silnice, hory), popřípadě za ztížených podmínek (déšť, noc).
- Exkurze do vojenských muzeí a dalších památných míst spojených s válečnou historií.
- Praktické ukázky a prezentace pořádané AČR [1].

Rozložení učiva dle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání

Problematika POKOS je v rámci základního vzdělávání rozdělena na učivo pro 1. a 2. stupeň základních škol, přičemž se dle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání dále dělí do několika vzdělávacích oborů [13].

1. stupeň základního vzdělávání

Vzdělávací obor, do kterého je zahrnuta POKOS, pro 1. stupeň základních škol je Člověk a jeho svět. Obor se skládá z pěti tematických okruhů (Místo, kde žijeme; Lidé kolem nás; Lidé a čas; Rozmanitost přírody a Člověk a jeho zdraví). Problematika POKOS je zahrnuta v rámci tematického okruhu Místo, kde žijeme. Při naplnění dostatečných vědomostí tohoto okruhu žák: *„rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam“* [13, s. 49].

2. stupeň základního vzdělávání

Problematika POKOS je v rámci 2. stupně základní školy zahrnuta do vzdělávací oblasti Člověk a společnost, která se skládá ze dvou vzdělávacích oborů (Dějepis a Výchova k občanství). Výchova k občanství, do které spadá POKOS, se dále člení na tematický okruh Člověk a společnost a Člověk, stát a právo. Do prvního zmíněného tematického okruhu spadá učivo: *„naše vlast – pojem vlasti a vlastenectví; zajímavá a památná místa, co nás proslavilo, významné osobnosti; státní symboly, státní svátky, významné dny“* [13, s. 63]. V okruhu Člověk, stát a právo se žák seznámí s učivem: *„právní základy státu – znaky státu, typy a formy státu; státní občanství ČR; Ústava ČR; složky státní moci, jejich orgány a instituce, obrana státu“* [13, s. 66].

Vzdělávání ostatních občanů

Příprava ostatní dospělé populace je v době míru dobrovolná, proto je vzdělání v této oblasti zaměřeno pouze na veřejné informování. Ke vzdělávání a informování občanů jsou používány veřejné sdělovací prostředky (noviny, brožury, příručky, internet). Veškeré potřebné materiály jsou veřejně dostupné na stránkách Ministerstva obrany ČR, dále je také pro občany dostupný všeobecný rámec celoživotního vzdělávání. Vzdělávání občanů lze rozdělit do dvou základních skupin, a to na přípravu v době míru a na přípravu za stavu ohrožení státu a válečného stavu. Vzdělání v době míru lze dále rozdělit na přípravu vojáků v záloze a občany, kteří se rozhodli převzít výkon branné povinnosti a na ostatní dospělou populaci, tedy mimo převzetí výkonu branné povinnosti [2].

Příprava v době míru s převzetím branné povinnosti

Vzdělávání se zaměřuje na vojáky v záloze, kteří se dělí na dvě skupiny – aktivní zálohu a účastníky dobrovolného vojenského cvičení. Institut aktivní zálohy je neodmyslitelnou součástí ozbrojených sil ČR. Vojáci v aktivní záloze propojují AČR s veřejností. Hlavním úkolem v době míru je příprava na obranu státu a zapojení do činnosti ozbrojených sil ČR pro případ dvou krizových stavů – stav ohrožení státu a válečný stav. Vojáci v záloze jsou často využíváni jako pomoc při mimořádných a krizových situacích nevojenského charakteru (záplavy, tornádo, ...). Činnost vojáků v aktivní záloze je finančně odměněna včetně kompenzací jejich zaměstnavatelům [2].

Součástí přípravy v době míru s převzetím branné povinnosti je účast občanů na dobrovolném vojenském cvičení. Tento nástroj sloužící k zajišťování bezpečnosti ČR využívají občané, kterým není umožněno z různých osobních či pracovních důvodů stát se vojáky v aktivní záloze. Cvičení nabídnou zájemcům základní vojenskou přípravu ve zkráceném časovém období. Vojenské cvičení probíhá po dobu šesti týdnů jako jednorázový kurz nebo je rozděleno na dvě části, tedy dva třítýdenní výcviky. Občané se při výcviku seznámí se základy první pomoci, dozví se topografické znalosti sloužící k orientaci v terénu, a v neposlední řadě také základy taktické a střelecké přípravy [2, 14].

Příprava v době míru mimo převzetí branné povinnosti

POKOS je v době míru nepovinná. Z tohoto důvodu neprobíhá žádné hromadné vzdělávání občanů, nýbrž každý občan se vzdělává dobrovolně a individuálně. V právním prostředí ČR byl vytvořen systém, který umožňuje provádění, koordinaci, finanční a metodickou podporu POKOS. Problematikou obrany státu ČR se zabývá mnoho subjektů a občanských sdružení, fungujících i na základě zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky. Ve výše

zmíněném zákoně je obsažen i rámec finančního, organizačního a personálního zabezpečení. Občané mohou ke svému vzdělávání využít akreditovaný spolek, který jim předá potřebné informace a dovednosti z problematiky POKOS. Díky získaným informacím z této oblasti mohou občané významným způsobem přispět k plnění povinností vůči AČR při nastalé krizové situaci vojenského charakteru, tím pádem se také zvyšuje celková připravenost a odolnost státu. Získané znalosti lze také využít při téměř jakékoliv krizové situaci. Akreditace kvalifikovaným subjektům uděluje zastřešující organizační celek, který byl zřízen Ministerstvem obrany ČR. Velmi významnými prvky podílejícími se na přípravě občanů v době míru jsou krajská vojenská velitelství, která spolu s orgány územních samosprávných celků předávají informace občanům a slouží zejména jako metodická podpora. Celou POKOS v době míru zabezpečuje zastřešující organizační celek, který vydává metodická doporučení, organizuje akreditovaná školení, informuje občany pomocí internetu a sociálních sítí a mnoho dalších aktivit na podporu vzdělávání. Dále také zpracovává evidenci občanů, kteří se dobrovolně vzdělávají v dané problematice v době míru a soustředí se na jejich úroveň a rozsah znalostí a dovedností na základě absolvovaného akreditovaného školení/kurzu [2].

Příkladem vzdělávání v působnosti Ministerstva obrany ČR může být prezentace AČR na veřejnosti. Konkrétně se jedná například o dny otevřených dveří jednotlivých vojenských útvarů či Army den Flora, který se koná každý rok v prostorách a přilehlém okolí obchodního centra Atrium Flora v Praze. Tato akce si mezi veřejností získala velkou oblibu a každoročně ji navštíví tisíce občanů. V rámci vzdělávání spolupracuje Ministerstvo obrany i s dalšími subjekty, které pořádají také akce pro veřejnost. Mezi nejoblíbenější akce se dle mého názoru řadí ty, kde je k vidění více složek integrovaného záchranného systému. Tyto akce většinou organizují územní samosprávné celky [3].

Pro další vzdělávání především o historii AČR a její technice, může občan navštívit některé z vojenských muzeí. Do Armádního muzea Žižkov, Vojenského technického muzea Lešany, Leteckého muzea Kbely a Národního památníku hrdinů heydrichiády není vstup zpoplatněn [3].

K přípravě mohou občané využít i internet a sociální sítě. Na stránkách zřízených Ministerstvem obrany ČR se lidé mohou dozvědět o novinkách a plánovaných aktivitách z oblasti POKOS. Nachází se zde i nejnovější právní dokumenty a strategické koncepce [3].

3.5 Charakteristika adolescenta

Tato bakalářská práce se zabývá přípravou žáků druhého stupně základních škol, konkrétně žáků sedmých a osmých ročníků. Z tohoto důvodu je do teoretické části zařazen kapitola o jejich vývoji a chování právě v období adolescence neboli dospívání.

Období dospívání nelze striktně časově vymezit. Dle Vágnerové „začíná druhou dekádu života, tedy v 10 letech a končí dovršením 20 let“ [21, s. 373]. Naopak Thorová tvrdí, že „období adolescence začíná až mezi 12 a 13 rokem života a končí již v 19 letech“ [22, s. 414]. Zjednodušeně lze říct, že období dospívání začíná nástupem puberty, přičemž dochází k celkové přeměně jedince, ať už z hlediska fyzických změn, tak i z hlediska psychických či sociálních. V důsledku toho je důležité přistupovat k žákům specificky s ohledem na jejich potřeby vyplývající z daného věkového období. Dospívání je charakterizováno jako období hledání a přehodnocování, přičemž se jedinec musí vyrovnat se svojí proměnou a najít vhodné sociální postavení. K získávání sociálních zkušeností mnohdy využívá provokativní chování, přičemž zkoumá právě reakce dospělých na jeho chování. Období dospívání je mnohdy náročnější pro dospělé než pro samotné dospívající [21, s 373; 22, s. 414].

Při přechodu na druhý stupeň základní školy se radikálně mění postoj jedince vůči škole. Dospívající začínají hledat její smysl a význam pro budoucnost, což vede ke snížení jejich snaživosti a dosahování dobrých výsledků. Pokud se začne žák více snažit, je to především z důvodu budoucího přijetí na střední školy či zdárného konce povinné školní docházky. Důležitým bodem je vývoj a změna myšlení. Adolescent je na rozdíl od dětí mladšího školního věku schopen uvažovat hypoteticky, tedy i o možnostech, které nejsou reálně možné. Při výuce je tedy potřeba zohlednit i jejich hypoteticko-deduktivní myšlení, které mnohdy vede ke sporu mezi žákem a pedagogem. Mění se také postoj žáků k pedagogickým pracovníkům. Postoj žáka je kritičtější než dříve. Adolescenti se snaží dosáhnout rovnoprávné diskuse, chtějí projevit svůj názor, což mnohdy vede k nepochopení ze strany učitele, který toto chování bere jako neadekvátní či jako projev drzosti. V mnohých případech je ještě tento pocit umocněn přehnanou neverbální komunikací ze strany žáka. Mnozí učitelé se také setkávají s takzvaným negativismem, což je pouze obranná reakce dospívajících, kteří nejsou schopni adekvátně reagovat na danou situaci. Ovšem ne vždy žák projeví tyto takzvané demonstrativní projevy veřejně. Důvodem je strach z možných kázeňských postihů, a proto své názory sděluje například ve skupině svých vrstevníků, kde se nemusí bát žádného postihu. V období dospívání přestává žák brát učitele stejně jako rodiče za autoritu. Výjimkou se stává dospělý jedinec, kterého mají za svůj vzor, a kterého si váží, nicméně i přes určitou kritičnost vůči učitelům je potřeba mít stále imponující vzor, ve kterém mohou najít oporu a jistotu [21].

Vágnerová tvrdí, že: *„požadované a imponující vlastnosti lze shrnout do několika bodů:*

- *Stabilita názoru, spolehlivost a jistota jeho neměnnosti.*
- *Stabilita emocí a převaha pozitivního emočního ladění.*

- *Spravedlnost hodnocení všech žáků stejným způsobem, podle stejných kritérií.*
- *Profesní schopnosti, umět vysvětlit učivo a přesně vymezit, co a jak se bude zkoušet“ [21, s. 422-423].*

Postoj žáka k pedagogovi je také formován přístupem učitele k výuce. Adolescent spíše akceptuje vyučujícího, který nezdůrazňuje svou autoritu, ale spíše se snaží dospívajícím naslouchat a jednat s nimi alespoň částečně jako se sobě rovným. Tímto přístupem učitel podporuje jistotu adolescentů a mnohdy je to i jediný zdroj motivace ke školní práci [21].

4 METODIKA

V této kapitole jsou popsány jednotlivé metody a výzkumné vzorky, které byly použity pro praktickou část této bakalářské práce.

Metodika praktické části bakalářské práce se dělí na tři části, které budou jednotlivě popsány v podkapitolách níže.

4.1 Předvýzkum

V rámci předvýzkumu byla navštívena jedna třída 7. ročníku základní školy Sezemice, kde bylo žákům předloženo osm otázek z oblasti ochrany obyvatelstva a bezpečnosti ČR. Jednalo se o formu skupinového polostrukturovaného rozhovoru, který sloužil především k získání přehledu o vědomostech žáků a ke zjištění jaký typ otázek bude vhodný použít v samotném testovém šetření.

Předvýzkum proběhl již dne 24. 6. 2022 v rámci celodenního projektového dne na téma mimořádné události a ochrana člověka.

4.2 Testové šetření

Pro tvorbu praktické části bakalářské práce byla použita kvantitativní metoda sběru dat, konkrétně testové šetření. Testové šetření bylo vybráno především z důvodu snadného vyplňování pro zúčastněné žáky.

Test obsahuje 12 uzavřených otázek, které byly vytvořeny za pomoci knihy s názvem Příprava občanů k obraně státu: příručka pro učitele základních a středních škol. Na konci knihy je 60 testových otázek, ze kterých vychází tvorba vědomostních testů použitých na branně-vědomostní soutěži. Tato soutěž pořádaná KVV Pardubice je tvořena ze tří částí (fyzická zdatnost, logické myšlení a vědomostní znalosti), které se navzájem během celé soutěže prolínají. Praktická

část se tedy zaměřuje pouze na jednu část, a to na vědomostní znalosti. Testové šetření bylo anonymní, mimo informaci o žákem navštěvované třídy. Ovšem tato otázka nebyla součástí testových otázek, z důvodu návštěvy každé třídy samostatně. Testové otázky měly vždy jen jednu správnou odpověď s možností výběru ze dvou či čtyř možností. Každý zúčastněný žák měl možnost pouze jedné odpovědi na jednu otázku, tudíž počet celkových odpovědí v dané třídě se rovná počtu zúčastněných žáků. V knize je soubor testových otázek rozdělen do několika okruhů – bezpečnostní prostředí, zapojení České republiky do mezinárodních organizací a jejich význam, krizové stavy, bezpečnostní systém, AČR, humanitární mise a vojenské operace v zahraničí, vojenská činná služba, záloha ozbrojených sil, povinnosti občanů při obraně státu, přičemž do testového šetření bakalářské práce byla vybrána vždy minimálně jedna otázka z daného okruhu.

Celé testové šetření se konalo v období od 27. 4. 2023 – 3. 5. 2023. Každá ze zkoumaných tříd byla navštívena samostatně. Návštěva dané třídy byla rozdělena do tří fází, přičemž jedna návštěva jedné třídy trvala dvě vyučovací hodiny. Prvním krokem bylo zadání testových otázek žákům, které měli vyplnit, dle jejich aktuálních vědomostí. Druhá fáze, ve které byla žákům odprezentována prezentace vytvořená autorkou této práce s tematikou POKOS. Tato část se dá specifikovat také jako aktivní příprava na branně-vědomostní soutěž. V poslední fázi byly žákům opět zadány stejné testové otázky jako na začátku, přičemž veškeré potřebné vědomosti žáci nabyli právě v aktivní přípravě.

4.2.1 Stanovení výzkumného vzorku

Pro testové šetření byli vybráni žáci sedmých a osmých ročníků dvou základní škol v Pardubickém kraji. Celkově se tedy výzkumu zúčastnilo

139 žáků. Z důvodu absencí ze stran žáků nebylo možné provést výzkum se všemi žáky navštěvující danou třídu.

Jednou ze základních škol byla základní škola Sezemice, kde probíhal kromě testového šetření i předvýzkum. Sezemická základní škola se nachází ve městě Sezemice a v současné době má celkem 19 tříd. Testového šetření se zúčastnily dvě třídy sedmých ročníků a dvě třídy osmých ročníků. Počet žáků, kteří se zúčastnili testového šetření dle jednotlivých tříd je zobrazen v tabulce č. 1.

Tabulka 1 - počet žáků ve třídách základní školy Sezemice

Třída	7A	7B	8A	8B
Počet žáků	24	25	24	21

Druhou zúčastněnou školou je Masarykova základní škola Dolní Roveň. Tato škola se nachází v obci Dolní Roveň, a je o něco menší než první zmíněná škola. V současné době má 11 tříd. Testové šetření probíhalo v sedmé a osmé třídě. Počet žáků, kteří se zúčastnili testového šetření dle jednotlivých tříd je zobrazen v tabulce č. 2.

Tabulka 2 - počet žáků ve třídách Masarykovy základní školy Dolní Roveň

Třída	7	8
Počet žáků	28	17

4.3 Rozhovory

Součástí praktické části bakalářské práce jsou i dva rozhovory. V rámci rozhovorů byl zvolen polostrukturovaný rozhovor, který bude vyhodnocen za pomoci Interpretativní fenomenologické analýzy.

Pro rozhovor bylo vytvořeno 10 otázek, přičemž při jednom rozhovoru byly tyto otázky doplněny ještě třemi otázkami, které vyplynuly z průběhu rozhovoru. Otázky byly zaměřeny na téma POKOS a jeho začlenění do výuky na základních školách. Rozhovory se konaly dne 28. 4. 2023 a 2. 5. 2023. Jeden z rozhovorů byl nahráván se svolením účastnice, u druhého nebyl souhlas s pořízením zvukového záznamu poskytnut.

První z rozhovorů proběhl s kapitánkou z KVV Pardubice, která má ve své působnosti POKOS pro školy. Koordinuje spolupráci se školami při praktických ukázkách, organizuje školení pro pedagogické pracovníky zaměřené na POKOS, podílí se na organizaci branně-vědomostní soutěže pořádanou právě KVV Pardubice.

Druhý rozhovor proběhl s pedagogickou pracovnící, která vyučuje tělesnou výchovu a matematiku na základní škole Sezemice. Ve své působnosti by měla mít i POKOS a jeho výuku v rámci školy.

Interpretativní fenomenologická analýza je založená na principu „*porozumění žité zkušenosti člověka*“ [30, s. 9]. Tato metoda se začala používat až v 90. letech minulého století, přičemž původně byla využívána jako kvalitativní přístup k získání dat v psychologii zdraví. Výsledky analýzy jsou subjektivní, protože vždy popisují pouze daný okamžik a zároveň i vztah respondenta a výzkumníka. V závěrečné analýze je viditelný jedinečný postoj výzkumníka vůči zkoumanému tématu a jeho osobní zkušenosti [30].

5 VÝSLEDKY

V této kapitole budou shrnuty a popsány výsledky, které byly zjištěny při sběru dat v předvýzkumu, v testovém šetření i při rozhovorech s odborníky.

5.1 Vyhodnocení předvýzkum

1. Jaké jsou základní a ostatní složky IZS?

Žáci nejprve nedokázali odpovědět na tuto otázku. Poté jsem jim vysvětlila rozdíl mezi základními a ostatními složkami IZS. Po vysvětlení dokázali určit základní složky IZS kromě jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, a zbylé složky vyjmenovali pouze laickými názvy (hasiči, policie a záchranka). Z ostatních složek IZS neznali žádného zástupce.

2. Jaký je rozdíl mezi mimořádnou událostí a krizovou situací?

Žáci neznali rozdíl, pouze dokázali říci, že: „*Krizová situace je větší a horší než mimořádná událost.*“ Jako doplňující otázku jsem zvolila „**Jaké krizové stavy máme v ČR?**“ Bohužel, ani na tuto otázku neznali odpověď. Až poté, co jsem všechny čtyři stavy vyjmenovala, žáci podotkli, že pojem nouzový stav již slyšeli, a to v souvislosti s koronavirovou krizí.

3. Příklady krizových situací, ve kterých vojáci v posledních letech pomáhali?

Žáci si ihned vzpomněli na událost z minulého léta, kdy při tornádu na Břeclavsku pomáhali i vojáci. S menší nápovědou paní učitelky odpověděli, že vojáci byli také využiti jako pomoc v nemocnicích při koronaviru.

4. Bezpečnostní hrozby ČR.

Na tuto otázku odpovědělo nejvíce žáků. Jejich odpovědi byly následující: „*požár, válka, terorismus, lavina, zemětřesení, tornádo*“.

5. Odkud se dozvíme o hrozící či nastalé mimořádné události?

Nejčastější odpověď byla internet, dále televize a jako poslední odpověď byla noviny.

6. Jaký znak má Český červený kříž.

Pouze jedna žákyně, která navštěvuje kroužek první pomoci, dokázala slovy popsat znak Českého červeného kříže. Ostatní žáci znak poznali, poté co ho viděli na obrázku.

7. Jsou občané povinni poskytnout první pomoc?

Pouhá polovina třídy věděla, že jsou občané povinni poskytnout první pomoc. Nikdo z nich již ale nevěděl, jaké jsou výjimky při poskytování první pomoci.

8. Při jakých situacích lze použít AČR?

Žáci uvedli stejné odpovědi, jako u otázky č. 4, avšak nedokázali říct obecné pravidlo pro použití AČR.

V rámci celého předvýzkumu bylo zjištěno, že je vhodnější žákům pokládat namísto otevřených otázek, otázky s možností výběru odpovědí, zejména z problematiky oblastí, se kterými se žáci ve výuce ještě neseťkali či jen velmi zřídka.

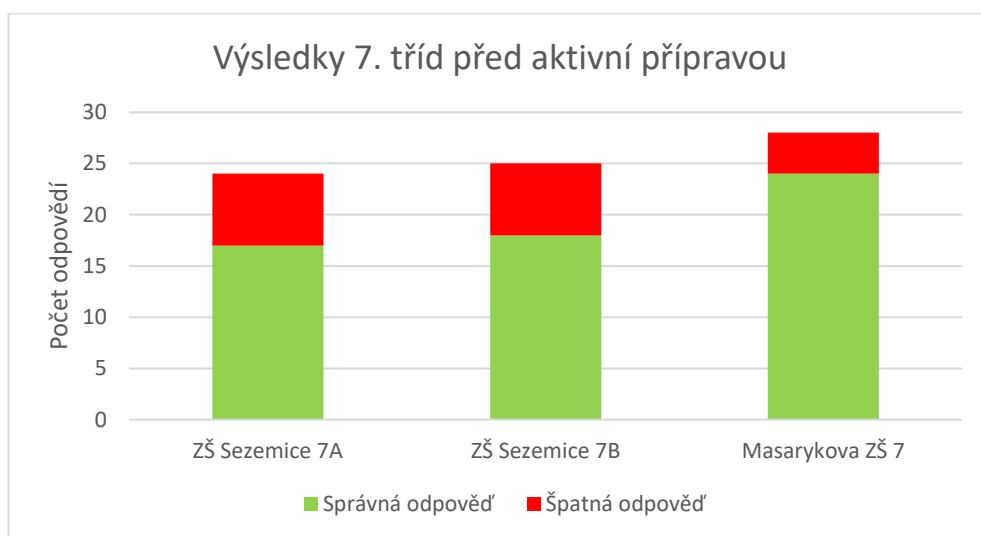
5.2 Vyhodnocení dat z testového šetření

Pro relevantnost výsledků bylo nutné převést odpovědi žáků do procentuální úspěšnosti. V případě potřeby je číslo zaokrouhleno dle matematických pravidel pro zaokrouhlování na dvě desetinná místa.

Otázka 1. Mohou mít hrozby a rizika šířené ze vzdálených oblastí dopad na bezpečnost České republiky?

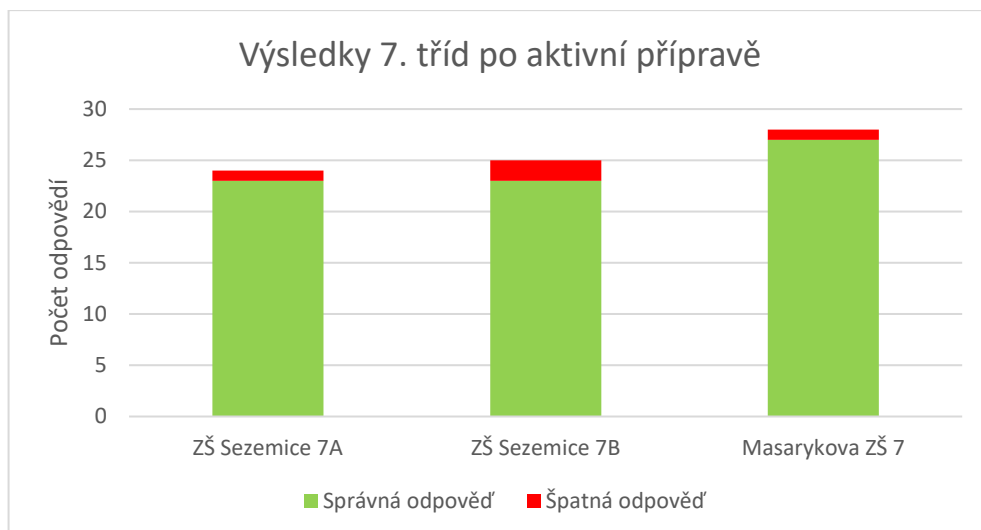
a) ano

b) ne

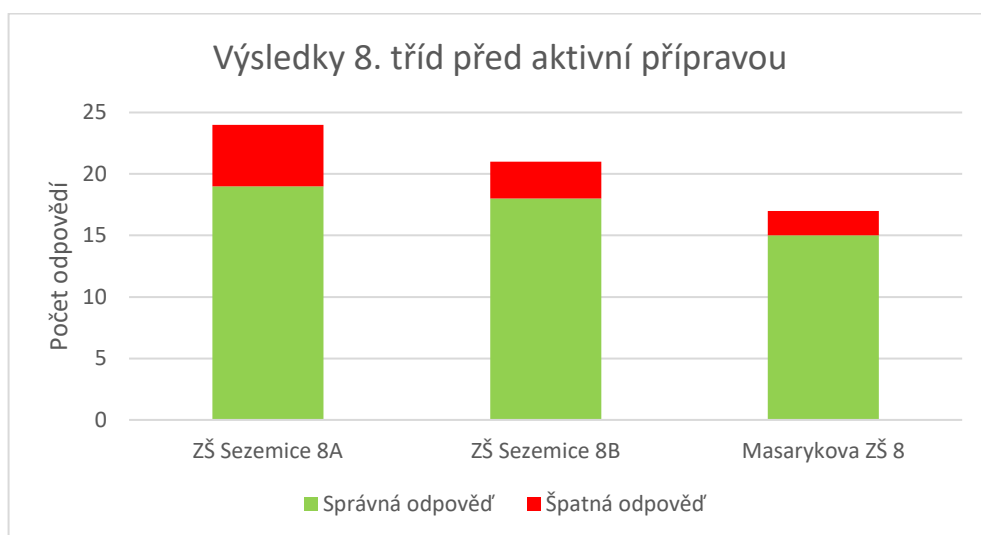
Obrázek 4 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 1, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Na obrázku 4 jsou odpovědi žáků sedmých tříd na otázku 1, a to před absolvováním aktivní přípravy. Na tuto otázku odpovědělo správně nejvíce žáků z Masarykovy základní školy Dolní Roveň a to 85,71 %, následovala třída 7B ze základní školy Sezemice se 72 % a nejhůře odpovídali žáci ze 7A, také ze sezemické základní školy, a to 70,83 %.

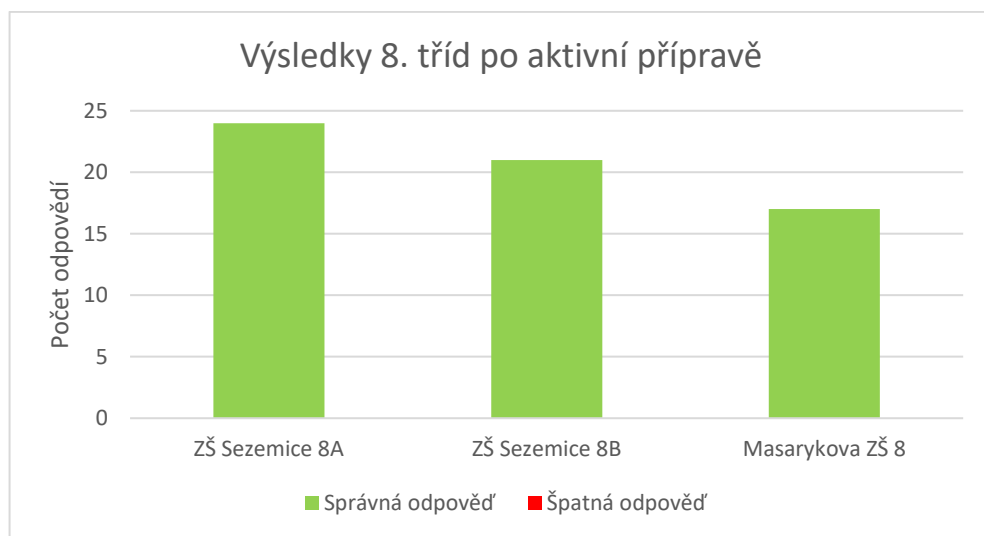
Obrázek 5 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 1, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Odpovědi žáků sedmých ročníků na otázku 1 po absolvování aktivní přípravy jsou uvedeny na obrázku 5. Na první pohled je vidět, že si žáci si vedli mnohem lépe při srovnání s obrázkem 4. Největší počet správných odpovědí měli opět žáci z Masarykovy základní školy Dolní Roveň, a to 96,42 %, následovala třída 7A základní školy Sezemice s 95,83 % a poslední je třída 7B z téže školy s 92 % správných odpovědí.

Obrázek 6 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 1, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Nejvíce správných odpovědí z žáků osmých tříd před absolvováním aktivní přípravy na otázku 1 měla Masarykova základní škola Dolní Roveň s 88,23 %. Druhá třída s největším počtem správných odpovědí je třída 8B základní školy Sezemice, kde odpovědělo správně 85,71 % žáků. Poslední třídou je 8A také ze základní školy Sezemice se 79,16 %. Srovnání osmých tříd zkoumaných základních škol je na obrázku 6.

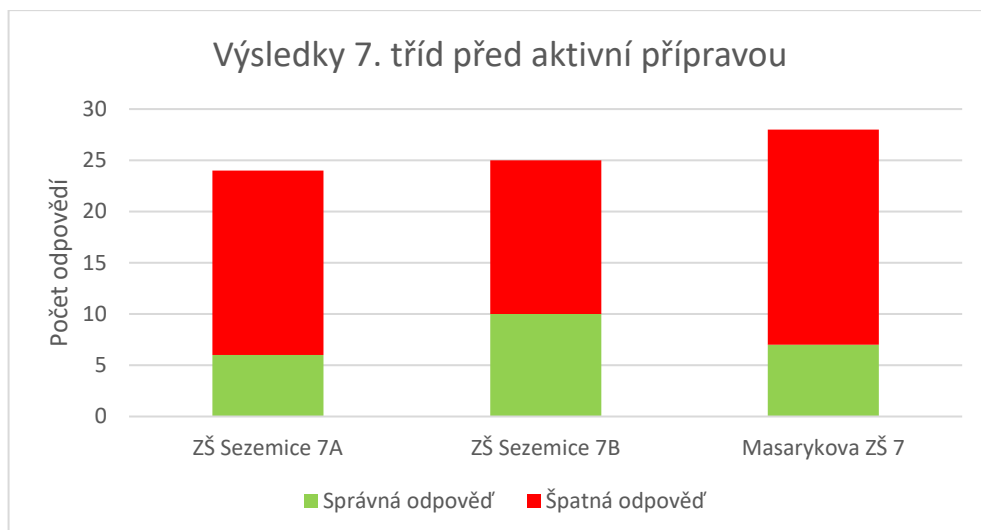

Obrázek 7 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 1, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Všichni žáci tříd osmých ročníku vybraných škol odpověděli po aktivní přípravě na otázku 1 správně, jak je patrné z obrázku 7.

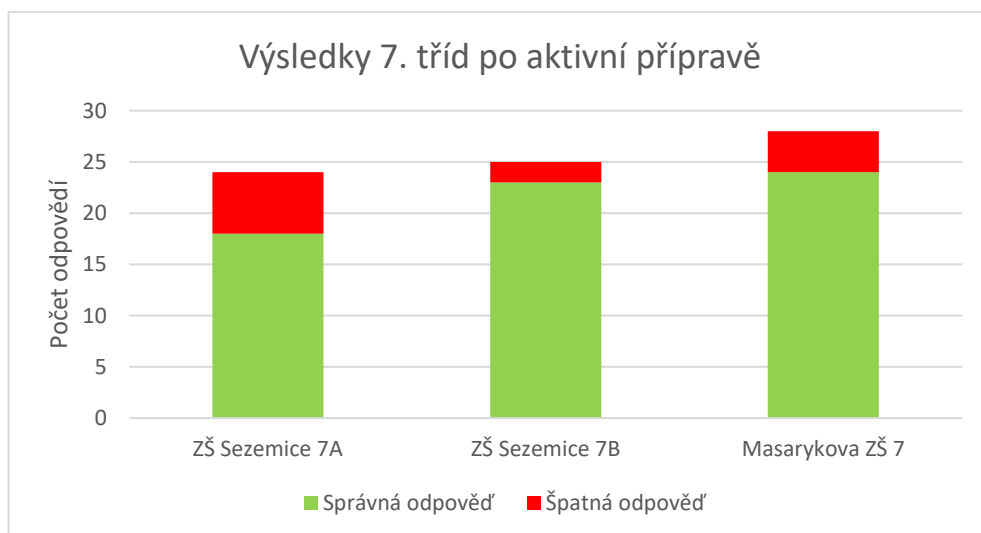
Otázka 2. Česká republika se stala členem Severoatlantické aliance v roce:

- a) 1989
- b) 1993
- c) **1999**
- d) 2003

Obrázek 8 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 2, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

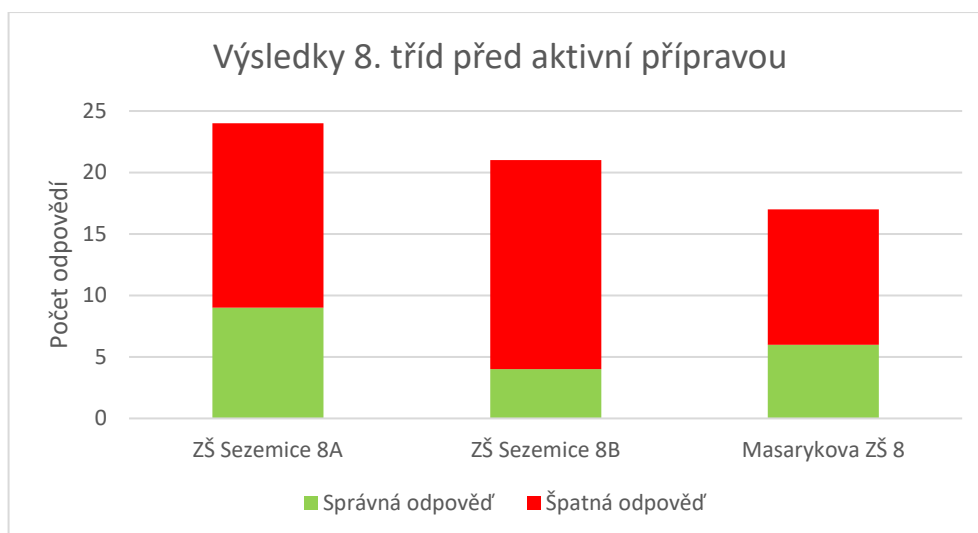
Správná odpověď na otázku 2 byla varianta za c) 1999, kterou zvolilo správně před aktivní přípravou pouze 25 % žáků třídy 7A a stejné procento žáků i ze sedmé třídy Masarykovy základní školy Dolní Roveň. Nejlépe se umístila třída 7B základní školy Sezemice se 40 % správných odpovědí. Celkové srovnání odpovědí žáků sedmých tříd na tuto otázku je na obrázku 8.

Obrázek 9 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 2, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

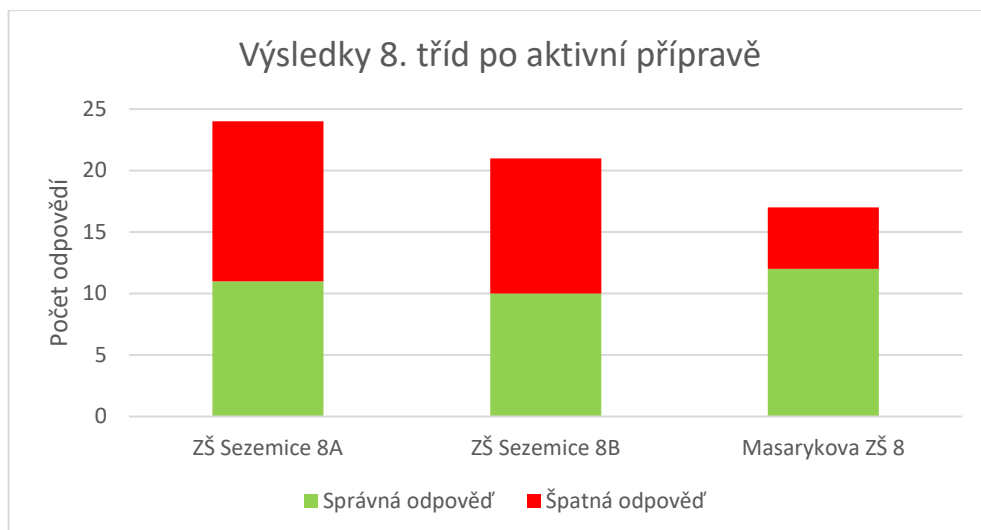
Poté co, žáci sedmých tříd absolvovali aktivní přípravu, se procenta správných odpovědí na otázku 2 o hodně zvedla, jak můžeme vidět

při porovnání grafů na obrázku 8 a 9. Největší zlepšení, a to o téměř 61 % nastalo u sedmé třídy Masarykovy základní školy Dolní Roveň, konkrétně tedy na 85,71 % správných odpovědí. Nicméně nejlépe dopadla třída 7B sezemické základní školy, kde odpovědělo správně 92 % žáků, ve třídě 7A to bylo 75 %.

Obrázek 10 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 2, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Žáci třídy 8A základní školy Sezemice a 8. třídy Masarykovy základní školy Dolní Roveň měli téměř totožné procento správných odpovědí na otázku 2 před aktivní přípravou a to 37,5 % a 35,29 %. Graf na obrázku 10 ukazuje, že žáci poslední zkoumané třídy měli oproti dvěma výše zmíněným třídám pouze 19,05 % správných odpovědí.

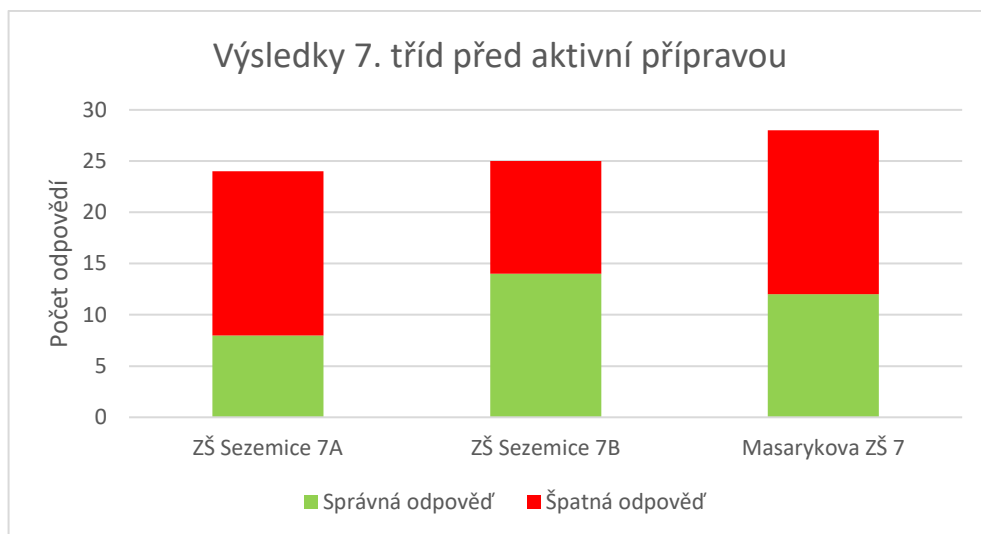

Obrázek 11 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 2, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Obrázek 11 znázorňuje graf správných a špatných odpovědí na otázku 2 žáků osmých ročníků po aktivní přípravě. Jak je již z grafu patrné nejlépe si vedla třída z Masarykovy základní školy Dolní Roveň, kde odpovědělo správně 70,59 % žáků, následovala třída 8B základní školy Sezemice se 47,62 % správných odpovědí a poslední skončila třída 8A téže školy, která měla jen o necelá 2 % méně správných odpovědí, a to konkrétně 45,83 %.

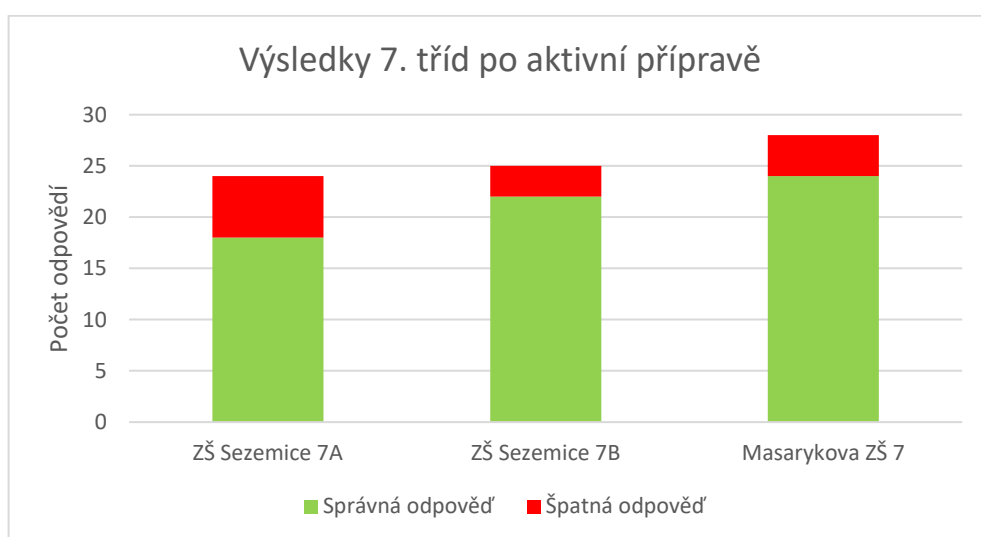
Otázka 3. Evropská unie má v současnosti:

- a) 12 členů
- b) 27 členů**
- c) 28 členů
- d) 32 členů

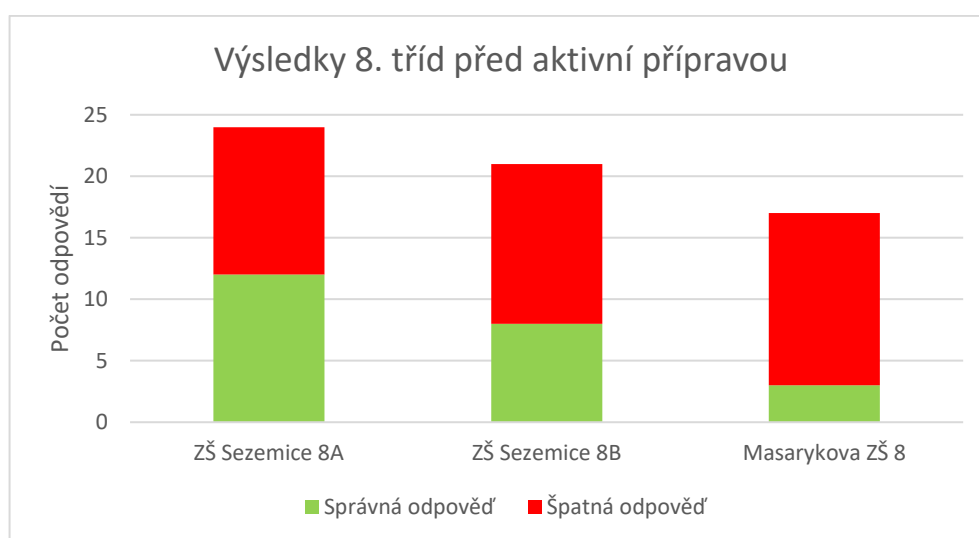
Obrázek 12 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 3, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Na obrázku 12 je graf ukazující výsledky žáků sedmých tříd před aktivní přípravou, přičemž třída 7A základní školy Sezemice měla nejméně správných odpovědí, a to 33,33 %. Druhá třída téže školy měla 56 % správných odpovědí a poslední ze zkoumaných tříd je sedmá třída Masarykovy základní školy Dolní Roveň, která má 42,86 % správných odpovědí.

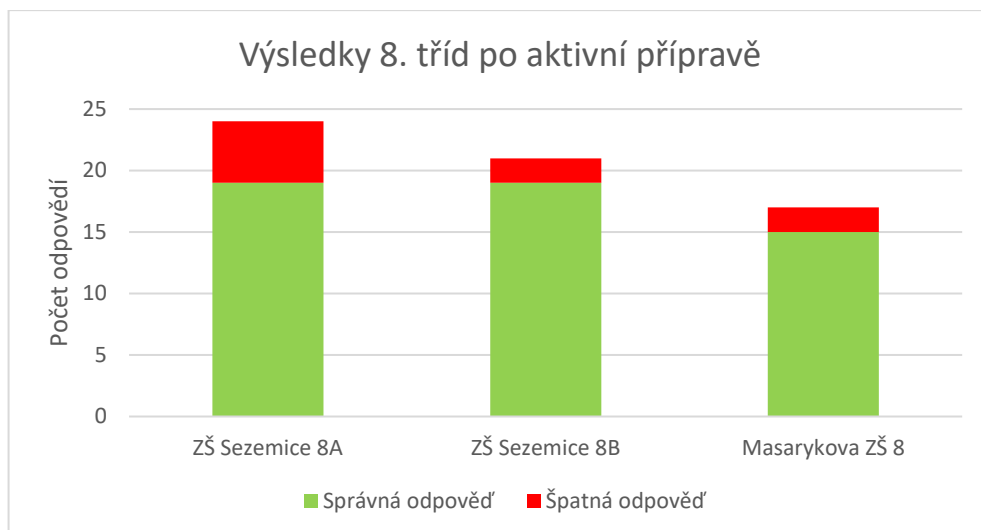
Obrázek 13 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 3, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Nejvíce správných odpovědí žáků sedmých tříd po aktivní přípravě měla, stejně jako před aktivní přípravou, třída 7B základní školy Sezemice, a to 88 %. Stejně pořadí jako před aktivní přípravou si udržely i zbylé dvě třídy, což můžeme vidět, porovnáme-li obrázek 13 s obrázkem 12. Sedmá třída Masarykovy základní školy Dolní Roveň měla 85,71 % správných odpovědí a nejméně správných odpovědí měla 7A základní školy Sezemice se 75 %.

Obrázek 14 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 3, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Nejméně správných odpovědí z osmých ročníků na otázku 3 před aktivní přípravou měla třída z Masarykovy základní školy Dolní Roveň, a to pouhých 17,65 %. Žáci dvou zbylých osmých tříd ze základní školy Sezemice si vedli již o něco lépe. Ve třídě 8A odpovědělo správně 50 % žáků a ve třídě 8B to bylo o něco méně, konkrétně 38,1 % žáků. Srovnání tříd podle odpovědí na otázku 3 je na obrázku 14.

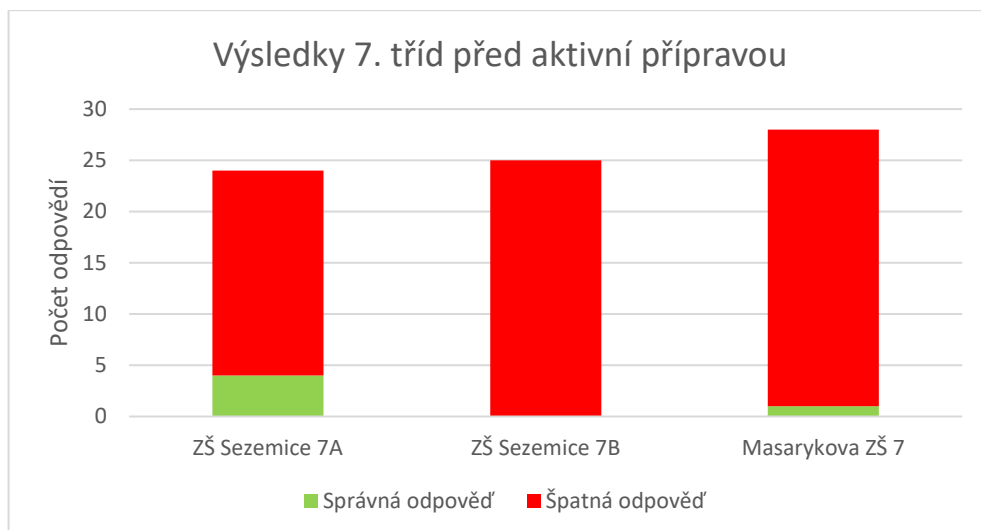

Obrázek 15 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 3, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Na obrázku 15 je graf s odpověďmi žáků osmých ročníků na otázku 3 po absolvování aktivní přípravy. Nejlépe dopadla třída 8B ze základní školy Sezemice s 90,48 % správných odpovědí. Druhá v pořadí je osmá třída Masarykovy základní školy Dolní Roveň s 88,24 % správných odpovědí. Nejhuře se umístila třída 8A základní školy Sezemice, kde správnou odpověď zvolilo pouze 79,17 % žáků.

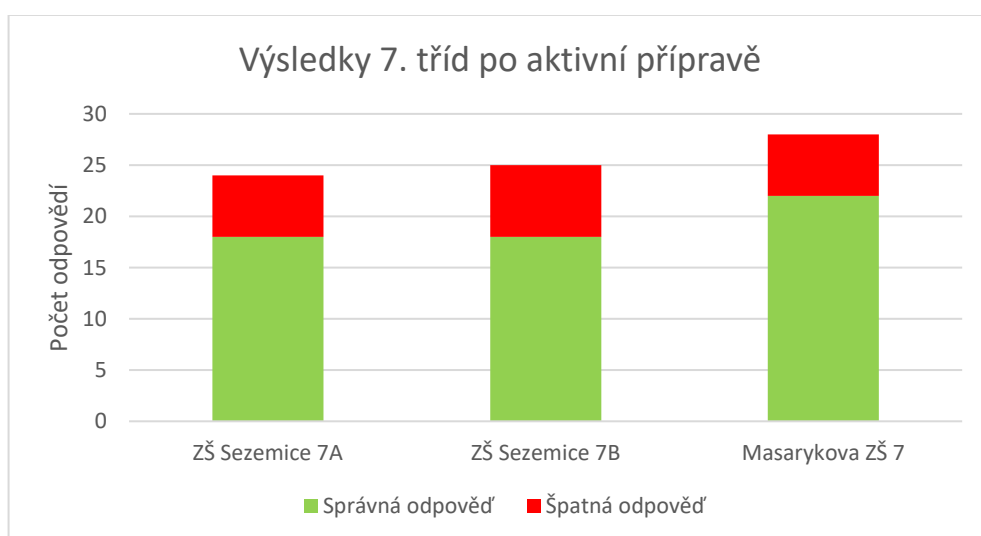
Otázka 4. **Technika používaná v misích Organizace spojených národů má barvu:**

- a) bílou
- b) maskovací dle prostředí, v kterém operuje
- c) modrou
- d) reflexní žlutou

Obrázek 16 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 4, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

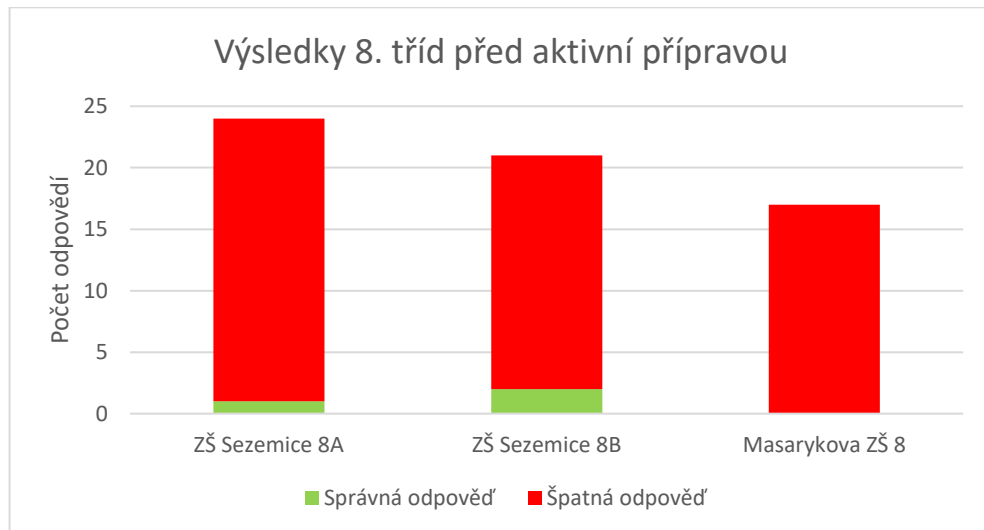
Na otázku 4 znalo správnou odpověď před aktivní přípravou jen velmi malé procento žáků sedmých tříd. Jak je vidět z obrázku 16, tak z třídy 7B základní školy Sezemice neznal správnou odpověď ani jeden žák. V druhé třídě téže školy znalo správnou odpověď pouze 16,67 % žáků. V Masarykově základní škole Dolní Roveň byla úspěšnost jen 3,57 %.

Obrázek 17 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 4, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

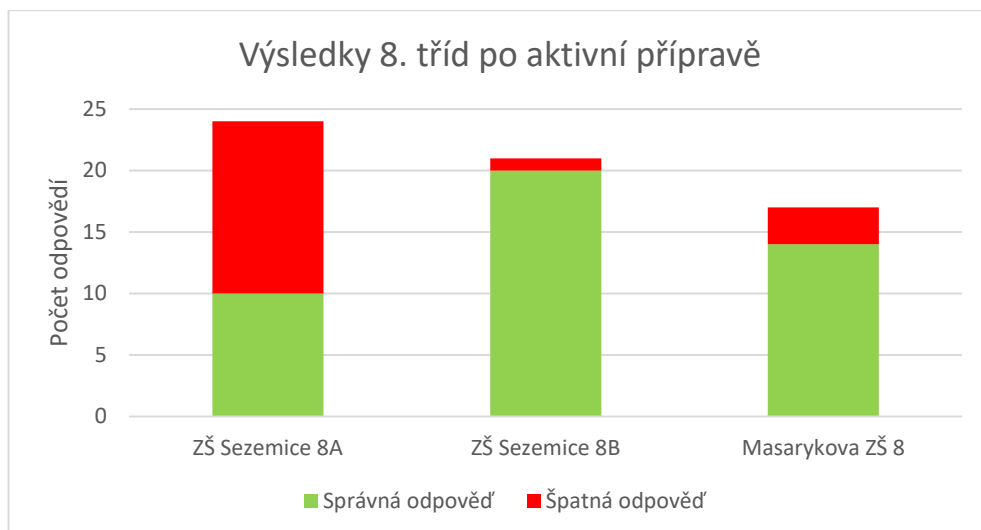
Obrázek 17 ukazuje graf správných a špatných odpovědí žáků sedmých tříd na otázku 4. Jak je z grafu patrné, tak všechny třídy získaly po aktivní přípravě

více jak 70% úspěšnost. Konkrétně v třídě 7A sezemické základní školy odpovědělo správně 75 % žáků. V druhé třídě, tedy 7B, téže školy odpovědělo správně 72 % žáků a v sedmé třídě Masarykovy základní školy Dolní Roveň odpovědělo správně nejvíce žáků, a to 78,57 %.

Obrázek 18 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 4, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Odpovědi žáků osmých ročníků na otázku 4 před aktivní přípravou jsou uvedeny na obrázku 18. Na tuto otázku znalo správnou odpověď jen velmi málo žáků, a dokonce v osmé třídě Masarykovy základní školy Dolní Roveň neznal správnou odpověď ani jeden žák, tedy 0 % správných odpovědí. V osmých třídách sezemické základní školy to bylo o něco málo lepší. Ve třídě 8A bylo 4,17 % správných odpovědí a v 8B 9,52 % správných odpovědí.

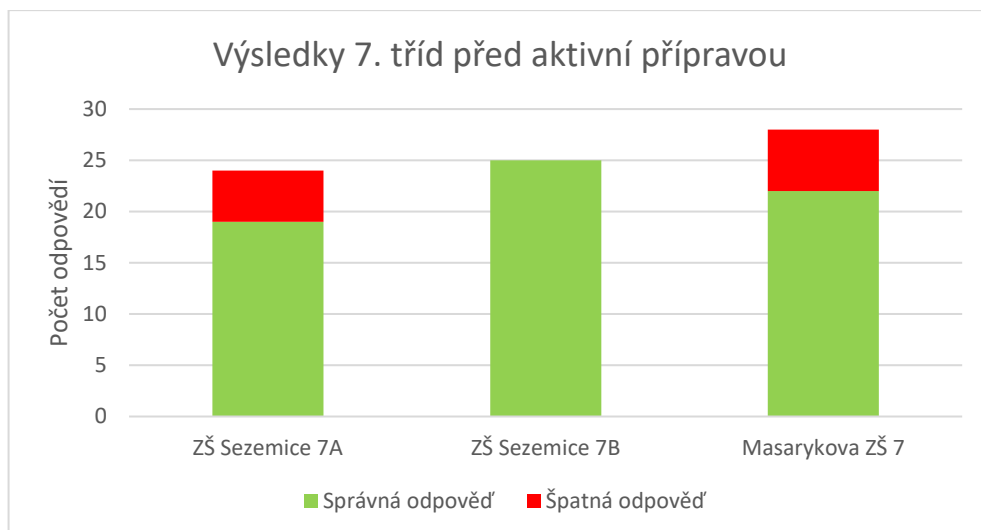

Obrázek 19 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 4, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Graf na obrázku 19 znázorňuje odpovědi žáků osmých ročníků na otázku 4, po absolvování aktivní přípravy. Srovnáme-li obrázek č. 18 s obrázkem 19 je vidět značný nárůst správných odpovědí právě po aktivní přípravě. Třída 8A základní školy Sezemice má 41,67 % správných odpovědí. Třída 8B také ze Základní školy Sezemice dosáhla 95,24 % správných odpovědí a v osmé třídě Masarykovy základní školy Dolní Roveň odpovědělo správně 82,35 % žáků.

Otázka 5. **Válečný stav může být vyhlášen v případě:**

- a) povodní
- b) rozsáhlého požáru
- c) napadení České republiky**
- d) při ozbrojené vzpouře vězňů

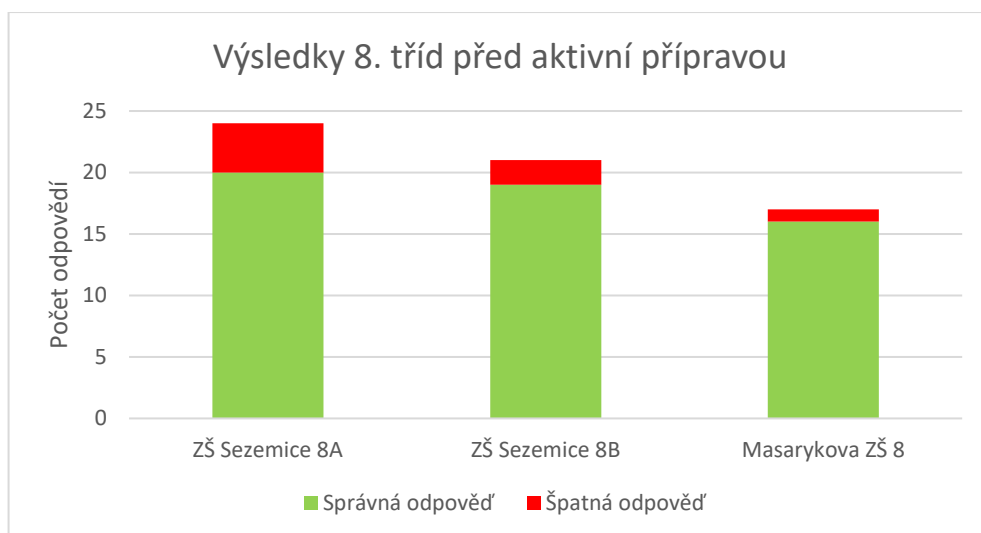
Obrázek 20 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 5, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Otázka 5 nebyla pro žáky sedmých tříd tak složitá jako předchozí otázky. Při pohledu na graf na obrázku č. 20 je vidět, že hodně žáků znalo správnou odpověď i před aktivní přípravou. Sedmá třída Masarykovy základní školy Dolní roveň má 78,57 % správných odpovědí a téměř shodně si vedla i 7A základní školy Sezemice, která dosáhla 79,17 % správných odpovědí. Ovšem nejvíce správných odpovědí bylo ve třídě 7B základní školy Sezemice, kde odpověď znali všichni zúčastnění žáci, tedy 100 % žáků odpovědělo správně.

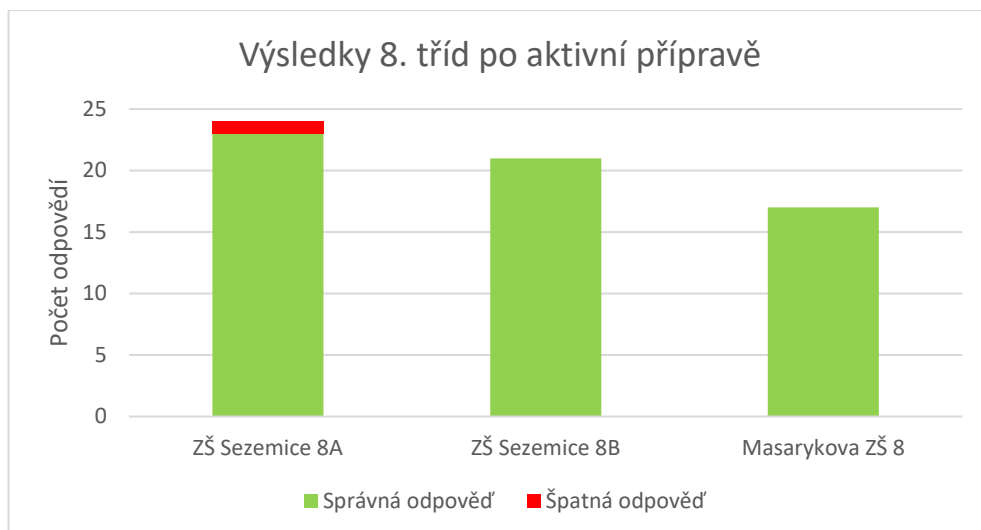
Obrázek 21 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 5, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Jak je patrné z grafu na obrázku 21, tak odpověď na otázku 5 znalo po aktivní přípravě téměř 100 % zúčastněných žáků. V obou třídách sezemické základní školy bylo 100 % správných odpovědí. V poslední ze zkoumaných tříd, a tedy v sedmé třídě Masarykovy základní školy Dolní Roveň znalo správnou odpověď 96,43 % žáků.

Obrázek 22 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 5, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Stejně jako žáci sedmých ročníků, tak i většina žáků osmých ročníků znala správnou odpověď na 5. otázku ještě před aktivní přípravou, což ukazuje graf na obrázku 22. Největší počet správných odpovědí má osmá třída Masarykovy základní školy Dolní Roveň, kde odpovědělo správně 94,12 % žáků. Následuje třída 8B základní školy Sezemice s 90,48 % správných odpovědí a v jejím těsném závěsu je třída 8A téže školy s 83,33 % správných odpovědí.

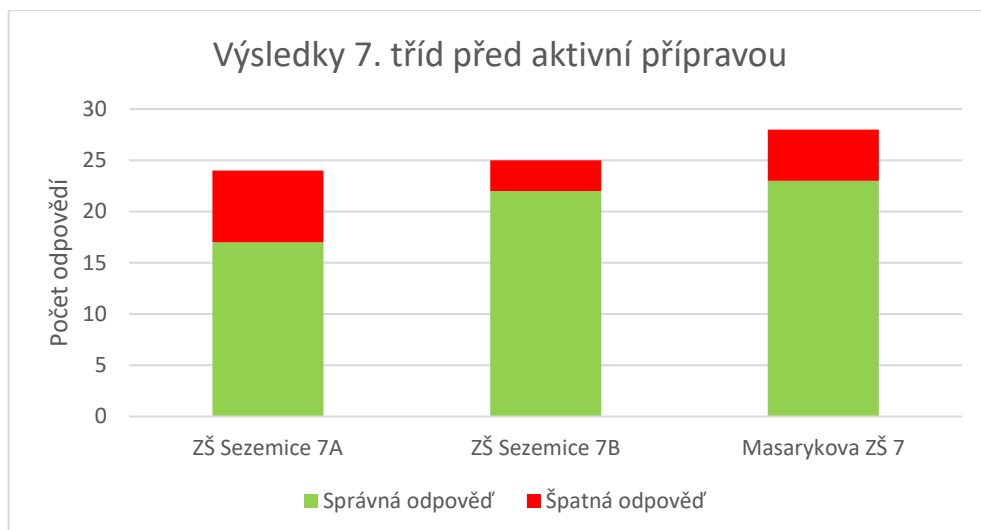

Obrázek 23 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 5, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Na obrázku 23 je graf s odpověďmi žáků osmých tříd po aktivní přípravě. Stejně jako žáci sedmých ročníků, tak i téměř 100 % žáků osmých ročníků znalo po aktivní přípravě správnou odpověď na otázku 5. Jediná třída, kde 100 % žáků neznalo správnou odpověď, je třída 8A sezemické základní školy. V této třídě bylo 95,83 % správných odpovědí. Zbylé dvě zkoumané třídy měly obě 100% úspěšnost správných odpovědí.

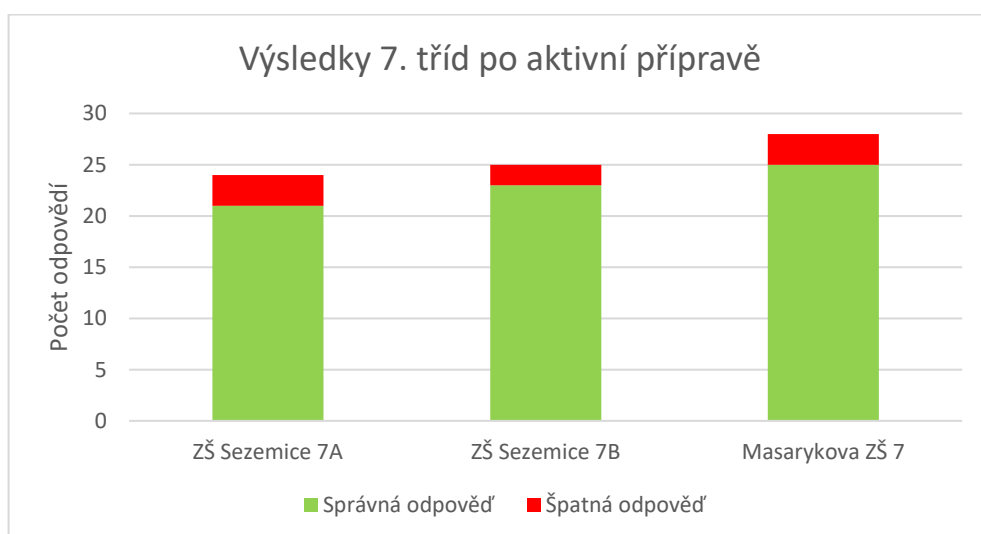
Otázka 6. Základním úkolem ozbrojených sil České republiky je:

- a) **obrana České republiky a spojeneckých zemí před vnějším napadením**
- b) zvyšování povědomosti občanů České republiky o Severoatlantické alianci
- c) pomoc při odstraňování následků živelních katastrof
- d) provádění branné výchovy obyvatelstva

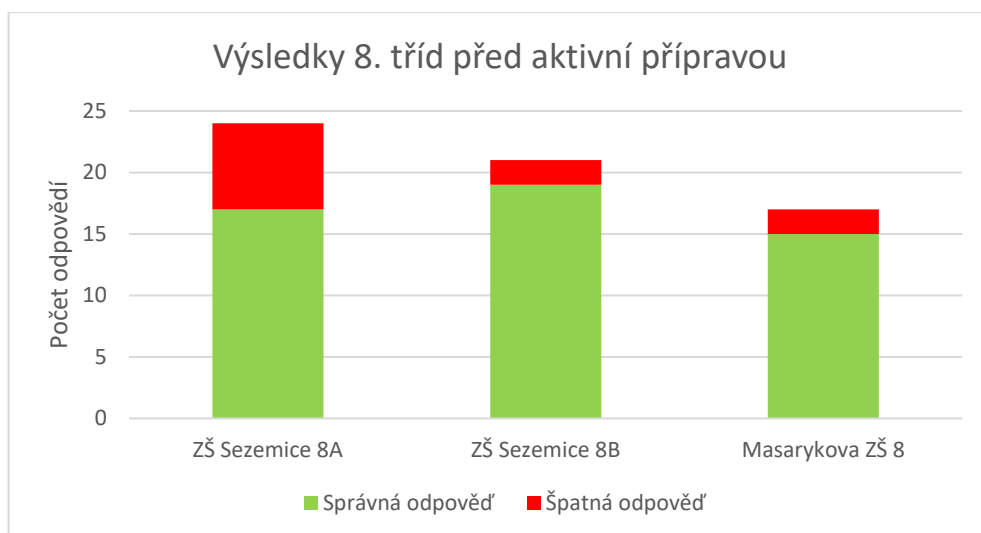
Obrázek 24 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 6, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Více než 50 % žáků zkoumaných sedmých tříd vědělo správnou odpověď na otázku 6 ještě před absolvováním aktivní přípravy. Celkový počet správných a špatných odpovědí je na obrázku 24. Přičemž nejméně správných odpovědí měla třída 7A základní školy Sezemice, která měla 70,83 % správných odpovědí. Následovala sedmá třída Masarykovy základní školy Dolní Roveň s 82,14 % správných odpovědí a nejvíce žáků vědělo správnou odpověď ze třídy 7B základní školy Sezemice, a to 88 % žáků.

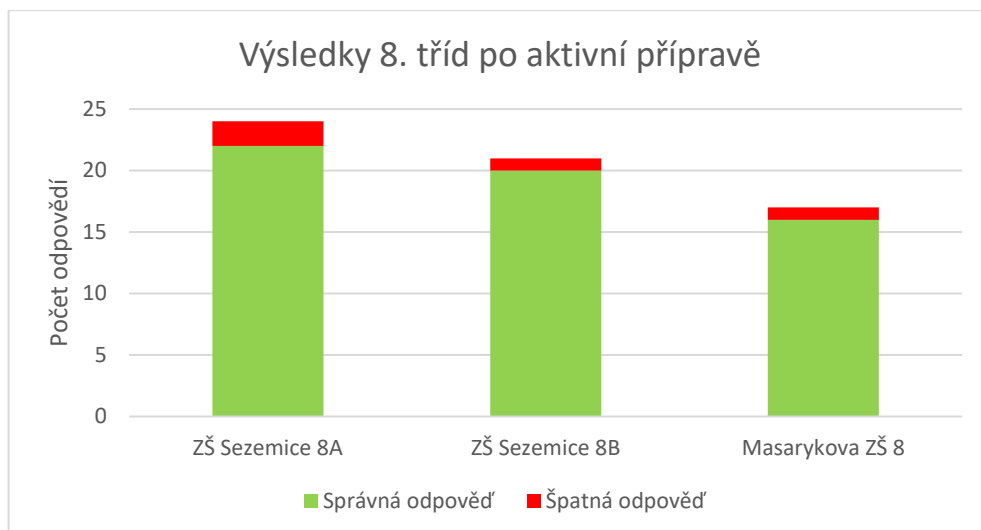
Obrázek 25 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 6, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Graf na obrázku 25 znázorňuje odpovědi žáků sedmých tříd na otázku 6 po aktivní přípravě, přičemž nejhůře si vedla třída 7A základní školy Sezemice, kde správně odpovědělo 87,5 % žáků. Druhá třída, tedy 7B téže školy měla naopak nejvíce správných odpovědí, a to 92 %. Uprostřed je sedmá třída Masarykovy základní školy Dolní Roveň s 89,29 % správných odpovědí.

Obrázek 26 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 6, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Správná odpověď na otázku 6 je varianta a) obrana České republiky a spojeneckých zemí před vnějším napadením, kterou zvolilo správně před aktivní přípravou nejvíce žáků ze třídy 8B sezemické základní školy. Ve třídě 8A také sezemické základní školy zvolilo tuto variantu jen 70,83 % žáků. V osmé třídě Masarykově základní školy Dolní Roveň byla úspěšnost 88,24 %. Počet správných a špatných odpovědí na tuto otázku je na obrázku 26.

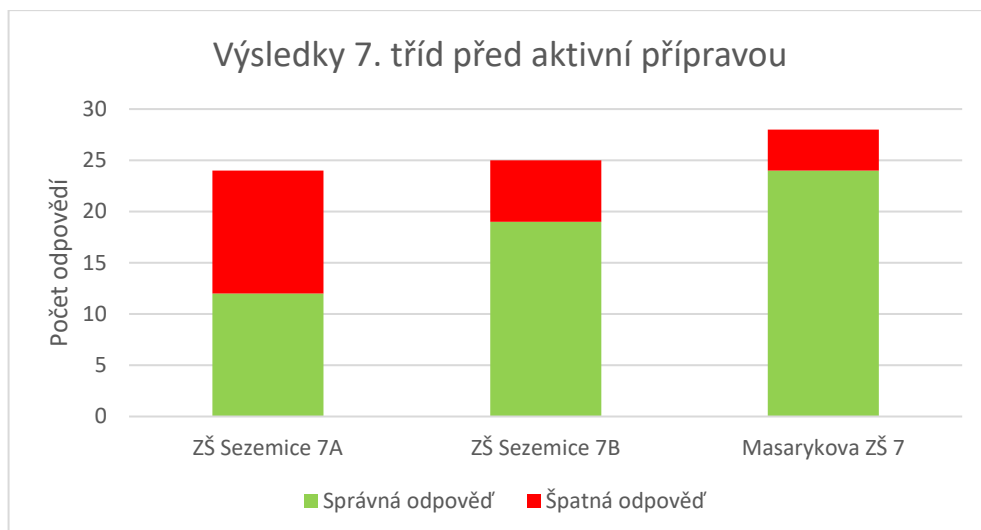

Obrázek 27 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 6, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Srovnáme-li graf na obrázku 27, na kterém jsou odpovědi žáků osmých ročníků na otázku 6 po aktivní přípravě s obrázkem 26, na kterém jsou odpovědi žáků na tutéž otázku před aktivní přípravou, lze si všimnout, že výsledky nejsou až tak odlišné. Je to především z důvodu, že správnou odpověď vědělo mnoho žáků již před samotnou přípravou. V osmé třídě Masarykovy základní školy Dolní Roveň vědělo správnou odpověď 94,12 % žáků. V osmých třídách základní školy Sezemice to byla obdobná procenta. V 8A 91,67 % žáků znalo správnou odpověď a v 8B dokonce 95,24 % žáků.

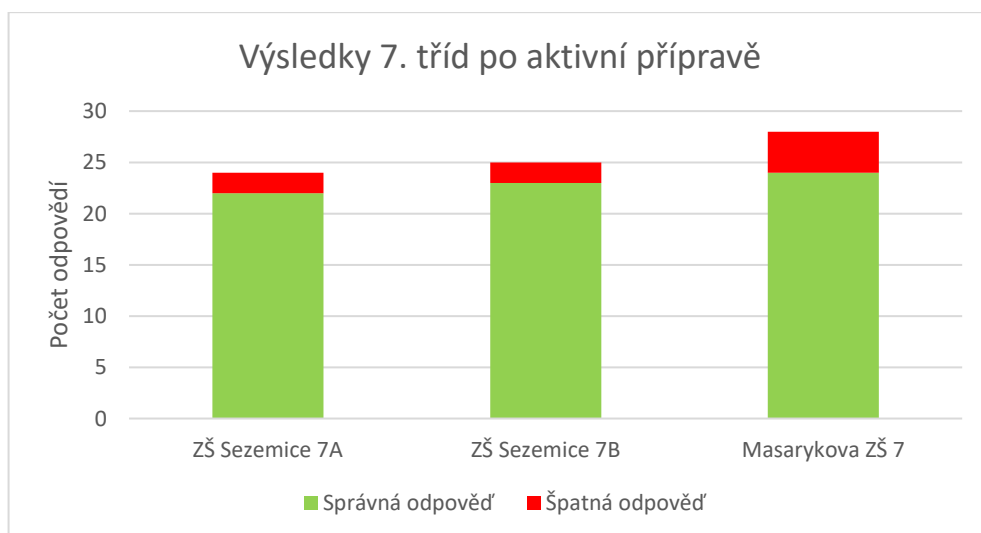
Otázka 7. Armádu České republiky nelze použít:

- a) při napadení České republiky
- b) při odstraňování následků živelních katastrof
- c) k posílení Policie České republiky
- d) k soukromým účelům ústavních činitelů**

Obrázek 28 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 7, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

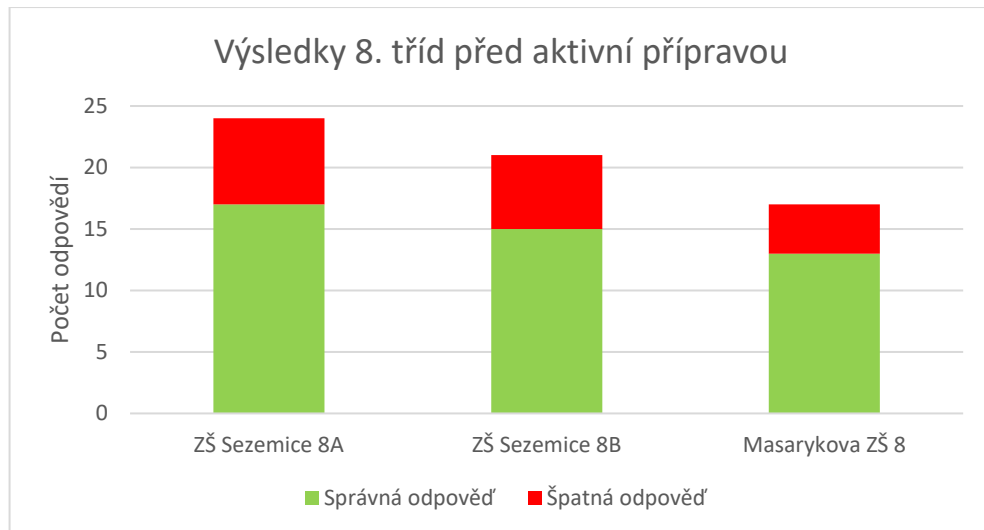
Na otázku 7 znalo správnou odpověď před aktivní přípravou pouze 50 % žáků z třídy 7A Základní školy Sezemice, což je patrné z grafu na obrázku 28. Druhá třída sezemické základní školy má úspěšnost 76 % a v sedmé třídě Masarykovy základní školy Dolní Roveň vědělo správnou odpověď 85,71 % žáků.

Obrázek 29 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 7, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

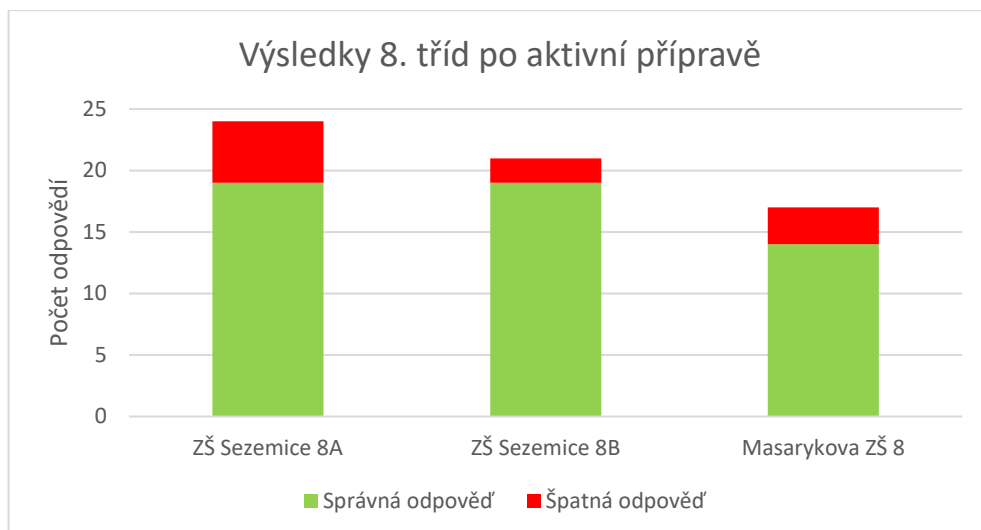
Po absolvování aktivní přípravy se procento správných odpovědí u žáků sedmé třídy Masarykovy základní školy Dolní Roveň nezměnilo. Myslíme si, že je to především z důvodu nepozornosti žáků při čtení otázky, ve které žáci

nejspíše přehlédli slovo „nelze“. U ostatních zkoumaných tříd je vidět, i dle porovnání s grafem na obrázku 29 – odpovědi žáků 7. tříd na otázku 7 po aktivní přípravě s grafem na obrázku 28, výrazné zlepšení. Třída 7A sezemické základní školy má 91,67 % správných odpovědí a třída 7B také ze sezemické školy dokonce 92 % správných odpovědí.

Obrázek 30 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 7, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Na obrázku 30 je graf se správnými a špatnými odpověďmi žáků osmých ročníků na otázku 7 před aktivní přípravou. Na tuto otázku odpovědělo správně 76,47 % žáků z Masarykovy základní školy Dolní Roveň, 71,43 % žáků ze třídy 8B základní školy Sezemice a 70,83 % žáků z druhé třídy sezemické základní školy.

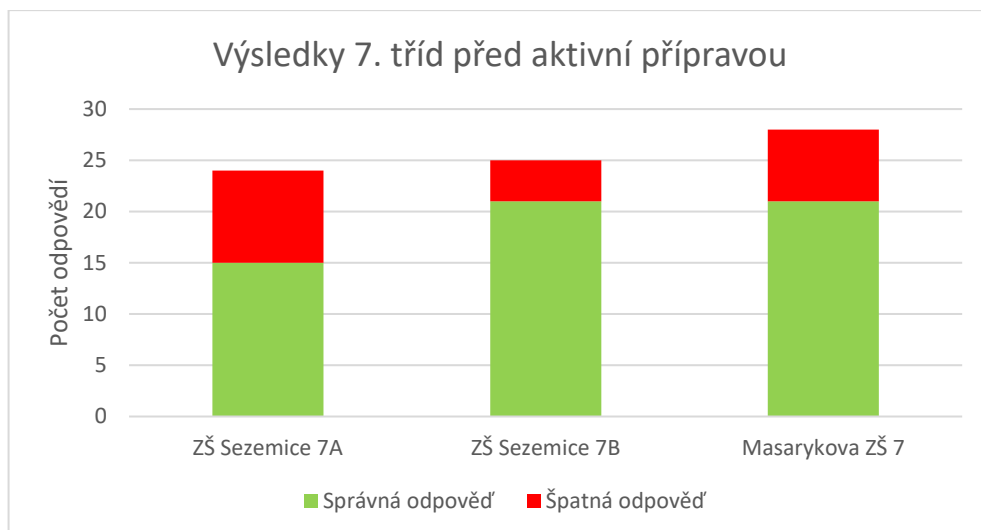

Obrázek 31 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 7, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Stejně jako u žáků sedmých ročníků nedošlo k výraznému zlepšení ani u žáků osmých ročníku po absolvování aktivní přípravy. Myslíme si, že je to ze stejného důvodu, a to z nepozornosti žáků při čtení otázky (podrobnější popis pod obrázkem 29). Při pohledu na graf na obrázku 31, který ukazuje odpovědi žáků osmých tříd po aktivní přípravě je vidět, že největší počet správných odpovědí má třída 8B základní školy Sezemice s 90,48 % správných odpovědí, následuje osmá třída Masarykovy základní školy Dolní Roveň s 82,35 % správných odpovědí a poslední je třída 8A sezemické školy se 79,17 % správných odpovědí.

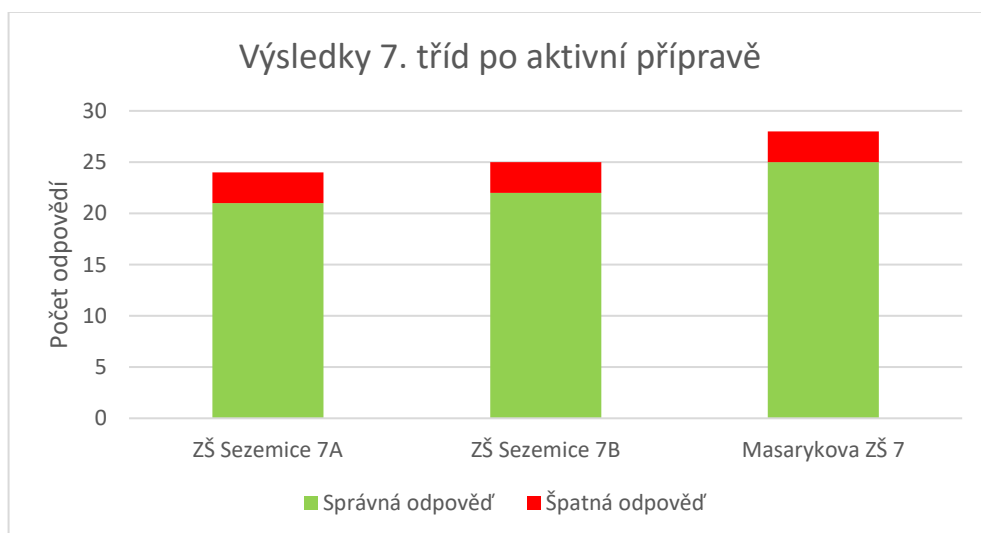
Otázka 8. **Vojenští psi nejsou primárně používáni k:**

- a) vyhledávání zbraní a výbušnin
- b) k účasti na kynologických soutěžích a výstavách**
- c) k vyhledávání drog
- d) k pátrání po ztracených lidech

Obrázek 32 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 8, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

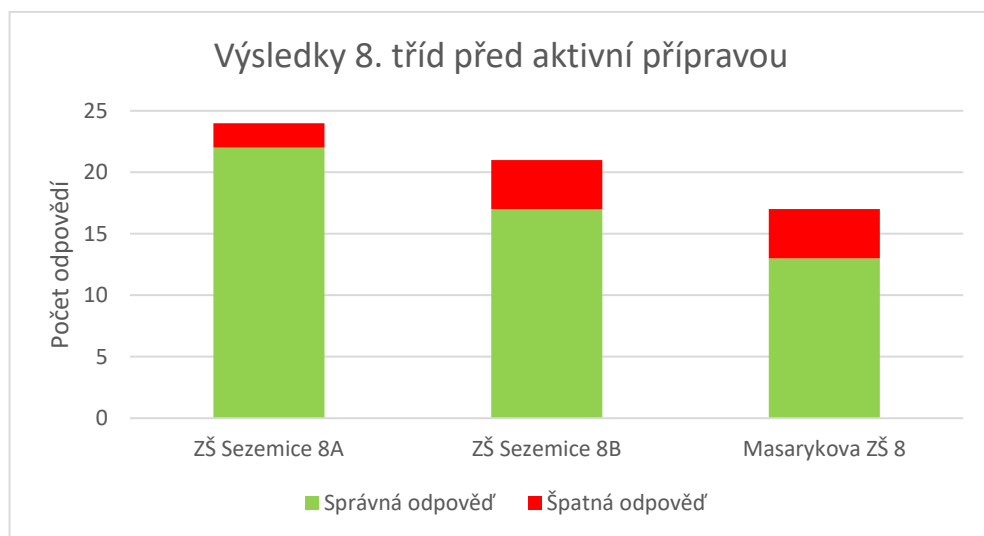
Před aktivní přípravou znalo správnou odpověď na otázku 8 75 % žáků Masarykovy základní školy Dolní Roveň, 62,5 % žáků třídy 7A ze základní školy Sezemice, ovšem nejvíce žáků odpovědělo správně ve třídě 7B také základní školy Sezemice, a to 84 %. Celkové srovnání odpovědí žáků sedmých tříd na otázku 8 je na obrázku 32.

Obrázek 33 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 8, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

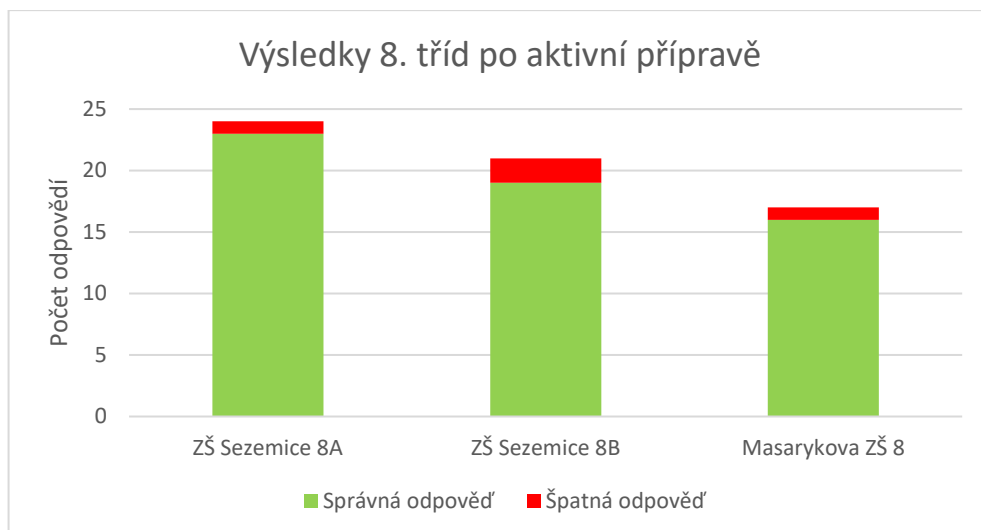
Odpovědi žáků sedmých ročníků na otázku 8 po absolvování aktivní přípravy jsou uvedeny v grafu na obrázku 33. Nejméně správných odpovědí bylo

ve třídě 7A sezemické základní školy. Třída 7B téže školy má 88 % správných odpovědí. Žáci osmé třídy Masarykovy základní školy Dolní Roveň dosáhli úspěšnosti 89,29 % správných odpovědí. Stejně jak tomu je u otázky 7, i zde se domníváme, že zbylé chybné odpovědi byly z důvodu nepozornosti žáků při čtení otázky, ve které se vyskytovalo slovo „**nejsou**“. Někteří žáci si toto slovo podtrhli, a tím si ho zvýraznili, což jim pomohlo správně odpovědět.

Obrázek 34 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 8, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Na otázku 8 znalo odpověď 91,67 % žáků ze třídy 8A sezemické základní školy ještě před samotnou aktivní přípravou. Jak je patrné z obrázku 34, tak ve zbylých dvou třídách vědělo správnou odpověď přibližně stejné procento žáků. Konkrétně ve třídě 8B základní školy Sezemice vědělo správnou odpověď 80,95 % žáků a v osmé třídě Masarykovy základní školy to bylo 76,47 % žáků.

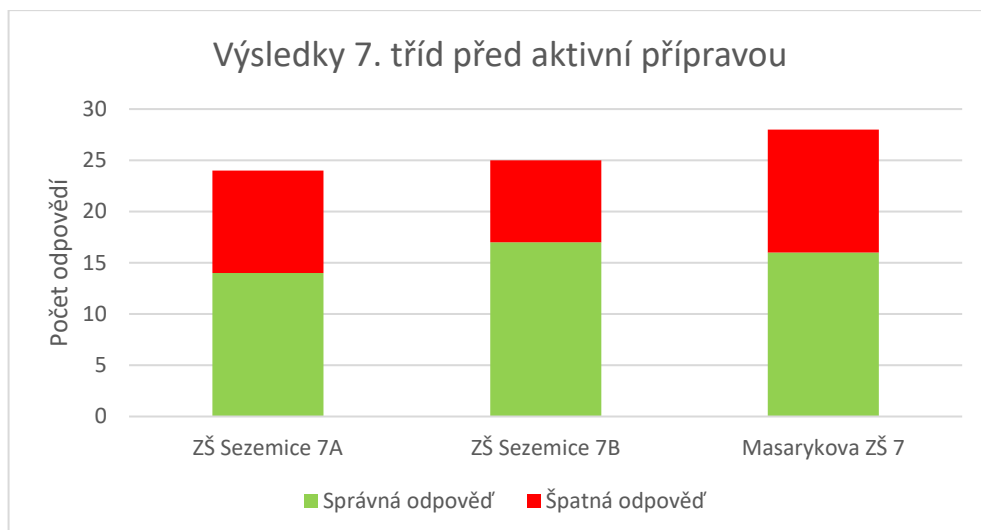

Obrázek 35 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 8, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Graf na obrázku 35 ukazuje odpovědi žáků osmých ročníků na otázku týkající se vojenské kynologie po absolvování aktivní přípravy. Nejvíce správných odpovědí je stejně jako před aktivní přípravou ve třídě 8A základní školy Sezemice, a to 95,83 %. Dále odpovídali žáci správně v osmé třídě Masarykovy základní školy Dolní Roveň, kde byla úspěšnost 94,12 %. Nejméně správných odpovědí bylo ve třídě 8B základní školy Sezemice, kde správnou odpověď znalo 90,48 % žáků.

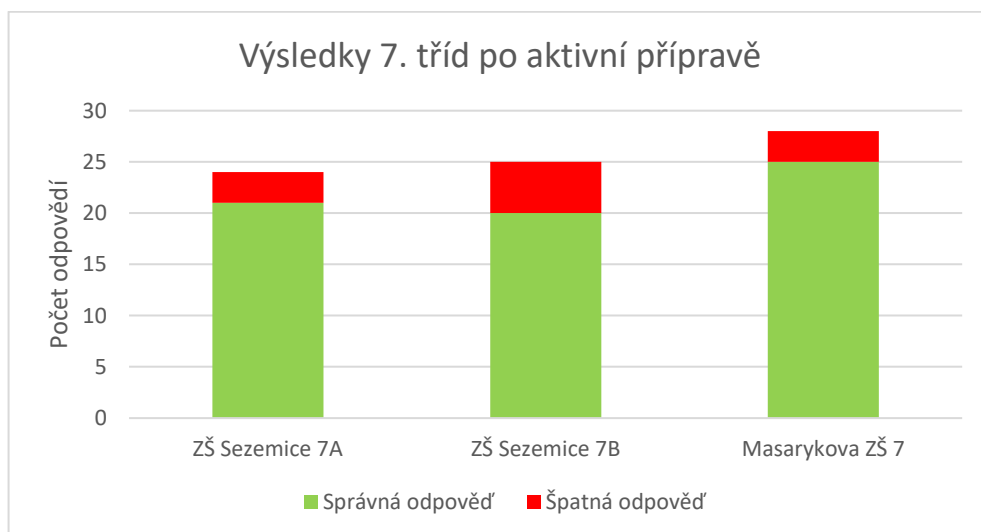
Otázka 9. Účast českých vojáků v humanitárních misích a vojenských operacích v zahraničí:

- a) přispívá k zajišťování naší vlastní bezpečnosti
- b) nemá žádný vliv na naši bezpečnost
- c) slouží pouze ke spotřebě zastaralé munice
- d) je pouze formou kázeňské odměny pro nasazené vojáky

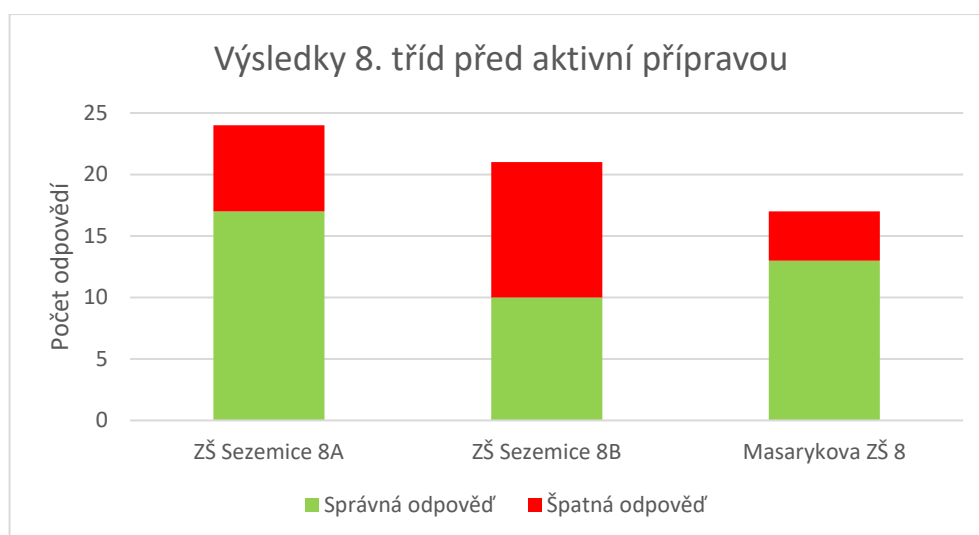
Obrázek 36 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 9, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Nejméně správných odpovědí na otázku 9 před aktivní přípravou bylo v sedmé třídě Masarykovy základní školy Dolní Roveň – v této třídě odpovědělo správně jen 57,14 % žáků. Třídy základní školy Sezemice na tom jsou o něco lépe. Ve třídě 7A znalo správnou odpověď 58,33 % žáků. V druhé třídě, tedy 7B, znalo odpověď 68 % žáků. Celkové srovnání odpovědí žáků sedmých tříd na tuto otázku je na obrázku 36.

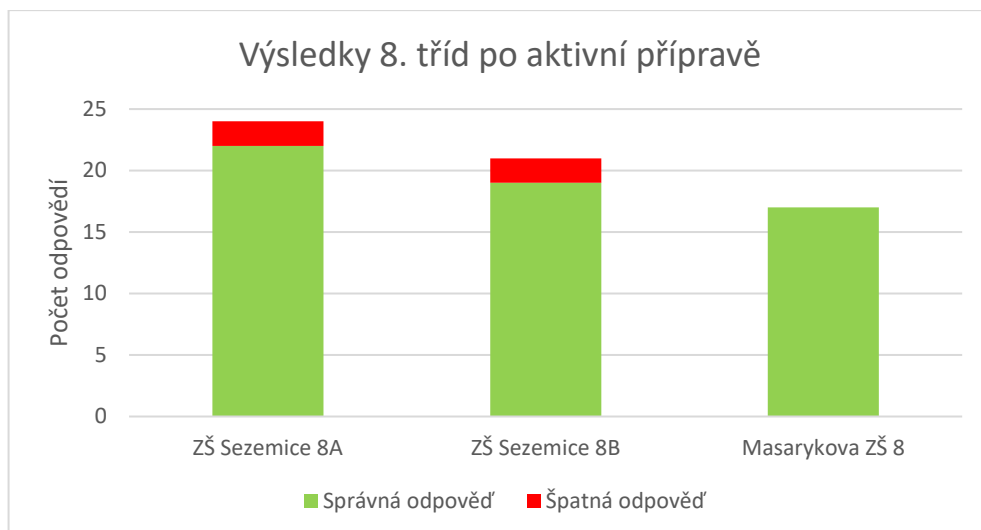
Obrázek 37 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 9, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Poté, co žáci sedmých ročníků absolvovali aktivní přípravu, se zvedla úspěšnost správných odpovědí na otázku 9. Všechny odpovědi právě na otázku 9 jsou uvedeny na obrázku 37, přičemž třída 7A ze základní školy Sezemice dosáhla 87,5 % správných odpovědí, třída 7B 80 % správných odpovědí a sedmá třída Masarykovy základní školy Dolní Roveň 89,29 % správných odpovědí.

Obrázek 38 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 9, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Na obrázku 38 jsou graficky vyobrazeny správné a špatné odpovědi žáků osmých ročníků před absolvováním aktivní přípravy. Žáci osmé třídy Masarykovy základní školy Dolní Roveň mají největší úspěšnost správných odpovědí, a to 76,47 %. Přes 70 % správných odpovědí má i třída 8A sezemické základní školy, kde žáci odpověděli správně v 70,03 %. V poslední zkoumané třídě 8B vědělo správnou odpověď nejméně žáků, a to pouhých 47,62 %.

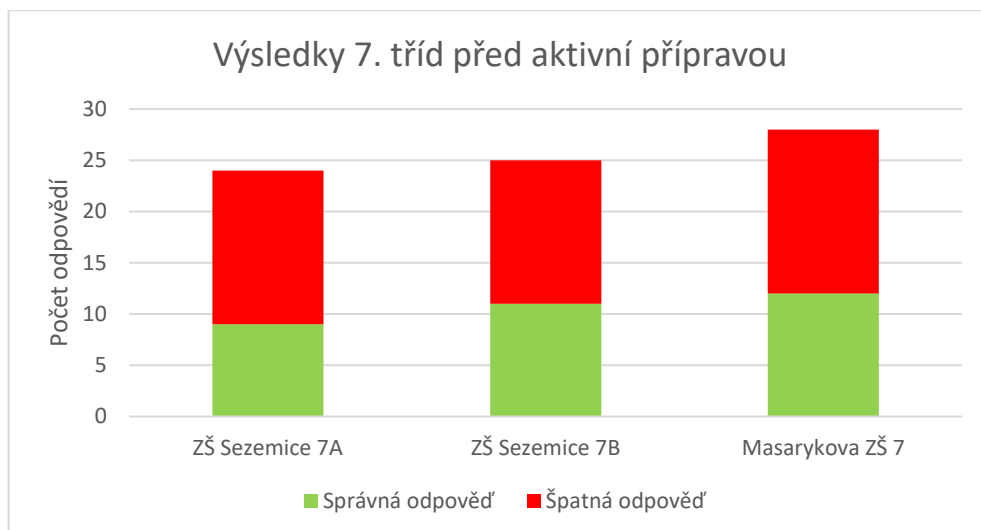

Obrázek 39 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 9, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Poté, co žákům byla odprezentována prezentace z této oblasti, už znalo správnou odpověď na otázku 9 více žáků. Při pohledu na graf na obrázku 39 je vidět, že nejlépe si vedla osmá třída Masarykovy základní školy Dolní Roveň, kde odpověď znalo 100 % žáků. Nicméně zbývající třídy základní školy Sezemice si vedly obdobně dobře, obě získaly přes 90 % správných odpovědí. Ve třídě 8A odpovědělo správně 91,67 % žáků a ve třídě 8B 90,48 % žáků.

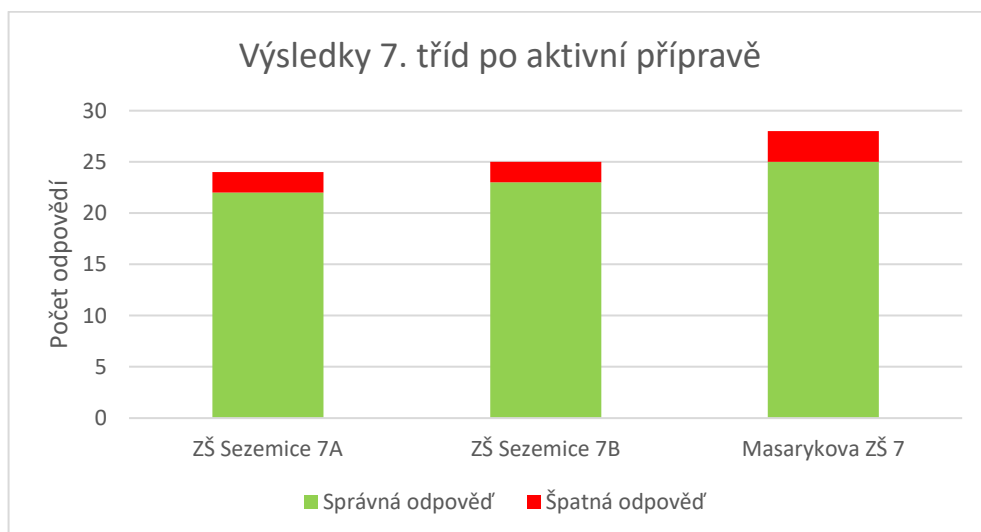
Otázka 10. **Ženy v ozbrojených silách České republiky:**

- a) nesmějí být zařazeny v bojových jednotkách
- b) nesmějí vykonávat službu v místech ozbrojených konfliktů
- c) mohou vykonávat službu v jakékoli vojenské odbornosti**
- d) mohou vykonávat službu pouze ve vojenském zdravotnictví

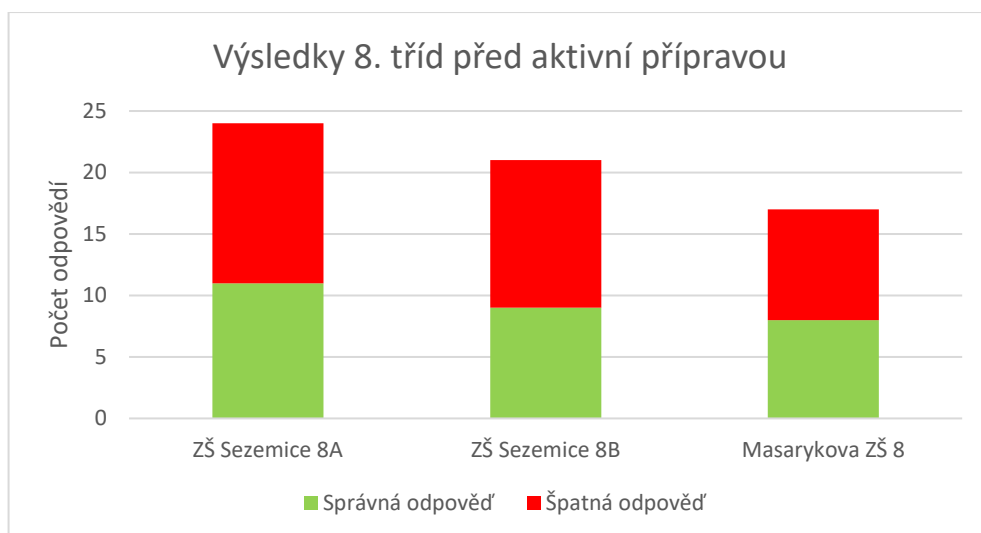
Obrázek 40 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 10, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Správné a špatné odpovědi žáků sedmých tříd na otázku 10 před aktivní přípravou jsou uvedeny na obrázku 40. Nejméně správných odpovědí na tuto otázku věděli žáci ze základní školy Sezemice ze třídy 7A, a to pouhých 37,5 % žáků. Ve druhé třídě téže školy vědělo správnou odpověď téměř totožné procento žáků, a to konkrétně 44 % žáků. V sedmé třídě Masarykovy základní školy Dolní Roveň odpovědělo správně 42,85 % žáků.

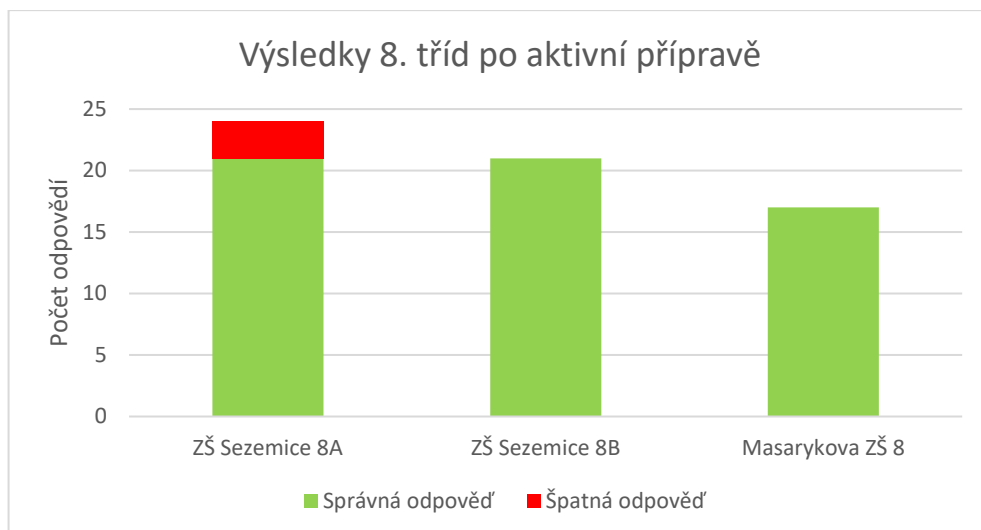
Obrázek 41 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 10, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Graf na obrázku 41 ukazuje odpovědi žáků sedmých ročníků na otázku 10, poté co absolvovali aktivní přípravu. Ve třídě 7A základní školy Sezemice znalo odpověď 91,67 % žáků. Ve třídě 7B také sezemické základní školy to bylo 92 % žáků a v sedmé třídě Masarykovy základní školy Dolní Roveň odpovědělo po aktivní přípravě správně 89,29 % žáků.

Obrázek 42 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 10, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Největší počet správných odpovědí na otázku 10 před aktivní přípravou má osmá třída Masarykovy základní školy Dolní Roveň se 47,06 % správných odpovědí, což je patrné z obrázku 42, který ukazuje odpovědi žáků osmých tříd na tuto otázku. Druhý největší počet správných odpovědí má třída 8A sezemické základní školy se 45,83 % správných odpovědí, ve druhé třídě této školy znalo správnou odpověď 42,86 % žáků.

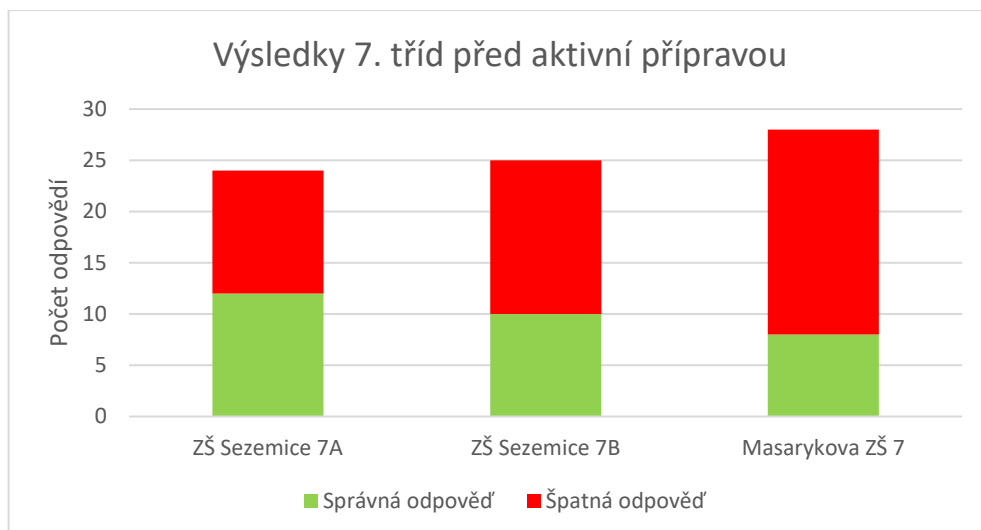

Obrázek 43 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 10, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Dvě ze tří zkoumaných tříd osmých ročníků po aktivní přípravě měly 100 % správných odpovědí na otázku 10, což je patrné z grafu na obrázku 43. V osmé třídě Masarykově základní školy Dolní Roveň a ve třídě 8B základní školy Sezemice věděli správnou odpověď všichni žáci. Ve třídě 8A také sezemické školy vědělo správnou odpověď 87,5 %.

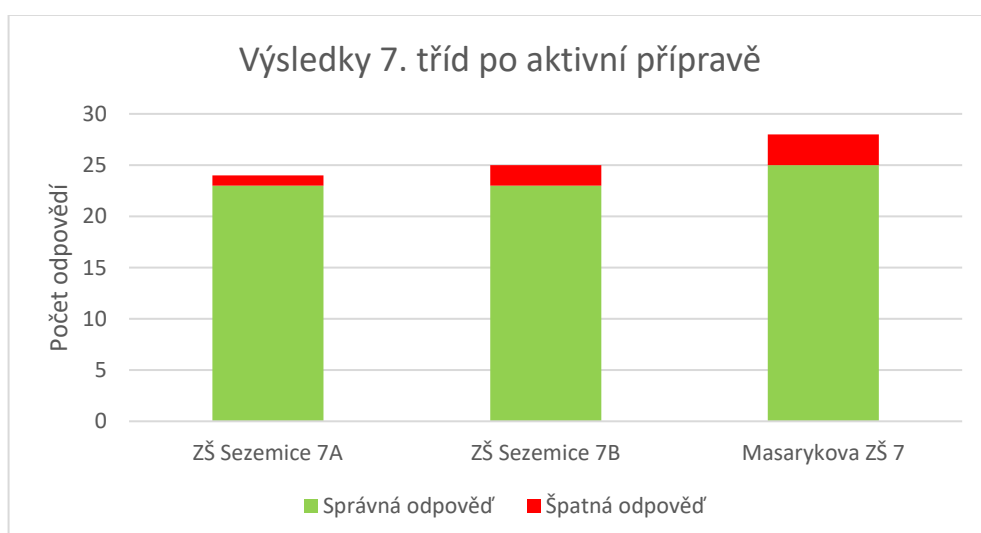
Otázka 11. **Vojákem v aktivní záloze se občan stane:**

- a) po absolvování odborného kurzu
- b) pokud o to sám požádá, je zdravotně způsobilý, trestně bezúhonný a dosáhl 18 let**
- c) automaticky po skončení vojenské činné služby
- d) na žádost velitele krajského vojenského velitelství

Obrázek 44 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 11, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

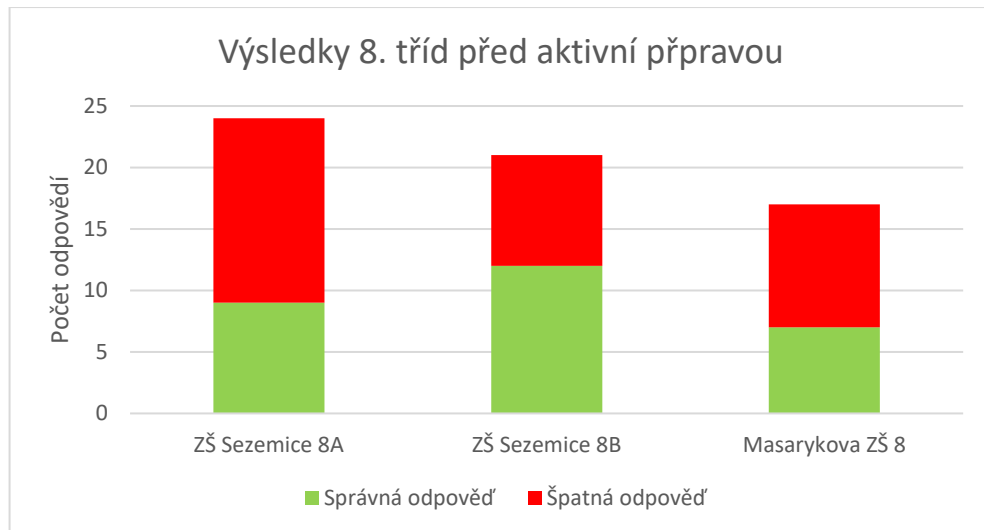
Správnou odpověď na otázku 11 znalo před aktivní přípravou nejvíce 50 % žáků, a to ze třídy 7A základní školy Sezemice, což ukazuje obrázek 44 s grafem s odpověďmi žáků sedmých ročníků na otázku 11. Třída 7B měla úspěšnost 40 %. Na posledním místě skončila třída z Masarykovy základní školy Dolní Roveň, kde správnou odpověď vědělo pouze 28,57 % žáků.

Obrázek 45 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 11, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

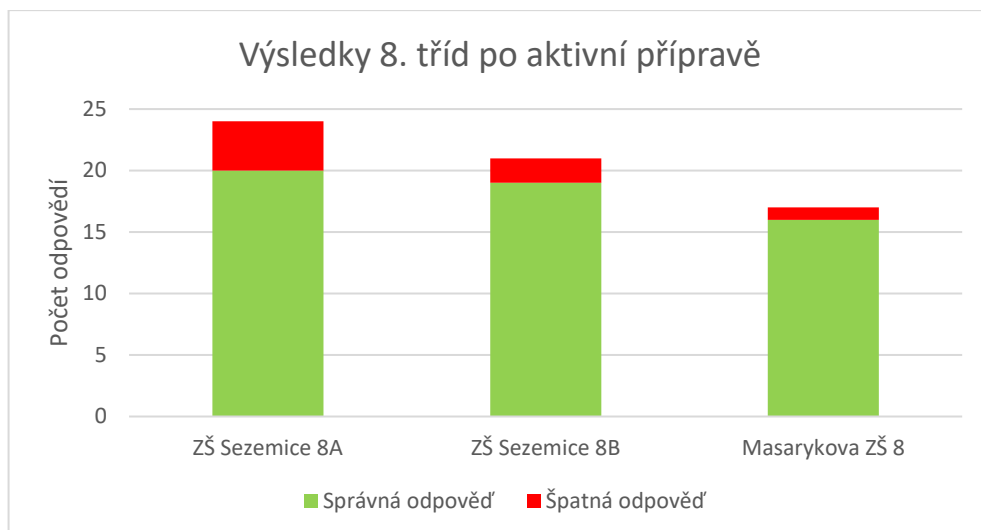
Po absolvování aktivní přípravy se procenta úspěšnosti jednotlivých tříd rapidně zvedla. Dle obrázku 45 znázorňující odpovědi žáků osmých tříd na

otázku 11, znalo správnou odpověď nejvíce žáků ze třídy 7A sezemické základní školy. Převěde-li se počet správných odpovědí v této třídě na procentuální úspěšnost je to 95,83 %. V druhé třídě téže školy znalo odpověď 92 % žáků. V sedmé třídě Masarykovy základní školy Dolní Roveň znalo správnou odpověď o něco méně žáků, než v třídě 7B, a to 89,29 %

Obrázek 46 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 11, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Na obrázku 46 jsou zaznamenány odpovědi žáků osmých tříd na otázku 11 před tím, než absolvovali aktivní přípravu. V osmé třídě Masarykovy základní školy Dolní Roveň vědělo správnou odpověď 41,18 % žáků. Ve třídě 8A znalo odpověď nejméně žáků z testovaných tříd, a to 37,5 % žáků. V poslední třídě, tedy 8B, byla úspěšnost správných odpovědí nejvyšší, a to 57,14 %.

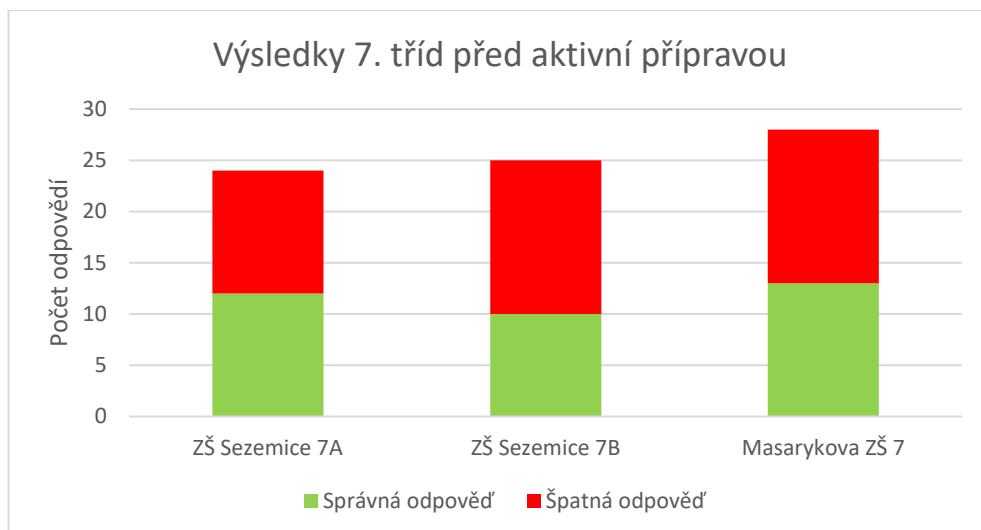

Obrázek 47 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 11, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Správná odpověď na otázku 11 byla varianta b), kterou po aktivní přípravě zvolilo 83,33 % žáků ze třídy 8A základní školy Sezemice, jak je patrné z grafu na obrázku 47, tak ve zbylých dvou třídách vědělo správnou odpověď o „pár“ procent více žáků. V 8B sezemické školy, to bylo 90,48 % žáků a v osmé třídě Masarykovy základní školy Dolní Roveň zvolilo správnou variantu 94,12 % žáků.

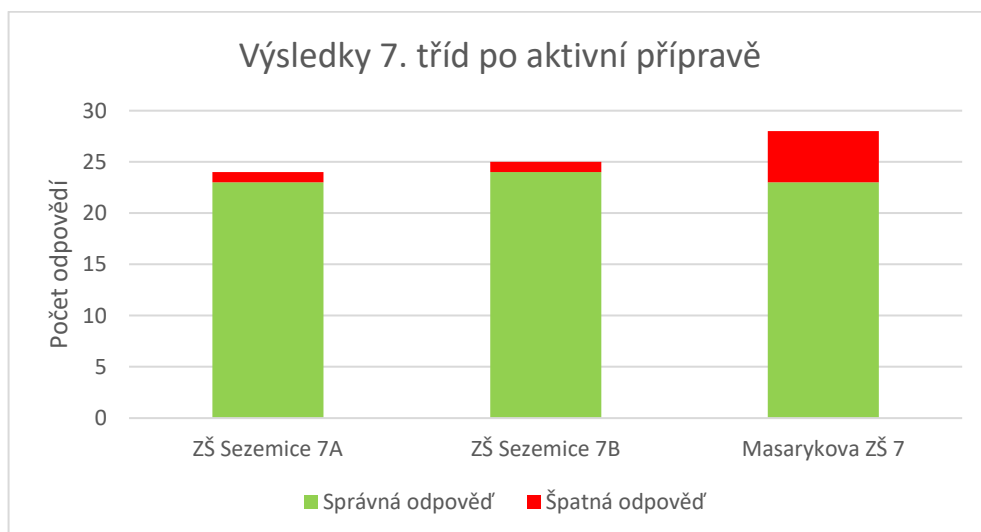
Otázka 12. Branná povinnost vzniká občanovi České republiky:

- a) den po osmnáctých narozeninách a zaniká dnem dosažení 55 let
- b) dnem osmnáctých narozenin a zaniká dnem dosažení 60 let**
- c) dnem narození a zaniká dnem dosažení 55 let
- d) den po jednadvacátých narozeninách a zaniká dnem dosažení 60 let

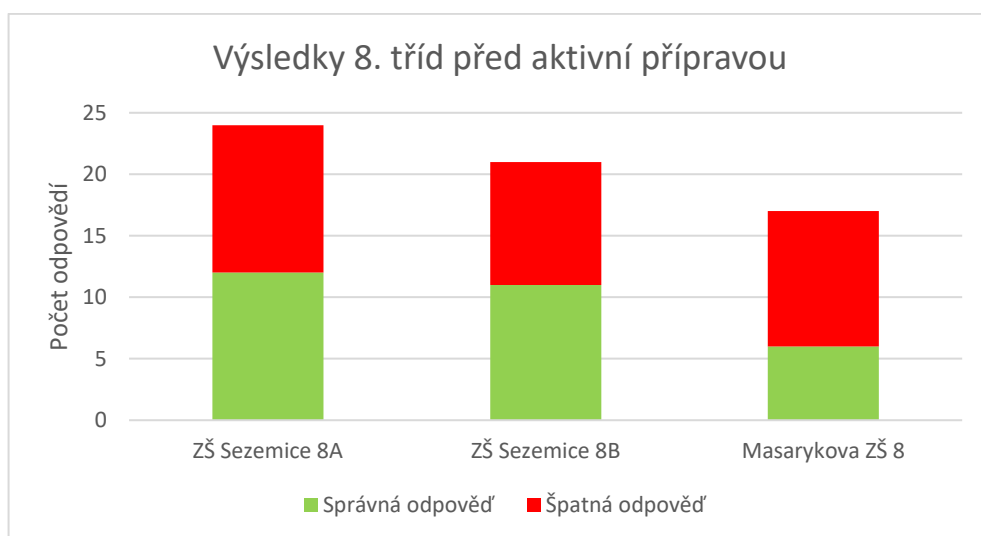
Obrázek 48 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 12, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Graf na obrázku 48 znázorňuje správné a špatné odpovědi žáků sedmých ročníků na otázku 12 před aktivní přípravou. Jak je z grafu patrné, tak počet žáků, kteří věděli správnou odpověď na tuto otázku, je přibližně stejný napříč všemi sedmými třídami – ve třídě 7A sezemické základní školy znalo správnou odpověď 50 % žáků, v 7B odpovědělo správně 40 % žáků a v poslední sedmé třídě odpovědělo správně 46,43 % žáků.

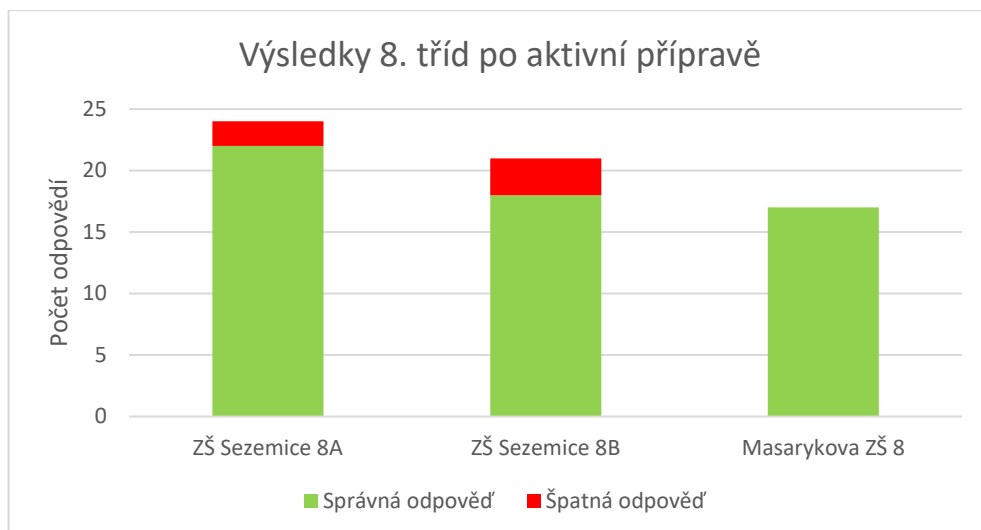
Obrázek 49 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 12, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Největší počet žáků sedmých tříd, kteří odpověděli správně na otázku 12 po aktivní přípravě, je ve třídě 7B sezemické základní školy. Správně odpovědělo 96 % žáků. Druhá v pořadí byla třída také ze sezemické školy, tedy 7A, kde správnou variantu odpovědi zvolilo 95,83 % žáků. V sedmé třídě Masarykovy základní školy Dolní Roveň vědělo odpověď 82,14 % žáků. Celkové srovnání odpovědí jednotlivých sedmých tříd na tuto otázku je na obrázku 49.

Obrázek 50 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 12, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]

Odpovědi žáků osmých ročníků na otázku 12 před aktivní přípravou jsou uvedeny na obrázku 50. Osmé třídy ze základní školy Sezemice, měly téměř totožný počet správných odpovědí. V 8A znalo správnou odpověď 50 % žáků a v 8B 52,38 % žáků. V poslední zkoumané třídě, tedy osmé třídě Masarykovy základní školy Dolní Roveň, znal odpověď před aktivní přípravou 35,29 % žáků.

Obrázek 51 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 12, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]

Na obrázku 51 je graf s odpověďmi žáků osmých ročníků na otázku 12, poté co absolvovali aktivní přípravu. Při pohledu na graf je patrné, že největší počet správných odpovědí má osmá třída Masarykovy základní školy Dolní Roveň se 100 % správných odpovědí. Z osmých tříd základní školy Sezemice vědělo správnou odpověď ve třídě 8A 91,67 % žáků, v 8B 85,71 % žáků.

Při porovnání grafů u jednotlivých otázek testového šetření před absolvováním aktivní přípravy a po ní, bylo zjištěno, že došlo ke zlepšení úrovně znalostí žáků. V rámci testového šetření bylo sesbíráno dostatečné množství dat, za pomoci, kterých lze zhodnotit úroveň znalostí. Je patrné, že u otázek, u kterých bylo nutné mít vědomost pro správnou odpověď (například otázka 2), bylo procento správných odpovědí před absolvováním aktivní přípravy výrazně nižší než u otázek, kde správnou odpověď bylo možné logicky odvodit z nabízených možností odpovědí (například otázka 8). Právě z otázek prvního typu, kdy je nutné znát správnou odpověď, lze vyhodnotit, že úroveň znalostí žáků je nedostatečná. U těchto otázek nedosahovalo procento správných odpovědí žáků před aktivní přípravou mnohdy ani 50 % správnosti.

5.3 Vyhodnocení rozhovorů

V této kapitole budou vyhodnoceny rozhovory pomocí Interpretativní fenomenologické analýzy rozhovory, jejichž doslovný přepis je uveden v příloze 1 a 2. Pro lepší přehlednost byla kapitánka z KVV Pardubice označena jako respondent A, pedagožka ze základní školy jako respondent B.

1. Kolik času by se, dle Vás, mělo ve školách věnovat přípravě občanů k obraně státu?

Tabulka 3 - Odpovědi respondentů na otázku č. 1

	Odpověď respondentů
Respondent A	Nedokážu odhadnout, kolik času by se tomuto učivu mělo věnovat.
Respondent B	Mohlo by to být více, třeba součástí jednoho projektu za čtvrtletí nebo pololetí, jednou za rok je opravdu málo.

V tabulce 3 jsou uvedeny odpovědi respondentů na otázku č. 1. Respondent A uvedl, že jelikož bylo všechno, co se týče problematiky obrany státu vyškrtáno z rámcových vzdělávacích programů, tak nedokáže určit časovou náročnost na výuku POKOS, nicméně věří, že se téma POKOS do výuky opět začlení. Respondent B si myslí, že by se výuce mělo věnovat více času.

2. V čem vidíte přínosy dřívější branné výchovy?

Tabulka 4 - Odpovědi respondentů na otázku č. 2

	Odpověď respondentů
Respondent A	Přínos vidím hlavně v určitém trénování návyků a chování při různých krizových situacích.
Respondent B	Pamatuji si jenom masky, jinak to byla šaškárna.

Odpovědi respondentů na otázku č. 2 jsou uvedeny v tabulce 4. Respondent B má k této otázce velmi negativní postoj a brannou výchovu označil za „šaškárnu“, naopak respondent A hodnotí dřívější brannou výchovu velmi kladně, především z důvodu nácviku mimořádných událostí.

3. Jak máte nastavenou spolupráci s KVV Pardubice/se Základní školou Sezemice?

Tabulka 5 - Odpovědi respondentů na otázku č. 3

	Odpověď respondentů
Respondent A	Škola Sezemice se pravidelně účastní okresních kol naší branně-vědomostní soutěže POKOS.
Respondent B	Když se na ně obrátíme tak reagují, ale je to jen kvůli soutěži, kterou tady dělají, jinak nespolupracujeme.

U otázky č. 3. se odpovědi respondentů shodují. Spolupráce je nastavená jen v rámci branně-vědomostní soutěže. Odpovědi jsou uvedeny v tabulce 5.

4. Jak tuto spolupráci hodnotíte?

Tabulka 6 - Odpovědi respondentů na otázku č. 4

	Odpověď respondentů
Respondent A	Spolupráci hodnotím velmi kladně.
Respondent B	Spolupráce by mohla být rozšířena a mohla by být více, než jen uspořádat soutěž.

Na rozdíl od otázky č. 3, kdy se odpovědi respondentů shodovaly, se u otázky č. 4 rozcházejí, což je patrné i z uvedených odpovědí v tabulce 6. Respondent A hodnotí spolupráci mezi základní školou Sezemice a KVV Pardubice kladně, což ovšem vyvrací respondent B, který spolupráci označil za nedostatečnou, protože ke spolupráci dochází jen při pořádání branně-vědomostní soutěže.

5. Pro jak staré děti považujete POKOS za vhodný?

Tabulka 7 - Odpovědi respondentů na otázku č. 5

	Odpověď respondentů
Respondent A	Ideální je, dle mého názoru, zaměření zejména na žáky a studenty základních a středních škol.
Respondent B	... od 4. třídy výš by už mohli mít o tom povědomí.

Respondent A uvádí v odpovědi na otázku č. 5, že ideální je zaměřit se především na žáky základních a středních škol, přičemž v rozhovoru uvedl, že s určitými znalostmi se setkávají již děti v mateřské škole. Respondent B by POKOS vyučoval až od 4. třídy základní školy. Odpovědi respondentů jsou uvedeny v tabulce 7.

6. Co byste doplnila do POKOS?

Tabulka 8 - Odpovědi respondentů na otázku č. 6

	Odpověď respondentů
Respondent A	Více bych se zaměřila na prvky sebeobrany a použití zbraní.
Respondent B	Jelikož to nemáme stanovené a oficiálně začleněné, nikdo nám to nikde ještě nenařídil, tak nevím.

V tabulce 8 jsou uvedeny odpovědi respondentů na otázku č. 6. Respondent A by do výuky POKOS zařadil sebeobranu a možnosti použití zbraně, přičemž toto doplnění v rozhovoru specifikoval spíše jako právní následky použití sebeobrany či zbraně. Respondent B nedokázal uvést, co by mělo být doplněno.

7. Jaká úskalí vidíte v POKOS?

Tabulka 9 - Odpovědi respondentů na otázku č. 7

	Odpověď respondentů
Respondent A	Úskalí není ani tak v POKOS, ale spíše v pohledu rodičů a škol na tuto problematiku.
Respondent B	Povědomí mezi učiteli je nízké.

U otázky č. 7 každý z respondentů uvedl jiná úskalí, která vidí v POKOS. Respondent B vidí úskalí v nedostatečném proškolení učitelů a v rozhovoru dále uvádí, že v rámci školení nejsou probírány metodické postupy výuky, tudíž učitelé nevědí, jaké jsou vhodné metody pro výuku POKOS na základních školách. Respondent A nevidí úskalí v POKOS, jakožto v přístupu rodičů žáků či škol, které praktické ukázky považují spíše za militarizaci.

8. Jak hodnotíte přístup žáků k POKOS?

Tabulka 10 - Odpovědi respondentů na otázku č. 8

	Odpověď respondentů
Respondent A	Většina dětí se vlastně aktivně zapojí do ukázek a rády si vše vyzkouší.
Respondent B	Žáci kromě těch, co se zúčastnili loni soutěže neví, co je POKOS.

Stejně jako u většiny zbylých otázek i u otázky č. 8 se odpovědi respondentů neshodují, což je patrné i z tabulky 10. Respondent A uvedl, že děti mají velký zájem o praktické ukázky POKOS, ovšem protichůdnou odpověď uvedl respondent B, který říká, že žáci o tuto problematiku neprojevují zájem a mnohdy ani netuší, co POKOS je.

9. Čím může být POKOS pro žáky zajímavý?

Tabulka 11 - Odpovědi respondentů na otázku č. 9

	Odpověď respondentů
Respondent A	... děti si prakticky mohou vyzkoušet spoustu věcí.
Respondent B	Praktickými ukázkami.

Odpovědi respondentů na otázku č. 9 jsou uvedeny v tabulce 11. V této otázce se odpovědi respondentů shodují. Oba respondenti uvádí, že pro žáky jsou zajímavé především praktické ukázky, při kterých si mohou vyzkoušet spoustu věcí, ke kterým by se třeba běžně nedostali.

10. Jaké nástroje, metodiky či jiné materiály využíváte při přípravě žáků k obraně státu?

Tabulka 12 - Odpovědi respondentů na otázku č. 10

	Odpověď respondentů
Respondent A	Základním pilířem tohoto způsobu přípravy je školení pro stávající pedagogy na základních a středních školách.
Respondent B	Nejsou žádné.

V tabulce 12 jsou uvedeny odpovědi respondentů na otázku č. 10. Respondent A uvedl, že hlavním nástrojem pro výuku je školení pedagogických pracovníků, přičemž respondent B toto tvrzení vyvrátil v odpovědi na otázku č. 7. Na otázku č. 10 respondent B odpovídá, že nejsou žádné nástroje, metodiky či jiné materiály, které by se používaly při výuce POKOS.

Jedním z kroků Interpretativní fenomenologické analýzy je i reflexe vlastních zkušeností. S tématem POKOS jsem se poprvé setkala v květnu loňského roku při konání okresního kola branně-vědomostní soutěže, kterého jsem se zúčastnila jako divák, následně jsem byla pozvána i na krajské kolo této soutěže. V návaznosti na tyto soutěže jsem se o téma POKOS začala více zajímat, a nakonec jsem si ho vybrala za téma své bakalářské práce. Domnívám se, že důležité je i zhodnocení samotného průběhu rozhovorů. Komunikaci a celkovou spolupráci s KVV Pardubice, především tedy s kapitánkou, hodnotím velmi kladně. Dovolím si říct, že celý rozhovor probíhal v přátelské atmosféře, ovšem opačný dojem si nesu z komunikace a samotného průběhu rozhovoru s pedagožkou ze základní školy Sezemice. První informace, kterou mi sdělila, byla, že o tématu toho moc neví a spíše doufá, že ji o něm řeknu něco já.

Pro shrnutí výsledků analýzy byly vyhodnoceny 3 oblasti, do kterých budou zařazeny jednotlivé otázky rozhovoru.

1. Obecné informace o POKOS

Do oblasti obecných informací spadá otázka č. 2, která se zabývá přínosem dřívější branné výchovy. Respondent A vidí přínos branné výchovy hlavně v možnosti nácviku mimořádných událostí a následně uvádí, že dnešní děti nevědí, jak se v nastalé mimořádné události zachovat. Celá odpověď byla zakončena následovně: *„Takže přínos té dřívější branné výchovy spatřuji v tom, že tam byla určitá pravidla, kterými se*

cvičící mohli řídit a v dnešní době chybí.“ Respondent B nevidí přínos dřívější branné výchovy v ničem, přičemž ji ještě označil za „šáškárnu“. Do oblasti č. 1 spadá také otázka č. 5, na kterou respondent B odpověděl, že malé děti a žáci do třetí třídy základní školy, by neměli být strašeni výukou POKOS, tudíž výuku považuje za vhodnou až od čtvrté třídy základní školy, naopak respondent A uvádí, že v přiměřené míře je výuka POKOS vhodná již pro děti mateřské školy. Zároveň se domnívá, že nejvhodnější je výuka právě žáků základních škol. Otázka č. 7 je poslední otázkou zařazenou do oblasti obecných informací o POKOS. Na tuto otázku mají dotázaní respondenti zcela odlišný názor. Respondent A vidí úskalí především v přístupu rodičů žáků a samotných základních škol k celé problematice POKOS. Konkrétní příklad uvedl při provádění praktických ukázek, kdy mají žáci možnost si vzít do ruky maketu zbraně, což mnozí rodiče a samotné školy považují za militarizaci. Respondent B uvedl jako hlavní úskalí ve spolupráci mezi Základní školou Sezemice a KVV Pardubice. Tato informace byla podpořena další větou rozhovoru o nedostatečném povědomí pedagogických pracovníků o problematice POKOS, která by měla být zabezpečena školením ze strany právě KVV Pardubice.

2. Začlenění POKOS do výuky

Otázky č. 1, 3, 4, 8, 9 a 10 jsou zahrnuty v oblasti začlenění POKOS do výuky. Otázka č. 1 se zabývá časovou dotací pro výuku POKOS. Respondent A si uvědomuje, že v současné době rámcové vzdělávací programy pro základní vzdělávání neobsahují téměř žádná témata začleněná do problematiky POKOS a zbylé části témat, která nebyla vyškrtnutá, jsou vyučována v jednotlivých předmětech. Zároveň ale věří, že s ohledem na situaci ve světě bude oblast POKOS znovu plně

začleněna do výuky, nicméně nyní nedokáže přesně určit, kolik času by se mělo věnovat výuce POKOS. Respondent B uvedl, že momentální nastavení výuky, která probíhá pouze jednou ročně formou branně-vědomostní soutěže, je nedostatečné, a také tvrdí, že fyzická neboli sportovní část, je začleněna již nyní do výuky tělesné výchovy. Na otázku č. 3 se odpovědi respondentů shodují. Spolupráce je nastavená pouze při pořádání a účasti na branně-vědomostních soutěžích a v rámci školení pedagogických pracovníků, což respondent B vidí jako nedostatečnou spolupráci a uvádí, že by uvítal tuto spolupráci rozšířit. Respondent A naopak hodnotí tuto spolupráci kladně, přičemž dodává, že jakýkoliv zájem ze strany pedagogů je přínosný. Odpovědi respondentů na otázku č. 8 jsou následovné: Respondent A uvedl, že pokud je výuka POKOS prováděna formou praktických ukázek, tak žáci mají k celému tématu kladný přístup, protože to pro ně může být zajímavé, přičemž se většina žáků aktivně zapojuje do těchto ukázek. Respondent B tvrdí, že žáci nemají žádné povědomí o problematice POKOS, tudíž nedokáže zhodnotit přístup žáků. Na otázku č. 8 navazuje otázka č. 9, tedy čím může být POKOS pro žáky zajímavý, i na tuto otázku se odpovědi respondentů shodují. Oba respondenti uvedli, že výuka POKOS je zajímavá hlavně praktickými ukázkami, kdy si žáci můžou vyzkoušet mnoho dovedností, ke kterým by se nejspíše v běžném životě nedostali, jsou to například ukázky zbraní a bezpečná manipulace s nimi či oblečení protichemické ochrany. Respondent B navíc uvedl, že by bylo vhodné, a pro žáky zajímavé uspořádat tábor zaměřený právě na problematiku POKOS. Poslední otázka spadající do této oblasti je otázka č. 10. Na tuto otázku respondent B uvedl, že nevyužívají žádné metody, formy ani příručky k výuce POKOS. Respondent A uvedl, že hlavním pilířem je školení pedagogických pracovníků. Školení také slouží jako forma

navázání spolupráce mezi KVV Pardubice a základními školami v Pardubickém kraji.

3. Doplnění podrobností

Do této oblasti patří otázka č. 6, která se respondentů ptá na názor ohledně doplnění POKOS. Respondent A by do POKOS zařadil právní následky při použití sebeobrany či zbraně. Respondent B neví, co by doplnil, nicméně by informace, které jsou žákům předávány v jednotlivých předmětech, spojil do jednoho celku a zároveň by uvítal spolupráci například i s Hasičským záchranným sborem ČR. Do oblasti doplnění spadají také tři doplňkové otázky, které vyplynuly v průběhu rozhovoru s kapitánkou z KVV Pardubice. První doplňková otázka („Takže si myslíte, že by to tam mělo být více zařazeno?“) doplňuje otázku č. 1, na kterou respondent A odpověděl, že na tuto otázku nedokáže odpovědět z důvodu, že na každé škole výuka POKOS probíhá odlišně. Velmi záleží na aktivitě jednotlivých škol v oblasti POKOS, nicméně uvedla, že například v Pardubickém kraji se aktivně zapojují do branně-vědomostní soutěže školy pouze ze tří okresů. Druhá doplňková otázka („Vy jste tam zmínila jenom, že si děti zkoušejí pláštěnky a ochranné masky. Takže je to taková návaznost na dřívější brannou výchovu?“) navazuje na otázku č. 9. Na tuto otázku respondent A odpověděl, že tomu tak je, přičemž veškeré ukázky probíhají zábavnou formou, kdy si žáci například oblékají ochranné pomůcky na čas, včetně například právě původní protichemické ochranné masky. Při rozhovoru také uvedl, že mnoho přihlížejících pedagogů nostalgicky vzpomíná na své mládí a brannou výchovu. Poslední doplňková otázka („Takže pro žáky a studenty máte spíš ty praktické ukázky přímo na školách?“) následuje za 10. otázkou

a zároveň ji i rozvíjí. Tedy hlavní metodou výuky je školení pedagogů doplněné o praktické ukázky na základních školách.

5.4 Návrhy a doporučení

V návaznosti na zjištění teoretických poznatků, výsledků testového šetření a rozhovorů byla navržena následující doporučení, která by mohly být využity pro zkvalitnění výuky POKOS na základních školách.

1. Více začlenit POKOS do výuky na základních školách

V roce 2021 byla téměř veškerá témata POKOS odstraněna z rámcových vzdělávacích předmětů pro základní vzdělávání. Z výsledků testového šetření je patrné, že žáci mají nedostatečné znalosti z oblasti POKOS. Ze obou výše zmíněných důvodů bylo navrženo doporučení pro opětovné zařazení problematiky POKOS do výuky na základních školách. Znovu začlenění problematiky je možné provést třemi způsoby.

- a) POKOS rozčlenit do jednotlivých předmětů.
- b) Vytvořit nový předmět POKOS.
- c) Výuka prováděná formou projektových dnů.

U varianty a) by tedy zůstal koncept stejný, jako tomu je nyní. Druhá varianta řešení je vytvořit zcela nový předmět, který by byl přidán do rozvrhu žáků. V rámci třetí varianty, tedy c), by výuka probíhala formou projektových dnů na školách, které by probíhaly jednou až dvakrát ročně na každé základní škole ve spolupráci s příslušným krajským vojenským velitelstvím a složkami integrovaného záchranného systému.

2. Spojit problematiku POKOS a ochranu člověka za mimořádných událostí včetně první pomoci do jednoho celku a ten začlenit do výuky

Návrh č. 2 úzce souvisí s návrhem č. 1. Problematika POKOS se částečně prolíná i s ochranou člověka za mimořádných událostí či první pomocí. Vyjmenovaná témata je tedy těžké od sebe striktně oddělit, tak aby byla problematika probrána kompletně, a zároveň nedocházelo k duplicitě informací. Z tohoto důvodu je vhodnějším řešením spojit související témata do jednoho celku, který bude následně zařazen do výuky.

3. Zlepšit spolupráci mezi KVV Pardubice a základními školami v Pardubickém kraji

Z rozhovorů je patrné, že ze strany základní školy Sezemice není spolupráce s KVV Pardubice dostatečná. Zlepšení spolupráce by mohlo poskytnout větší informovanost pedagogů, zlepšení metodických postupů výuky či poskytnutí doplňkové aktivity ze strany KVV Pardubice, například formou praktických ukázek.

6 DISKUZE

Bakalářská práce je zaměřená na analýzu znalostí žáků sedmých a osmých ročníků základních škol. V následující kapitole budou porovnány zjištěné výsledky a navrhovaná opatření z této bakalářské práce s jinými autory a jejich pracemi či případně s praxí ze zahraničních států.

Otázka POKOS byla, a je i s ohledem na současnou bezpečnostní situaci ve světě čím dál více diskutována, a to nejen v ČR. S touto problematikou se v určité podobě žáci základních škol setkávají na území dnešní ČR již více jak 100 let. S ohledem na měnící se politický systém a vývoj nejen společnosti, ale i dostupných technologií se v průběhu let měnil i přístup k výuce POKOS. Dříve se lidé obávali spíše přímého vojenského konfliktu, přičemž tato obava se postupem času přeměnila spíše na obavu z hybridních hrozeb. S napadením Ukrajiny začátkem roku 2022 se obava o přímý válečný konflikt opět vrátila mezi civilní obyvatelstvo. Tento čin měl určité dopady na psychiku nejen mnoha dospělých občanů, ale i dětí. Zejména právě děti a dospívající potřebují mnohem více a specifičtěji vysvětlit určité situace, čehož by právě výukou POKOS mohlo být dosaženo, avšak dle zjištěných výsledků z teoretické části práce výuka POKOS na základních školách od roku 1989 téměř vymizela, což potvrzuje i Jan Šimek s Martinou Halířovou v knize Škola a válka: branná výchova v české škole. Myslím si, že i z důvodu předcházení obav žáků o bezpečnost v ČR je správné začít s výukou POKOS již na základních školách [20].

Na základě výsledků analýzy – testového šetření úrovně znalostí žáků sedmých a osmých tříd vybraných škol vyplývá, že znalosti žáků nejsou dostatečné. U šesti otázek, které byly zaměřené na nutnost znát správnou odpověď, procenta správných odpovědí obou zkoumaných ročníků dosahovala před aktivní přípravou průměrně jen 34,51 % úspěšnosti. K odlišnému výsledku dospěla v roce 2016 Česká školní inspekce, která na základě zjištěných výsledků

vzdělávání v bezpečnostních tématech (jejichž součástí je i POKOS) zjistila 51% úspěšnost žáků, i tuto úspěšnost označila za nevyhovující. Snižující tendenci dokazuje i porovnání otázek s pracemi jiných studentů. Například při srovnání zjištěné průměrné procentuální úspěšnosti správných odpovědí na první otázku, na kterou žáci zapojení do testového šetření této práce odpověděli správně v 80,28 %. Ovšem v diplomové práci Problematika přípravy občanů k obraně státu z roku 2019 uvádí autorka Bc. Michaela Říhová průměrnou správnou odpověď žáků o něco vyšší, a to téměř 91 %. Obdobný výsledek vyšel i při porovnání průměrné procentuální úspěšnosti správných odpovědí na druhou otázku, na kterou odpovědělo správně v průměru 30,31 % žáků, kteří se zúčastnili testového šetření. Porovnáme-li dosažený výsledek s výsledkem publikovaným v diplomové práci s názvem Vzdělávací projekt pro žáky základních škol v oblasti přípravy občanů k obraně státu z roku 2022, kde autorka práce Bc. Markéta Tesáčková uvádí průměrný počet správných odpovědí u 50,15 % žáků, tak je zřejmá opět vyšší úspěšnost. Z těchto porovnání lze tedy odvodit, že úroveň znalostí se s postupem času snižuje. Při porovnání grafů před a po absolvování aktivní přípravy v kapitole 5.2. vyhodnocení dat z testového šetření je zřejmé zlepšení znalostí. Domnívám se, že při vyplňování testových otázek po aktivní přípravě u žáků fungovala pouze krátkodobá paměť. Bohužel ověření znalostí žáků s časovým odstupem není v rámci této bakalářské práce možný z důvodu dlouhodobé časové náročnosti na výzkum [24, 25, 26].

Česká školní inspekce dále zjistila, že POKOS byla v roce 2016 jen velmi okrajově zařazena do výuky necelé poloviny základních škol, které mají všech 9 tříd. Toto zjištění potvrzuje několikrát v rozhovoru nejen učitelka základní školy, která tvrdí: „Žáci kromě těch, co se zúčastnili loni soutěže neví, co je POKOS.“, „Jelikož to nemáme stanovené a oficiálně začleněné, nikdo nám to nikde ještě nenařídil, tak nevím.“, „Chtělo by to více začlenit“, ale kapitánka z KVV Pardubice („Ty školy jsou různorodé, a tím že vlastně nejsou daná pravidla, tak si to každá škola realizuje svým

způsobem.“). I přes nedostatečné zařazení POKOS do výuky již v roce 2016, byly v roce 2021 zcela odstraněna téměř veškerá podtémata problematiky POKOS z rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělávání, čehož si je vědoma i kapitánka z KVV Pardubice, která v rozhovoru uvedla: *„Na základě mého zjištění bylo z osnov rámcového vzdělávacího programu u základních škol v roce 2021 vyškrtnuto vše, co se týká problematiky obrany státu.“* [2, 13, 24].

Při tvorbě nové Koncepce přípravy občanů k obraně státu 2019-2024 byla Ministerstvem obrany České republiky vyhodnocena předcházející koncepce, tedy Koncepce přípravy občanů k obraně na roky 2013-2018, která odhalila několik nedostatků, z nichž řada přetrvává dodnes, i přesto že většina podtémat POKOS byla v roce 2021 vyjmuta z rámcových vzdělávacích předmětů, zbylé části jsou rozkouskované do několika předmětů, což v rozhovoru zmiňuje i pedagožka ze základní školy: *„V předmětech je to rozkouskované do předmětů tak různě a chtělo by to udělat jednotně, a ne po částech. Děti si to nedokážou spojit“*. Stejný problém byl zmíněn právě při vyhodnocení koncepce. Dalším z nedostatků je převedení výuky z pedagogických pracovníků na jiný subjekt či organizace, které mají dle zákona pouze doplňkový charakter, což si uvědomuje kapitánka z KVV Pardubice, ale nikoliv učitelka základní školy. Kapitánka v rozhovoru uvedla: *„Ano, my to máme jako doplňkovou aktivitu“*, ovšem opačně to vidí učitelka, která aktivity ze strany KVV Pardubice nevnímá jako doplňkové, ale jako plnou náhradu výuky POKOS a v rozhovoru k tomu uvedla, že děti získají více: *„Praktickými ukázkami. Tím že se nebudou den učit a budou tamhle někde běhat se samopalem s maketou...“*. Analýza koncepce odhalila také úskalí v dostupných materiálech pro výuku POKOS na základních školách. V současné době neexistují žádné učebnice, které by komplexně obsahovaly problematiku POKOS. Tento fakt potvrzuje v rozhovoru i učitelka základní školy, konkrétně v odpovědi na otázku č. 10: Jaké nástroje, metodiky či jiné materiály využíváte při přípravě žáků k obraně státu? [2]

Domnívám se, že i vzhledem k situaci ve světě je nezbytné opět plně zařadit POKOS do osnov základních škol. Příklad k začlenění této problematiky do výuky můžeme nalézt například u našich Slovenských „sousedů“, s nimiž měla v minulosti nynější ČR řadu let společnou brannou výchovu. Základními dokumenty POKOS ve Slovenské republice je Obranná strategie Slovenské republiky z roku 2021 a zákon č. 42/1994, o civilní ochraně obyvatelstva. Ve výše zmíněné strategii je uvedeno začlenění POKOS do výchovně-vzdělávacího procesu na základních školách. Výuka je zaměřena na: „*brannou výchovu, brannou přípravu, přípravu na civilní ochranu, zdravotní přípravu, zájmovou, technickou a sportovní činnost*“ [27, s. 23]. Veškeré požadavky na výuku ze strany Ministerstva obrany SR jsou předávány Ministerstvu školství, vědy, výzkumu a sportu Slovenské republiky, které je začlení do státních vzdělávacích programů. Na rozdíl od ČR výše zmíněný zákon udává povinnost právě Ministerstvu školství, vědy, výzkumu a sportu Slovenské republiky zabezpečit výuku včetně některých témat, které jsou součástí POKOS na všech typech škol [27, 28].

Navrhovaná opatření, která jsou uvedena v kapitole výše, by dle mého názoru mohla zvýšit připravenost žáků základních škol v oblasti POKOS. Jedním z navrhovaných řešení je i opětovné začlenění tématu POKOS v plné míře do výuky. U tohoto bodu je potřebné dbát i na metody a formy výuky. Při aktivní přípravě bylo z mého osobního pohledu velmi těžké udržet pozornost žáků. Snižující se pozornost žáků potvrzuje i anonymní učitel na svém blogu „Tajný Učitel“. Z tohoto důvodu je nutné kombinovat různé formy výuky, včetně zařazení interaktivních prvků. Jak je napsáno v kapitole výše, zařazení tématu do výuky lze provést dvěma způsoby. U varianty a) by bylo nutné dbát na propojenost mezi předměty, aby si žáci dokázali utvořit kompletní celek informací. Z tohoto důvodu se domnívám, že vhodnější řešení lze nalézt ve variantě b) či c). Variantu b) navrhli již v roce 2015 autoři Zprávy o výsledcích

podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu. Otázkou zůstává, na úkor jakého předmětu by se tento nový předmět zařadil nebo zda by byl přidán navíc, do již tak velmi časově zaplněného rozvrhu žáků. Pokud by byla schválena varianta a) nebo b) bylo by nutné předělat celkový systém vzdělávání k dosažení uspokojivých výsledků. Efektivním řešením by bylo, i dle výše zmíněné zprávy Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, vytvořit jednotné osnovy pro výuku, což současný vzdělávací systém neumožňuje. Systém vzdělávání je totiž založen na možnosti vytváření vlastních školních vzdělávacích programů, které sice vycházejí z rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělávání, ale každá škola si je přizpůsobí dle svého uvážení. Z uvedených variant se tedy jeví jako nejjednodušší, co se týče právních úprav, varianta c). Výuku formou projektových dní, zmínila několikrát v rozhovoru i učitelka základní školy. Ideálním řešením by bylo pořádat projektové dny dvakrát ročně na každé škole, což nevím, zda by bylo možné uskutečnit z kapacitních důvodů zúčastněných složek. S navrhovaným bodem rozebraným výše souvisí zároveň i navrhovaný bod č. 2, jak je zmíněno již v teoretické části této práce, tak POKOS velmi úzce souvisí a zároveň se prolíná i s přípravou na řešení mimořádných událostí, kterou zabezpečuje především Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. Z tohoto důvodu se domnívám, že ideálním řešením je spojit tato témata do jednoho celku, včetně začlenění první pomoci. Konkrétním příkladem by mohl být právě projektový den na základní škole, kde by měly zastoupení všechny základní složky integrovaného záchranného systému současně se zástupci AČR. Zapojení Hasičského záchranného sboru do projektových dní navrhuje v rozhovoru i učitelka základní školy. Zároveň by se tím vyřešil i třetí navrhovaný bod, tedy zlepšení spolupráce a komunikace mezi školami v Pardubickém kraji a KVV Pardubice. [29]

Nejvhodnější řešení k dosažení adekvátních znalostí žáků v bezpečnostních tématech vidím v opětovném zavedení výuky POKOS a souvisejících témat plně do výuky. Každá z výše zmíněných variant návrhu doporučeného zlepšení č. 1 má své pro a proti. Ovšem „jak už to v životě bývá, nic nejde hned a snadno“, a je jen na zodpovědných institucích jakou variantu uznají jako nevhodnější.

7 ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce byla analýza znalostí žáků sedmých a osmých tříd vybraných základních škol v oblasti POKOS. Analýza byla provedena formou testového šetření, jehož výsledky jsou uvedeny v kapitole 5.2. Analýza byla doplněna rozhovory s odborníky na téma začlenění problematiky POKOS do výuky na základních školách. Na základě zjištěných výsledků byla navržena doporučená opatření pro zkvalitnění výuky na základních školách, která povede k získání dostatečných znalostí žáků z oblasti POKOS.

Jedním z dílčích úkolů práce byl popis začlenění problematiky POKOS do výuky na základních školách. Tento dílčí úkol byl naplněn v teoretické části práce, konkrétně v kapitole 3.4., přičemž je částečně zahrnut i v kapitole 3.3. Druhým dílčím úkolem bylo doplnění znalostí žákům sedmých a osmých ročníků vybraných základních škol za pomoci aktivní přípravy. Znalosti žáků po aktivní přípravě byly ověřeny také za pomoci testového šetření, jehož výsledky jsou součástí praktické části této bakalářské práce. Doplněné znalosti budou moci žáci využít v okresních kolech branně-vědomostní soutěže, která se bude konat dne 29. 5. 2023 a 31. 5. 2023, a v případě postupu i na krajském kole této soutěže.

Získané výsledky práce budou předány oběma zúčastněným školám a KVV Pardubice. Výsledky mohou být přínosné pro zlepšení výuky problematiky POKOS na základních školách, nejen v Pardubickém kraji.

Závěrem bych ráda podotkla, že doufám ve znovu začlenění výuky POKOS na základních školách v blízkém časovém období. Domnívám se, že jedním ze základních pilířů bezpečnosti ČR je připravenost občanů, která by měla začít již na základních školách.

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AČR – Armáda České republiky

ČR – Česká republika

KVV Pardubice – Krajské vojenské velitelství Pardubice

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

POKOS – Příprava občanů k obraně státu

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. VILÁŠEK, Josef a Ivan GERHÁT, 2017. *Příprava občanů k obraně státu*. Praha: Falešník Ondřej Ing. - FALON. ISBN 978-80-87432-24-2.
2. GERHÁT, Ivan, 2019. *Koncepce přípravy občanů k obraně státu: 2019-2024*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Vojenský historický ústav Praha. ISBN 978-80-7278-775-3.
3. GERHÁT, Ivan, 2018. *Příprava občanů k obraně státu: příručka pro učitele základních a středních škol*. 2. vydání. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Vojenský historický ústav Praha. ISBN 978-80-7278-728-9.
4. KAVAN, Štěpán, 2020. *Ochrana člověka a společnosti - vývoj vzdělávání v bezpečnostních tématech*. Praha: NLN. ISBN 978-80-7422-753-0.
5. HORÁK, Rudolf, 2016. Přístupy k vzdělání a přípravě osob v oblasti ochrany obyvatelstva. In: *The Science for Population Protection*. Lázně Bohdaneč: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Institut ochrany obyvatelstva, roč. 2016, č. 8, s. 55-66. ISSN 1803-568X.
6. *Vojenská středná škola a Vyšší odborná škola Ministerstva obrany* [online]. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.vsmst.cz/>
7. *Univerzita obrany* [online]. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://unob.cz/>
8. *Vojenský obor* [online]. Praha [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <http://www.vojenskyobor.cz/>
9. *Modul - B: zajišťování obrany státu*, 2020. Praha: Ministerstvo vnitra. ISBN 978-80-7616-066-8.
10. HZS ČR [online]. *Materiál Začlenění tématik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult*, [cit. 2023-03-29]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/material-zacleneni-tematik-ochrana-cloveka-za-mimoradnych-udalosti-pece-o-zdravi-a-dopravni- vychova-do-studijnich-programu-pedagogickych-fakult.aspx>

11. *Národní pedagogický institut České republiky* [online]. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.nidv.cz/>
12. POKOS. *Krajské vojenské velitelství Pardubice* [online]. Pardubice [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://kvv-pardubice.army.cz/pokos>
13. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*, 2021. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
14. *Voják v záloze*, 2018. *Armáda České republiky* [online]. Agentura personalistiky AČR [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://kariera.army.cz/vojak-v-zaloze>
15. ČESKO. § 2 odst. 1 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky - znění od 1. 2. 2022. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2023 [cit. 16. 4. 2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-222#p2-1>
16. Pro školy a učitele: Příloha č. 1 - základní pojmy. *Příprava občanů k obraně státu (POKOS)* [online]. Ministerstvo obrany [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://pokos.army.cz/pro-skoly-ucitele>
17. ZPĚVÁK, Aleš, 2014. *Ochrana obyvatelstva v republikovém měřítku*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. ISBN 978-80-7452-044-0.
18. ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar, 2019. *Pedagogika: 2., aktualizované a rozšířené vydání*. [online]. 2. vydání. Praha: Grada Publishing [cit. 2023-04-17]. ISBN 978-80-271-1189-3.
19. *Sociologická encyklopedie* [online], 2017. Sociologický ústav AV ČR [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/%C5%BD%C3%A1k>
20. ŠIMEK, Jan a Martina HALÍŘOVÁ, 2021. *Škola a válka: branná výchova v české škole*. Praha: Národní pedagogické muzeum a knihovna J.A. Komenského. ISBN 978-80-86935-56-0.
21. VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ, 2021. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-4961-0.

22. THOROVÁ, Kateřina, 2015. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0714-6.
23. *Příprava občanů k obraně státu v České republice*, 2020. Kladno. Diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze. Vedoucí práce Ing. et Mgr. Josef Vilášek.
24. *Tematická zpráva: Vzdělávání v bezpečnostních tématech*, 2016. Praha: Česká školní inspekce.
25. *Problematika přípravy občanů k obraně státu*, 2019. Zlín. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce Ing. Zdeněk Maláník.
26. *Vzdělávací projekt pro žáky základních škol v oblasti přípravy občanů k obraně státu*, 2022. Zlín. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce Ing. Eva Hoke, Ph.D.
27. *Obranná stratégia Slovenskej republiky*, 2021. Bratislava: Ministerstvo obrany Slovenskej republiky. ISBN 978-80-89261-86-4.
28. SLOVENSKÁ REPUBLIKA, 1994. Zákon Národnej rady Slovenskej republiky o civilnej ochrane obyvateľstva. In: *Zbierke zákonov*. Národná rada Slovenskej republiky, ročník 1994, číslo 42. Dostupné také z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1994-42>
29. Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2023-05-11]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/zprava-o-vysledcich-podrobne-analyzy-soucasneho-stavu-vyuky-vsech-bezpecnostnich-temat-ve-skolach-s-navrhy-dalsiho-postupu.aspx>
30. ŘIHÁČEK, Tomáš, Ivo ČERMÁK a Roman HYTYCH, 2013. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-6382-2.

10 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - branné cvičení na základní škole [20, s. 65]	17
Obrázek 2 - organizační struktura vojenských škol [23, s. 17]	22
Obrázek 3 – prezentace KVV Pardubice na základní škole [12]	27
Obrázek 4 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 1, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	42
Obrázek 5 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 1, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]	43
Obrázek 6 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 1, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	43
Obrázek 7 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 1, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]	44
Obrázek 8 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 2, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	45
Obrázek 9 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 2, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]	45
Obrázek 10 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 2, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	46
Obrázek 11 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 2, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]	47
Obrázek 12 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 3, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	48
Obrázek 13 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 3, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]	48
Obrázek 14 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 3, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	49
Obrázek 15 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 3, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]	50

Obrázek 16 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 4, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	51
Obrázek 17 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 4, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce].....	51
Obrázek 18 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 4, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	52
Obrázek 19 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 4, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce].....	53
Obrázek 20 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 5, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	54
Obrázek 21 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 5, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce].....	54
Obrázek 22 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 5, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	55
Obrázek 23 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 5, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce].....	56
Obrázek 24 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 6, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	57
Obrázek 25 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 6, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce].....	57
Obrázek 26 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 6, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	58
Obrázek 27 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 6, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce].....	59
Obrázek 28 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 7, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	60
Obrázek 29 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 7, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce].....	60

Obrázek 30 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 7, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	61
Obrázek 31 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 7, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]	62
Obrázek 32 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 8, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	63
Obrázek 33 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 8, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]	63
Obrázek 34 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 8, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	64
Obrázek 35 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 8, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]	65
Obrázek 36 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 9, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	66
Obrázek 37 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 9, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]	66
Obrázek 38 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 9, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	67
Obrázek 39 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 9, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]	68
Obrázek 40 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 10, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	69
Obrázek 41 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 10, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]	69
Obrázek 42 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 10, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	70
Obrázek 43 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 10, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce]	71

Obrázek 44 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 11, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	72
Obrázek 45 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 11, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce].....	72
Obrázek 46 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 11, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	73
Obrázek 47 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 11, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce].....	74
Obrázek 48 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 12, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	75
Obrázek 49 - Odpovědi žáků 7. tříd na otázku 12, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce].....	75
Obrázek 50 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 12, před aktivní přípravou [zdroj: autor práce]	76
Obrázek 51 - Odpovědi žáků 8. tříd na otázku 12, po aktivní přípravě [zdroj: autor práce].....	77

11 SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka 1 - počet žáků ve třídách Základní školy Sezemice	38
Tabulka 2 - počet žáků ve třídách Masarykovy základní školy Dolní Roveň	38
Tabulka 3 - Odpovědi respondentů na otázku č. 1	78
Tabulka 4 - Odpovědi respondentů na otázku č. 2.....	78
Tabulka 5 - Odpovědi respondentů na otázku č. 3.....	79
Tabulka 6 - Odpovědi respondentů na otázku č. 4.....	79
Tabulka 7 - Odpovědi respondentů na otázku č. 5.....	80
Tabulka 8 - Odpovědi respondentů na otázku č. 6.....	80
Tabulka 9 - Odpovědi respondentů na otázku č. 7.....	81
Tabulka 10 - Odpovědi respondentů na otázku č. 8	81
Tabulka 11 - Odpovědi respondentů na otázku č. 9.....	82
Tabulka 12 - Odpovědi respondentů na otázku č. 10.....	82

12 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – Otázky testového šetření.....	106
Příloha 2 – Přepis rozhovoru s respondentem A.....	110
Příloha 3 – Přepis rozhovoru s respondentem B	117

PŘÍLOHA 1 – OTÁZKY TESTOVÉHO ŠETŘENÍ

Testové otázky

1. Mohou mít hrozby a rizika šířené ze vzdálených oblastí dopad na bezpečnost České republiky?

a) ano

b) ne

2. Česká republika se stala členem Severoatlantické aliance v roce:

a) 1989

b) 1993

c) 1999

d) 2003

3. Evropská unie má v současnosti:

a) 12 členů

b) 27 členů

c) 28 členů

d) 32 členů

4. Technika používaná v misích Organizace spojených národů má barvu:

a) bílou

b) maskovací dle prostředí, v kterém operuje

c) modrou

d) reflexní žlutou

5. Válečný stav může být vyhlášen v případě:

a) povodní

b) rozsáhlého požáru

c) napadení České republiky

d) při ozbrojené vzpouře vězňů

6. Základním úkolem ozbrojených sil České republiky je:

a) obrana České republiky a spojeneckých zemí před vnějším napadením

b) zvyšování povědomosti občanů České republiky o Severoatlantické alianci

c) pomoc při odstraňování následků živelních katastrof

d) provádění branné výchovy obyvatelstva

7. Armádu České republiky nelze použít:

a) při napadení České republiky

b) při odstraňování následků živelních katastrof

c) k posílení Policie České republiky

d) k soukromým účelům ústavních činitelů

8. Vojenští psi nejsou primárně používáni k:

a) vyhledávání zbraní a výbušnin

b) k účasti na kynologických soutěžích a výstavách

c) k vyhledávání drog

d) k pátrání po ztracených lidech

9. Účast českých vojáků v humanitárních misích a vojenských operacích v zahraničí:

a) přispívá k zajišťování naší vlastní bezpečnosti

b) nemá žádný vliv na naši bezpečnost

c) slouží pouze ke spotřebě zastaralé munice

d) je pouze formou kázeňské odměny pro nasazené vojáky

10. Ženy v ozbrojených silách České republiky:

a) nesmějí být zařazeny v bojových jednotkách

b) nesmějí vykonávat službu v místech ozbrojených konfliktů

c) mohou vykonávat službu v jakékoli vojenské odbornosti

d) mohou vykonávat službu pouze ve vojenském zdravotnictví

11. Vojákem v aktivní záloze se občan stane:

a) po absolvování odborného kurzu

b) pokud o to sám požádá, je zdravotně způsobilý, trestně bezúhonný a dosáhl 18 let

c) automaticky po skončení vojenské činné služby

d) na žádost velitele krajského vojenského velitelství

12. Branná povinnost vzniká občanovi České republiky:

- a) den po osmnáctých narozeninách a zaniká dnem dosažení 55 let
- b) dnem osmnáctých narozenin a zaniká dnem dosažení 60 let
- c) dnem narození a zaniká dnem dosažení 55 let
- d) den po jednadvacátých narozeninách a zaniká dnem dosažení 60 let

PŘÍLOHA 2 – PŘEPIS ROZHOVORU S RESPONDENTEM A

1. Kolik času by se, dle Vás, mělo ve školách věnovat přípravě občanů k obraně státu?

Na základě mého zjištění bylo z osnov rámcového vzdělávacího programu u základních škol v roce 2021 vyškrtnuto vše, co se týká problematiky obrany státu. Jsem však přesvědčena, že se tato situace v blízké budoucnosti změní, a to zejména s ohledem na bezpečnostní situaci v Evropě po agresí Ruské federace vůči Ukrajině v roce 2022. V současném právním řádu je POKOS zakotven v zákoně č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, kde dle mého názoru je nejdůležitějším § 52 tohoto zákona, který stanovuje, že se POKOS provádí formou vzdělávání na základních a středních školách. Pro ostatní občany je tato příprava dobrovolná. Nedokáži odhadnout, kolik času by se tomuto učivu mělo věnovat, a to vzhledem k časovým dotacím ostatních výukových předmětů. Část této problematiky už teď můžeme najít například v občanské výchově, kde se žákům vysvětluje, k čemu slouží Armáda České republiky, jaké má úkoly, jak pomáhá v případě krizových stavů, ale i co znamená pojem branná povinnost nebo jaký má význam zapojení České republiky do mezinárodních organizací jako je NATO, EU, nebo OSN. V dějepise se zase žáci nebo studenti seznamují s historií vzniku a průběhu první a druhé světové války, kterou je potřeba si s ohledem na současnost stále připomínat.

Doplňková otázka – Takže si myslíte, že by to tam mělo být více zařazeno?

Nejsem si jistá, jakým stylem ta škola vyučuje. Ty školy jsou různorodé, a tím že vlastně nejsou daná pravidla, tak si to každá škola realizuje svým způsobem.

Pokud je škola aktivní, může žákům a studentům k upevnování znalostí zajistit návštěvy vojenských veletrhů, muzeí, nebo dalších institucí, věnujících se

historii a historickým souvislostem. Například expozice Paměti národa je umístěna v Machoňovi pasáži v Pardubicích. A pak jsou to akce na veřejnosti, kde působíme i my jako Krajské vojenské velitelství, kde ukazujeme návštěvníkům, co všechno umíme. Nebo se školy mohou zúčastnit branně-vědomostních soutěží POKOS, které také pořádáme. Je snaha je organizovat v každém kraji a jsou orientovány právě na sportovně-vědomostní aktivity, které se zaměřují na týmovou spolupráci, fyzickou připravenost a řešení různých krizových situací ať už vojenského nebo nevojenského charakteru. Ale každá škola to má jinak. Mám zkušenosti s tím, že co se týče Pardubického kraje, tak se na branně-vědomostní soutěže nebo projektové dny hojně hlásí školy ze tří okresů kraje. Školy z chrudimského okresu jsou v této oblasti nejméně aktivní.

2. V čem vidíte přínosy dřívější branné výchovy?

Přínos vidím hlavně v určitém trénování návyků a chování při různých krizových situacích, ať už je to výbušnina ve škole, požár nebo nějaká jiná živelná nebo průmyslová havárie. V dnešní době mnoho dětí vlastně neví, jak by se měly zachovat a když se taková věc stane. Místo předcházení následkům, které krizová situace může způsobit, vytáhnou mobily a začnou si to nahrávat. Některým dnešním dětem chybí pokora k ostatním občanům a ke své zemi. Takže přínos té dřívější branné výchovy spatřuji v tom, že tam byla určitá pravidla, kterými se cvičící mohli řídit a v dnešní době chybí.

3. Jak máte nastavenou spolupráci se Základní školou Sezemice?

Škola Sezemice se pravidelně účastní okresních kol naší branně-vědomostní soutěže POKOS.

Pro informaci stěžejní disciplínou celé soutěže je vždy 4 kilometrový běh formou venkovní únikové hry s určitým tématem. V minulém roce byla okresní kola zaměřena na téma „Záchranná mise“ a v letošním roce jsou zaměřena na vše

související s výsadkem a působením skupiny Silver A. Základní škola Sezemice se v minulém roce do krajského kola bohužel nedostala.

Nastavenou spolupráci spatřuji právě v tom, že daná škola má snahu a zájem zapojit se do našich programů. Také přímo na městském úřadě v Sezemicích probíhalo školení POKOS pro pedagogické pracovníky, kterého se zúčastnili i pedagogové ZŠ Sezemice.

4. Jak tuto spolupráci hodnotíte?

Spolupráci hodnotím velmi kladně, protože každá aktivita, která je od pedagogů směřovaná k obraně státu, je přínosná i pro samotné žáky. Učitelé se tak snaží alespoň nějakou formou předat žákům základní informace o branné výchově. Děti si tak mj. vyzkouší práci s mapou, orientaci v terénu, střelbu ze vzduchovky, hod granátem na cíl, vyluští si kvíz zaměřený na chování v krizových stavech a poměří své vědomosti a fyzické síly s ostatními žáky jiných škol.

5. Pro jak staré děti považujete POKOS za vhodný?

To je dobrá otázka. V mateřských školách se snaží děti pouze rozlišit uniformy a základní dovednosti daného sboru, například jak vypadá policista a že má za úkol chránit bezpečnost osob a zajišťovat veřejný pořádek. Nebo jak vypadá hasič a že se v rámci výcviku připravuje k případnému hašení velkého požáru atd.

Ideální je, dle mého názoru, zaměření zejména na žáky a studenty základních a středních škol, a to formou projektových dní POKOS na základních školách. V rámci těchto dnů představujeme Armádu České republiky a pracovní náplň a úkoly vojáků. Od 18 let výše poté, tzn. od střední školy, vysvětlit možnosti, jak dobrovolně mohou přispět k obraně vlasti, např. tím, že studenti dobrovolně převezmou výkon branné povinnosti a vstoupí do aktivní zálohy a mohou tak

kombinovat civilní profesi s vojenskou kariérou. Nejen že se naučí ovládat vojenskou výzbroj, výstroj a techniku, ale zvýší si fyzickou kondici. Současně budou mít všeobecný přehled v odborných vojenských dovednostech. Vhodnou motivací jsou pro tyto studenty i zákonem stanovené finanční podmínky služby.

6. Co byste doplnila do POKOS?

Více bych se zaměřila na prvky sebeobrany a použití zbraní. Abych to správně formulovala, jaké jsou právní následky použití sebeobrany a použití zbraní. Jaký je rozdíl mezi nutnou obranou a krajní nouzí. Získat vědomosti o právních důsledcích jednání při ochraně života, zdraví a majetku, a to nejen za použití zbraně. V dnešní době, kdy se na základních školách setkáváme s problematikou šikany, je otázka přiměřené sebeobrany stále více aktuální.

7. Jaké úskalí vidíte v POKOS?

Úskalí není ani tak v samotné POKOS, ale spíše v pohledu rodičů a škol na tuto problematiku.

Stačí, když dětem ukážete zbraň a dáte jim jí do ruky a už Vás někteří soudí, že militarizujete mládež. Přitom vojáci dětem představují jen vojenskou výzbroj a vysvětlují jim, jaká je správná a bezpečná manipulace se zbraní. Děti si ji prohlédnou a potěškají, protože jsou zvědavé.

Mnohem nebezpečnější, než ukázka zbraní je dle mého názoru například zábavní pyrotechnika, která je bohužel dětem volně přístupná. Nikdo jim při manipulaci s petardami a ostatními druhy pyrotechniky nevysvětlí zásady bezpečnosti a správnou manipulaci, a to považují za velmi nebezpečné. Vojáci před jakoukoli manipulací se zbraní absolvují bezpečnostní poučení, aby

dokázali reagovat na jakýkoliv problém či závadu. A to těm dětem při manipulaci s pyrotechnikou nikdo neřekne.

8. Jak hodnotíte přístup žáků k POKOS?

Pokud je představení POKOS formou praktických ukázek, pak to děti opravdu zajímá a je to pro ně určité zpestření běžné výuky. Mohou si prakticky všechno vyzkoušet a obtěžkat, k čemuž by se za normálních okolností nikdy nedostaly. Většina dětí se aktivně zapojí do ukázek a rády si vše vyzkouší. Pokud je to jen samotná přednáška o branné výchově, pak ty méně zvědavé děti ztrácí pozornost a aktivita není zase tak velká.

9. Čím může být POKOS pro žáky zajímavý?

Asi se už budu opakovat, ale děti si prakticky mohou vyzkoušet spoustu věcí jako je například protichemická ochrana jednotlivce, to znamená, že si mohou vyzkoušet obléknout masku a pláštěnku na čas. Zopakují si masáž srdce na resuscitační figuríně. Seznámí se škrtidlem, takzvaným turniketem, kteří používají vojáci v misích při zástavě masivního krvácení. Vyzkouší si rozdělát oheň křesadlem, což také není úplně jednoduché. Máme hodně zkušeností s tím, že děti vědí, jak vypadá křesadlo, ale neumí ho použít. Pokud máme s sebou zkušené vojenské instruktory, tak děti zjistí informace o tom, jak získat vodu v nouzových podmínkách nebo jak použít vodu, kterou neznají. Mohou se namaskovat vojenskými barvami na obličej nebo si vyzkoušet bezpečnou manipulaci se zbraní na laserové střelnici, střelbu ze vzduchovky na terč, podívat se na ukázkou techniky sebeobrany proti ozbrojenému či neozbrojenému protivníkovi například při situaci, které se mohou dětem přihodit při cestě ze školy domů.

Doplňková otázka – Vy jste tam zmínila, že si děti zkoušejí pláštěnky a ochranné masky. Takže je to taková návaznost na dřívější brannou výchovu?

V podstatě máte pravdu. Paradoxem je, že když to ukazujeme žákům, tak učitelky nostalgicky vzpomínají na to, jak si oblékaly igelitové pytlíky na nohy a nosily masky s chobotem. A jak to neměly rády, braly to jako povinnost a nebavilo je to. Dnes se ty děti dobrovolně hlásí, že si to chtějí vyzkoušet. Je pravda, že se to snažíme dětem zpestřit formou soutěže, např. kdo z nich si obléknou masku a pláštěnku dřívě. Za účast pak dostanou drobný dárek. Potom je zájem tak velký, že si to chce vyzkoušet celá třída. Následují i takové názory jako „fuj, v tom se nedá dýchat“ (smích). Dokonce máme s sebou na ukázkou starou dětskou masku s chobotem. Rozdíl mezi maskami vysvětluje náš kolega, který je bývalý příslušník armádního protichemického pluku.

10. Jaké nástroje, metodiky či jiné materiály využíváte při přípravě žáků k obraně státu?

Základním pilířem tohoto způsobu přípravy je školení pro stávající pedagogy na základních a středních školách. Cílem školení je prohloubit jejich znalosti v oblasti obrany státu, které by poté měli předávat adekvátní formou žákům v rámci jejich vzdělávacího procesu. K tomuto školení se učitelům poskytuje příručka pro pedagogy jako zdroj informací o tématech souvisejících se zajišťováním obrany státu. Samozřejmě nedílnou součástí tohoto školení je i navázání kontaktu a spolupráce mezi školami a Krajským vojenským velitelstvím Pardubice, kde jim právě vysvětlujeme, co jim vše můžeme poskytnout jako doplňkovou aktivitu pro žáky a studenty.

Doplňková otázka - Takže pro žáky a studenty máte spíše ty praktické ukázky přímo na školách?

Ano, přesně tak. Bereme to jako doplňkovou aktivitu ke školení pedagogů. Školení pedagogů je zaměřené na informace a témata, které by měli předávat svým žákům a studentům. Následují pak praktické ukázky, tzv. projektové dny

POKOS pro žáky a studenty na základních a středních školách, kde jedno ze stanovišť je i přednáška, kde v jednoduché formě vysvětlujeme dětem, na co se dělí ozbrojené síly, co je hlavním úkolem Armády České republiky, jaké jsou možnosti převzetí dobrovolného výkonu branné povinnosti a představíme jim vojenské útvary a zařízení se zaměřením na Pardubický kraj.

PŘÍLOHA 3 – PŘEPIS ROZHOVORU S RESPONDENTEM B

1. Kolik času by se, dle Vás, mělo ve školách věnovat přípravě občanů k obraně státu?

„Mohlo by to být více, třeba součástí jednoho projektu za čtvrtletí nebo pololetí, jednou za rok je opravdu málo. A měli by děti mít možnost se na to připravit. Fyzický disciplíny jsou součástí tělocviku, kdy to bylo pak dál možné hodnotit a využít při kvalifikaci v běžné školní výuce. Ale je tam zadán 10minutový běh, který není zpracován do tabulek a špatně se hodnotí bylo by lepší zařadit Cooperův běh, který se dá vyhodnotit podle tabulek. Mělo by to být pro více dětí.“

2. V čem vidíte přínosy dřívější branné výchovy?

„Si pomatuji jenom masky jinak to byla šaškárna. Dřív byla fyzická zdatnost dětí lepší, protože sportovali více. Dnes je jiná doba, a děti obecně sportují méně, ale určitě branná výchova na to nemá vliv.“

3. Jak máte nastavenou spolupráci s KVV Pardubice?

„Když se na ně obrátíme tak reagují, ale je to jen kvůli soutěži, kterou tady dělají, jinak nespolupracujeme. Ještě jakoby dělají školení, byla jsem tam. Dělají ho každý rok a zaměřují se hlavně na první pomoc a věci související s POKOS. Myslím si, že by mohla být užší spolupráce a zařadit ještě spolupráci třeba s hasiči.“

4. Jak tuto spolupráci hodnotíte?

„Spolupráce by mohla být rozšířena a mohla by být více než jen uspořádat soutěž. Bylo by fajn udělat projekt pro celou školu. Myslím si, že vojáky vyplašila válka na Ukrajině a teď se s tím snaží něco dělat a dostat to více do škol.“

5. Pro jak staré děti považujete POKOS za vhodný?

„Myslím si, že bych s tím neděsila děti do 3. třídy, ale od 4. třídy veš by už mohly mít o tom povědomí. Malé děti bych nechala se učit a malovat.“

6. Co byste doplnila do POKOS?

„Jelikož to nemáme stanovené a oficiálně začleněné, nikdo nám to nikde ještě nenařídil, tak nevím. V předmětech je to po kouskovaný do předmětů tak různě a chtělo by to udělat jednotně, a ne po částech. Děti si to nedokážou spojit. A spojila bych to i třeba s hasiči.“

7. Jaká úskalí vidíte v POKOS?

„Spolupráce mezi KVV Pardubice. KVV Pardubice je málo aktivní. Chvilku se to bude hledat, než se nastaví správný přístup. Povědomí mezi učiteli je nízké. Nevědí hlavně ani jakým stylem to těm dětem metodicky podat, takže proškolení by mohlo být lepší.“

8. Jak hodnotíte přístup žáků k POKOS?

„Žáci kromě těch, co se zúčastnili loni soutěže neví, co je POKOS. Nevím, zda jim to tělocvikáři při tělocviku říkají, že to, co plní je součást POKOS. A ty vědomostní testy asi jen napíší a zapomenou. Chtělo by to více začlenit. Děti, který to zajímají jsou u tamhle u hasičů a rozšiřují se v tom, co je baví. Ale ostatní populace má k tomu odpor.“

9. Čím může být POKOS pro žáky zajímavý?

„Praktickými ukázkami. Tím že se nebudou den učit a budou tamhle někde běhat se samopalem s maketou a ty neteří kluci se toho chytí a

půjdou na vojenskou školu. To že jim budeme pouštět obrázky není k ničemu. Bylo by fajn udělat třeba nějaký POKOS tábor. Si myslím, že by to byl dobrý nápad, pokud to chtějí mezi ty děti rozšířit. Nejen ta soutěž.“

10. Jaké nástroje, metodiky či jiné materiály využíváte při přípravě žáků k obraně státu?

„Nejsou žádné. Vůbec videa žádný, tam nám daly jako takový ty jednotlivý plakátky, ale to souviselo s nábořem aktivních záloh, což si myslím že pro děti úplně není. Pro děti je důležitější hravá a zábavná forma. Mohly by chodit náboráři z vojenských škol, aby dětem i rodičům říkaly možnosti. Studium je drahé a na těchto vojenských školách je zdarma.“

Chtělo by to terénní práci, a nejen jednu soutěž, aby to mělo smysl a děti to bavilo, ale neříkám že to bude bavit všechny.“